

วิเคราะห์เดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)
กรณีศึกษา : ครูอุทัย แก้วละเอียด และ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร

นายปราชญา สายสุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2555
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

**A MUSICAL ANALYSIS OF PHYASOK FOR RANATEK SOLO
BY LUANGPRADITPAIRHOR : CASE STUDY OF KRU UTHAI KEOLAIAD AND
LIEUTENANT COLONEL SANOH LUANGSOONTHORN**

Mr. Prachya Saisuk

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Thai Music**

Department of Music

Faculty of Fine and Applied Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

วิเคราะห์เดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น ทางครู
หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษา : ครูอุทัย
แก้วละเอียด และ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร

โดย

นายปราชญา สายสุข

สาขาวิชา

ดุริยางค์ไทย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิณฑสันต์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกรณ์ ดิษฐพันธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จำคม พรประสิทธิ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิณฑสันต์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร์ เผ่าสวัสดิ์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. รอดช้างเผื่อน)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ พิชิต ชัยเสรี)

ปราชญา สายสุข: วิเคราะห์เดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษา : ครูอุทัย แก้วละเอียด และ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร
 A MUSICAL ANALYSIS OF PHYASOK FOR RANAT EK SOLO BY LUANGPRADITPAIRHOR : CASE STUDY OF KRU UTHAI KEOLAIAD AND LIEUTENANT COLONEL SANOH LUANGSOONTHORN อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ.ดร.บุษกร บิณฑสันต์, 152 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับเพลงเดี่ยวพญาโศก และวิเคราะห์ทางเดี่ยวตลอดจนอัตลักษณ์เดี่ยวระนาดเอก เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) : กรณีศึกษาครูอุทัย แก้วละเอียด และ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร โดยทำการเก็บข้อมูลจากการรวบรวมเอกสาร การบันทึกเสียง และการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่าการเดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศกมีความพิเศษมากกว่าเครื่องดนตรีอื่นๆ เพราะต้องบรรเลงทั้งหมด 4 เที้ยว คือ เที้ยวแรกสะบัด ขยี้ เที้ยวที่สองรัวคาบลูกคาบดอก เที้ยวที่สามรัวพื้น และเที้ยวสุดท้ายบรรเลงเก็บ ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้ถ่ายทอดเดี่ยวระนาดเอกไว้ให้ศิษย์หลายคน การบรรเลงของครูอุทัย แก้วละเอียด ในเที้ยวแรกมีการใช้ลูกรัวที่เรียกว่า “รัวหวาน” ส่วนทางของพันโทเสนาะ หลวงสุนทร ใช้การขยี้ แต่ทำนองต่างๆนั้นมีความคล้ายคลึงกัน ในบางวรรคตอนจะพบลูกพิเศษเฉพาะตัวที่ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ถ่ายทอดให้แก่ศิษย์ทั้งสองซึ่งมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันไป

ภาควิชา.....ดุริยางคศิลป์.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา.....ดุริยางค์ไทย.....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

ปีการศึกษา...2555.....

##5386613635 : MAJOR THAI MUSIC

KEYWORDS: PHYASOK / RANAD EK / SOLO / THAI MUSIC

PRACHYA SAISUK : A MUSICAL ANALYSIS OF PHYASOK FOR RANAT EK SOLO
 BY LUANGPRADITPAIRHOR (SORN SILPABANLENG) : CASE STUDY OF KRU
 UTHAI KEOLAIAD AND LIEUTENANT COLONEL SANOH LUANGSOONTHORN.
 ADVISOR : ASSOC.PROF.BUSSAKORN BILSON, Ph. D., 152 pp.

The objective of this research was to study the context related to Pleng Phyasok solo and to analyze the aspects and the identity of Pleng Phyasok's Ranat Ek solo by Luangpraditpairhor (Sorn Silpabanleng): case study of Kru Uthai Keolaiad and Lieutenant Colonel Sanoh Lungsoonthorn. Data was collected by gathering documents, sound recording and interviewing.

The results indicated that Pleng Phyasok on Ranat Ek is unique in performing 4 rounds by using the techniques of Sabat and Khayee in the first round, Rua Kharb Luuk Kharb Dok in the second round, Rua Puen in the third round and Keb in the last round. Musical analysis revealed that Ranat Ek's solo contours in the performing style of Kru Uthai Kaewlaiad includes a Rua technique called "Rua Wan" while Lieutenant Colonel Sanoh Lungsoonthorn performs Khayee technique in the first round. However, most of the melodic contours of the two performing styles are similar. In some phrases, some special techniques inherited from Kru Lung Praditpairhor (Sorn Silpabanleng) could be found differently in the two performing styles of his two students.

Department:.....Music..... Student'sSignature.....
 Field of Study:...Thai Music..... Advisor'sSignature.....
 Academic Year:...2012.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลงได้เพราะความเมตตากรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิณฑสันต์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและคอยให้คำปรึกษา รวมทั้งให้แนวความคิดในการทำงานวิจัย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณความเมตตากรุณาที่มีให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา

ทั้งนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณศิษย์ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ทั้ง 5 ท่าน ได้แก่ ครูวิเชียร สาระเดช ครูอุทัย แก้วละเอียด พันโทเสนาะ หลวงสุนทร ครูสวาง ศรีทอง และครูเผชญ์ กองโชค ที่ให้ความรู้และถ่ายทอดเพลงเดี่ยวให้กับผู้วิจัย

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ พิชิต ชัยเสรี รองศาสตราจารย์ ดร. จำคม พรประสิทธิ์ ศาสตราจารย์ชานปกรณ รอดช้างเฟื่อน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรประพิตร์ เผ่าสวัสดิ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและตรวจทานในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

กราบขอบพระคุณครอบครัวสายสุข ได้แก่ คุณพ่อสมาน สายสุข คุณแม่วิมาลี สายสุข นางสาวกัลยาณี สายสุข รวมทั้งครอบครัวมัชฌมนันท์ ได้แก่ คุณพ่ออานนท์ มัชฌมนันท์ คุณแม่สุภาพ มัชฌมนันท์ และ นางสาววรรณวิภา มัชฌมนันท์ ที่คอยช่วยเหลือผู้วิจัย คอยให้กำลังใจและสนับสนุนทุนการศึกษาแก่ผู้วิจัยตลอดมา ตลอดจนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณประโยชน์ทั้งหลายที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขออุทิศแด่คุณครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ที่ได้รังสรรค์ทางเดี่ยวระนาดอันวิจิตรพิสดาร ไว้ให้เกิดแก่ศิษยานุศิษย์ทั้งหลาย และเป็นแรงผลักดันแก่ผู้วิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	2
วิธีดำเนินการวิจัย.....	3
ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย.....	5
บทที่ 2 ประวัติและบริบททางเดี่ยวเพลงพญาโศก.....	8
ประวัติเพลงพญาโศก.....	8
ระนาดเอก.....	10
ประวัติการถ่ายทอดเดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก.....	11
สายการสืบทอด.....	22
บทที่ 3 วิเคราะห์เดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษา : ครูอุทัย แก้วละเอียด และ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร.....	27
บทที่ 4 อัดลักษณะเดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษา : ครูอุทัย แก้วละเอียด และ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร	116
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	131
รายการอ้างอิง.....	133
ภาคผนวก.....	134
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	152

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. ครูวิเชียร สาระเดช.....	12
2. ครูอุทัย แก้วละเอียด.....	14
3. พันโทเสนาะ หลวงสุนทร.....	16
4. ครูสวาง ศรีฟ่อง.....	18
5. ครูเผชิญ กองโชค.....	20

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิถีชีวิตไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันดนตรีเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตของมนุษย์ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ทั้งในงานมงคล เช่น งานบวช งานกฐิน งานแต่ง เป็นต้น ในงานอวมงคล เช่น งานศพ ไม่เพียงแต่วิถีชาวบ้านเท่านั้น ดนตรียังใช้ประกอบในพิธีหลวงที่สำคัญอีกด้วย และดนตรียังแสดงออกถึงความสามารถและภูมิปัญญาของครูบาอาจารย์ในอดีตที่ได้คิดประดิษฐ์เครื่องดนตรี บทเพลง และวิธีการบรรเลง

เพลงไทยมีหลายประเภทด้วยกัน เช่น เพลงเถา เพลงตับ เพลงหน้าพาทย์ เพลงเดี่ยว เป็นต้น ทั้งนี้ผู้ศึกษาหรือผู้ที่เป็นนักดนตรีนั้น การศึกษาวิชาดนตรีจะต้องศึกษาอย่างเป็นลำดับ ขั้นตอน เปรียบเทียบเสมือน “เรียนจากโคนจนถึงยอด” เรียนพื้นฐานจนถึงขั้นสูง ตลอดจนเพลงเดี่ยว เช่น กราวใน ทอยเดี่ยว เป็นต้น แต่ในปัจจุบันสังคมดนตรีเปลี่ยนแปลงไปมาก เห็นจากเวทีงานต่างๆ บทเพลงเดี่ยวขั้นสูงถูกนำมาบรรเลงกันอย่างสนุกสนาน โดยมีให้เห็นความสำคัญและที่มาของเพลงว่ากว่าที่จะได้รับการถ่ายทอดนั้นจะต้องมีพิธีการสำคัญเพียงใด

รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี ได้อธิบายถึงเพลงเดี่ยวหลักที่สำคัญจำนวน 5 เพลง ในการบรรยายพิเศษเรื่อง เกณฑ์การประเมินความงามของศิลปะเมื่อวันเสาร์ที่ 16 กรกฎาคม 2548 ณ ห้องเรียนชั้นลอย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในรายวิชาสัมมนาทฤษฎีดนตรีไทย มีความว่า ในอดีตเพลงเดี่ยวนั้นมีจำนวนไม่มากเทียบเท่ากับปัจจุบัน เพลงที่ใช้บรรเลงกันนั้นมีอยู่ 5 เพลง โดยใช้เกณฑ์จากครูพริ้ง ดนตรีรส จำแนกได้ดังนี้

เพลงพญาโศก	เป็นตัวแทนเพลงเดี่ยวทางพื้นท่อนเดียว
เพลงแขกมอญ	เป็นตัวแทนเพลงเดี่ยวพหุท่อน
เพลงเชคนอก	เป็นตัวแทนเพลงเดี่ยวมาแต่กำเนิด
เพลงกราวใน	เป็นตัวแทนเพลงเดี่ยวจากเพลงหน้าพาทย์
เพลงทอยเดี่ยว	เป็นตัวแทนเพลงเดี่ยวสูงสุด

(อ้างอิงใน เกียรติศักดิ์ ทองจันทร์, 2548: 2)

เพลงพญาโศก ถือว่าเป็นเพลงเดี่ยวหลักเพลงหนึ่งที่ยอมรับเพลงกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นเพลงท่อนเดี่ยว มีการเปลี่ยนบันไดเสียง และมีการนำมาทำเพลงเดี่ยวทุกเครื่องมือที่พิเศษแตกต่างจากเครื่องมืออื่นคือ ระนาดเอก จะต้องบรรเลงด้วยกันทั้งหมด 4 เที้ยว ซึ่งทางระนาดเอกมีอยู่หลายทาง หลายสำนัก เช่น สำนักครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) สำนักครูจางวางทั่ว พาทยโกศล เป็นต้น แต่ละทางจะมีเอกลักษณ์จำเพาะของทางนั้นๆ โดยในปัจจุบันผู้ที่มีความคิดความสามารถมักประพันธ์ทางเดี่ยวเพลงต่างๆ ขึ้นเป็นทางของตนเอง ในบางครั้งมีการนำทางของเก่าเป็นโครงสร้างหรือประพันธ์ขึ้นใหม่ทั้งหมด ทั้งนี้ทางโบราณหรือทางที่ครูในสมัยก่อนได้ประพันธ์ขึ้นก่อนอาจจะถูกลืมเลือนหรือสูญหายผิดเพี้ยนไปจากเดิม

ในงานวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะวิเคราะห์ทางเดี่ยวระนาดเอก เพลงพญาโศก ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาครูอุทัย แก้วละเอียด ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) พุทธศักราช 2552 และพันโทเสนาะ หลวงสุนทร ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากครูหลวงประดิษฐไพเราะ นับว่าเป็นลูกศิษย์ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ที่ใกล้ชิดและเรียนแบบประจำ คือพำนักอยู่ที่บ้านบาตร อีกทั้งได้รับการถ่ายทอดเพลงเดี่ยวโดยวิธีการต่อให้ตัวต่อตัวมิได้ต่อรวมกับผู้อื่น ซึ่งทั้งสองท่าน คือ ครูอุทัย แก้วละเอียด และ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร ถือว่าเป็นศิษย์รักของครูหลวงประดิษฐไพเราะฯ ที่มีฝีมือเป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้เป็นการศึกษาหาอัตลักษณ์ของทางเดี่ยวที่ครูหลวงประดิษฐไพเราะต่อให้กับศิษย์ทั้งสองท่าน ซึ่งเป็นที่ทราบว่าการต่อเพลงของครูหลวงประดิษฐไพเราะ จะต่อให้ศิษย์แต่ละคนแตกต่างกันไปตามแต่สภาพความพร้อมของศิษย์ อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่มิให้ทางเดี่ยวพญาโศกของหลวงประดิษฐไพเราะสูญหายไปกับกาลเวลา และอนุรักษ์ไว้เป็นหลักฐานให้คงอยู่แก่ชนรุ่นหลังสืบไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของเพลงเดี่ยวพญาโศกทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ

2.2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบทางเดี่ยวเพลงพญาโศกและหาอัตลักษณ์ของทางเดี่ยวเพลงพญาโศก ที่ครูหลวงประดิษฐไพเราะต่อให้กับครูอุทัย แก้วละเอียด และพันโทเสนาะ หลวงสุนทร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

ขั้นที่ 1 รวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและ การศึกษาข้อมูลภาคสนาม

1.1 รวบรวมข้อมูลด้านเอกสารสิ่งพิมพ์ จากสถาบันการศึกษาประกอบด้วย

- 1.1.1 ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 1.1.2 หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 1.1.3 หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยมหิดล
- 1.1.4 ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 1.1.5 ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 1.1.6 ห้องสมุดดนตรีสิรินธร หอสมุดแห่งชาติท่าवासกรี
- 1.1.7 แผนกนาฏดุริยางค์ กรมศิลปากร
- 1.1.8 ห้องสมุดศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพจำกัด มหาชน
- 1.1.9 ฐานข้อมูลห้องสมุดดนตรีไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ประสบการณ์ทาง วิชาการ

- 1.2.1 รศ.พิชิต ชัยเสรี ข้าราชการบำนาญ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 1.2.2 ครูอุทัย แก้วละเอียด ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง ดนตรี ไทย ประจำปีพุทธศักราช 2552
- 1.2.3 พันโทเสนาะ หลวงสุนทร ศิลปินอาวุโส
- 1.2.4 ครูวิเชียร สารเดช ศิลปินอาวุโส
- 1.2.5 ครูสวาง ศรีพ่อง ศิลปินอาวุโส
- 1.2.6 ครูเพชรญู กองโชค ศิลปินประจำสำนักงานการสังคีต กรมศิลปากร
- 1.2.7 รศ. ดร.บุญกร บิณฑสันต์ อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการจำแนกข้อมูล โดยการนำข้อมูลในขั้นที่ 1 มาจำแนกเป็นหมวดหมู่ ดังนี้

2.1 จำแนกข้อมูลประวัติศาสตร์ด้านดนตรีเกี่ยวกับเพลงพญาโศก สามชั้น

2.1.1 จากเอกสารสิ่งพิมพ์

2.1.2 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2 ทำการบันทึกโน้ตทางเดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น

2.3 ศึกษาเพลงพญาโศกโดยการสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทยในส่วนต่างๆดังนี้

2.3.1 บันไดเสียง โดยการวิเคราะห์บันไดเสียงที่ใช้ในเพลงพญาโศก

2.3.2 การเคลื่อนที่ของทำนองและการใช้กระสวนทำนอง โดยวิเคราะห์

ทิศทางการเคลื่อนที่ระหว่างทำนองหลักกับทางเดี่ยว และรูปแบบการใช้กระสวนทำนองในทางเดี่ยวของทางครูอุทัย แก้วละเอียดและทางพันโทเสนาะ หลวงสุนทร

2.3.3 กลวิธีพิเศษ โดยการวิเคราะห์การใช้กลวิธีพิเศษที่พบในทางเดี่ยว

2.3.4 อัดลักษณะของทางเดี่ยวระนาดเอก เพลงพญาโศก สามชั้น

กรณีศึกษาครูอุทัย แก้วละเอียด และพันโทเสนาะ หลวงสุนทร

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ทางเดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น กรณีศึกษาครูอุทัย แก้วละเอียด และพันโทเสนาะ หลวงสุนทร หาอัตลักษณ์และลีลาเฉพาะในแต่ละทาง

ขั้นที่ 4 ขั้นตอนการนำเสนอ ผู้วิจัยสรุปการวิเคราะห์และจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม

4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ทราบถึงประวัติของทางเดี่ยวเพลงพญาโศกทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)

4.2 ทราบการใช้กลวิธีพิเศษ และการใช้กระสวนทำนองในการเดี่ยวระนาดเอก เพลงพญาโศก ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาครูอุทัย แก้วละเอียด และพันโทเสนาะ หลวงสุนทร

4.3 ทราบถึงอัตลักษณ์ทางเดี่ยวเพลงพญาโศกทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาครูอุทัย แก้วละเอียด และพันโทเสนาะ หลวงสุนทร

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ชาคริต เถลิงสุข. 2552. วิเคราะห์เดี่ยวจะเข้เพลงพญาผืน พญาโศก พญาครวญ สามชั้น

ทางรอง ศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชา
ดุริยางคศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์เรื่องวิเคราะห์เดี่ยวจะเข้เพลงพญาผืน พญาโศก พญาครวญ สามชั้น
ทางรอง ศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับประวัติของ
บทเพลงทั้ง 3 เพื่อวิเคราะห์สังคีตลักษณะ การเคลื่อนที่ของทำนองและกลวิธีพิเศษ และเพื่อวิเคราะห์
อรรถลักษณะทางเดี่ยวทั้ง 3 บทเพลงนี้ การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลเอกสาร การศึกษา
ประวัติชีวิต การสัมภาษณ์ แบบไม่มีโครงสร้าง โดยมีการนำเสนอข้อมูลแบ่งออกเป็น 5 บท เมื่อทำการ
วิเคราะห์ทางเดี่ยวจะเข้เพลง พญาผืน พญาโศก พญาครวญ สามชั้น ได้ผลสรุปดังนี้ จากการวิเคราะห์
เดี่ยวจะเข้เพลงพญาผืน พญาโศก พญาครวญ สามชั้น พบว่าเพลงทั้ง 3 เพลงนี้มี ต้นกำเนิดจากเพลง
เรื่องพญาโศกของการบรรเลงในปีพาทย์ การนำมาประพันธ์เป็นทางเดี่ยวจะเข้ในครั้งนี้ พบว่า
ผู้ประพันธ์มีการวางโครงสร้างเหมือนกันทั้ง 3 เพลง เนื่องจากทั้ง 3 เป็นเพลงท่อนเดียวผู้ประพันธ์จึง
วางทำนองเป็นทางโอดในเที่ยวแรกและทางเก็บในเที่ยวกลับ ซึ่งในทางโอดพบว่ามี การเคลื่อนทำนองที่
ซ้ำ เป็นการสื่ออารมณ์ตามบทเพลง โดยแทรกกลวิธีพิเศษ เช่น การคิดสะบัด การขยี้ การกล้ำเสียง รูด
สาย การคิดทิงนอย การรัวเสียง ส่วนในทางเก็บพบสำนวนกลอนกลอนเก็บที่มีการแทรกการสะบัด ขยี้
และบาง สำนวนเป็นกลอนเพลงที่นำมาจากเดี่ยวชั้นสูง เมื่อเปรียบเทียบการเคลื่อนที่ของทำนองในทาง
เดี่ยวกับ ทำนองหลักพบว่า การเคลื่อนทำนองในทางเดี่ยวส่วนใหญ่มีทิศทางเดียวกับทำนองหลัก
หากแต่จะมีบาง สำนวนที่สวนทางกับทำนองหลักเนื่องจากการวางสำนวนของผู้ประพันธ์ บันไดเสียง
ของทั้ง 3 เพลงนี้มีการ เปลี่ยนบันไดเสียงเกือบตลอดทั้งเพลงการประพันธ์ยังคงอิงหลักบันไดเสียงเดิม
เกือบทุกประโยค หากจะมี บางประโยคที่ผู้ประพันธ์ใช้บันไดเสียงต่างออกไปเนื่องจากการวางสำนวน
กลอนแต่ยังคงยึดหลักสำเนียง ของบทเพลงไว้ การวิเคราะห์พบว่าเพลงพญาผืนใช้ 4 บันไดเสียง พญา
โศกและพญาครวญใช้ 3 บันไดเสียง ซึ่งการเปลี่ยนบันไดเสียงในบทเพลงเป็นการวัดความสามารถใน
การประพันธ์สำนวนกลอนของผู้ประพันธ์ ได้เป็นอย่างดี ทางเดี่ยวจะเข้เพลงพญาผืน พญาโศก
พญาครวญ ทางรองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน เป็น บทเพลงเดี่ยวจะเข้ที่มีความไพเราะและรวม
เอากลวิธีการบรรเลงจะเข้มาบูรณาการไว้อย่างครบถ้วนและมี การประพันธ์โดยยึดเอาหลักการ
ประพันธ์เพลงเดี่ยวตามขนบโบราณอย่างชัดเจน จึงนับได้ว่าเป็นผลงานที่ ยืนยันความสามารถทางด้าน
ดุริยางคศิลป์ของผู้ประพันธ์ได้เป็นอย่างดี

มงคล ภิรมย์ครุฑ. 2554. การพัฒนาแบบฝึกคลาริเน็ตเพื่อบรรเลงเพลงไทย: กรณีศึกษาเพลงเดี่ยวพญา
โศก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สังเคราะห์เพลงเดี่ยวพญาโศก สำหรับคลาริเน็ต โดยเน้น
แนวทางอนุรักษ์ความเป็นไทย ควบคู่กับการรักษาแบบแผนการปฏิบัติเครื่องดนตรีที่ถูกต้องและ
สอดคล้องกับอัตลักษณ์เฉพาะของคลาริเน็ต 2) พัฒนาแบบฝึก ที่สามารถพัฒนาทักษะในการบรรเลง
คลาริเน็ต ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับฝึกเพลงเดี่ยวพญาโศก วิธีดำเนินงานวิจัย เป็นการวิจัยและพัฒนา
(Research and Development) เพื่อพัฒนานวัตกรรม และตรวจสอบประสิทธิภาพของนวัตกรรมที่
พัฒนาขึ้น ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนาแบบฝึก ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางดนตรี จำนวน
3 ท่าน และนิสิตระดับปริญญาบัณฑิตทางดนตรี จำนวน 5 คน โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ
แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แบบสัมภาษณ์นิสิต และแบบประเมินประสิทธิภาพของแบบฝึกปฏิบัติ

ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า 1) เพลงเดี่ยวพญาโศกที่สังเคราะห์ขึ้น มีลักษณะบูรณาการความรู้
ทางทฤษฎีและทักษะของทั้งดนตรีไทยและดนตรีตะวันตก กล่าวคือได้รักษาท่วงทำนองแบบไทยไว้
พร้อมกับยึดหลักการปฏิบัติทักษะคลาริเน็ตตามอย่างตะวันตก โดยประยุกต์ใช้เม็ดยุคแบบไทยตาม
ความเหมาะสม 2) การพัฒนาแบบฝึกมีการจัดลำดับขั้นตอนจากง่ายไปยาก มีส่วนการเตรียมความ
พร้อม และแบบฝึกเม็ดยุคที่ประยุกต์ตามแบบไทย เช่น การปรับ การสะบัด การพรมนิ้ว เป็นต้น
โดยพัฒนาให้สอดคล้องกับการฝึกเพื่อความคล่องแคล่ว แข็งแรงของนิ้ว และการเรียนรู้สำนวนกลอน
เพลงแบบไทย

สทธิรัฐ จันทร์เฉลิม. 2545. การเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศก 3 ชั้น บทเรียบเรียงทางใหม่. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต. ศิลปศาสตร์(ดนตรี) มหาวิทยาลัยมหิดล

การนำเสนอผลงานดนตรีปฏิบัตินี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์เพลงไทยเดิมประเภทเพลง
เดี่ยวด้วยจะเข้เพลงพญาโศก 3 ชั้น บทประพันธ์ใหม่ เพลงเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศก 3 ชั้น ด้วยบท
ประพันธ์ใหม่เป็นบทประพันธ์ที่ถูก เรียบเรียงขึ้นใหม่ เนื่องจากเป็นเพลงเดี่ยวบทประพันธ์ที่พบน้อย
และยังไม่แพร่หลาย สำหรับการเดี่ยวจะเข้ อีกรูปแบบบทประพันธ์ใหม่ ที่ถูกสร้างสรรค์ให้แสดงออกถึง
การถ่ายทอดความรู้สึกที่สอดคล้องกลมกลืนกับลักษณะเสียงและลีลา การบรรเลงของจะเข้ ที่โดดเด่น
เชิงโกรธแค้นเฉพาะตัวที่ยังไม่มีบทประพันธ์เดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศกสามชั้น บทใดคล้ายคลึง ผลการ
นำเสนอการแสดงพบว่าลักษณะวิธีการบรรเลงที่สอดคล้องกับเนื้อหาในบทเพลง ซึ่งบรรจุไว้ด้วย
เทคนิควิธีการบรรเลงขั้นสูง รวมทั้งลักษณะที่แสดงออกถึงพลังอารมณ์ โศกเศร้าเชิงโกรธแค้นได้อย่าง
ชัดเจน ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผลงานการนำเสนอผลงานดนตรีปฏิบัติแสดงให้เห็นลักษณะสำคัญ
ในการบรรเลงเดี่ยวจะเข้ เพลงพญาโศก 3 ชั้น บทเรียบเรียงใหม่ ดังนี้ 1. ทางเพลงถูกสร้างขึ้นจาก
กฎเกณฑ์เดิมปกติทั่วไป 2. ลักษณะบทกลอนเพลงเป็นบทกลอนที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้น โดยใช้เทคนิค

การบรรเลง ชั้นสูงที่สัมผัสกับอารมณ์ความรู้สึก 3. ลักษณะจังหวะในบทเพลงพบว่ามีลีลาจังหวะที่ซ้ำเร็วสลับกันไป 4. เทคนิคในการบรรเลงชั้นสูงในลักษณะใหม่เกิดขึ้นในบทเดี่ยวนี้มากมาย 5. การบรรเลงในท่อนที่ถือเป็นที่ถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของบทประพันธ์เฉพาะตัว ของผู้เรียบเรียงทางเดี่ยว คือ การบรรเลงที่คงทำนองปกติไว้

บทที่ 2

ประวัติและบริบททางเดี่ยวเพลงพญาโศก

ในการศึกษางานวิจัยเรื่องวิเคราะห์เดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษา : ครูอุทัย แก้วละเอียด และ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร มีเนื้อหาที่จะทำการศึกษาในหัวข้อต่อไปนี้

1. ประวัติเพลงพญาโศก
2. ระนาดเอก
3. ประวัติทางเดี่ยวระนาดเพลงพญาโศก

2.1 ประวัติเพลงพญาโศก

เพลงพญาโศกแต่เดิมเป็นเพลงประเภทอัตร่าจังหวะ 2 ชั้น ปรากฏอยู่ในเพลงเรื่องพญาโศก ประกอบไปด้วยเพลงจำนวน 5 เพลง คือ

1. เพลงพญาฝัน
2. เพลงพญาโศก
3. เพลงพญาครวญ
4. เพลงพญาตรีภ
5. เพลงพญารำพึง

เพลงพญาโศกเป็นเพลงโบราณสมัยกรุงศรีอยุธยา บางทีก็แยกออกมาใช้เป็นเพลงร้องประกอบการบรรเลงมโหรีและการแสดงโขนละครในบทที่แสดงอารมณ์เศร้าระหว่างนั่ง นอนหรือยืนอยู่กับที่ ครั้งถึงราวปลายสมัยรัชกาลที่ 4 พระประดิษฐ์ไพเราะ(มี ดุริยางกูรหรือครุมีแขก) จึงแต่งขึ้นเป็น 3 ชั้น สำหรับร้องและบรรเลงมโหรีปี่พาทย์ แล้วจึงประดิษฐ์เป็นทางเดี่ยวอีกชั้นหนึ่งซึ่งดุริยางคศิลป์ ได้ยึดถือเป็นแบบฉบับสำหรับเดี่ยวด้วยเครื่องดนตรีทุกชนิดสืบมาจนทุกวันนี้ (มนตรี ตราโมทและวิเชียร กุลตัญญ์, 2523:599)

บทร้อง เพลงพญาโศก 3 ชั้น

เนื้อที่ 1

มาถึงเตียงเคียงข้างขุนช้างหลับ	มนต์สร้างนางกลับหวนละห้อย
จะจากเจ้าเหมือนหนึ่งว่าขาดลมลอย	อย่าหมายคอยเลยว่ามีจะเป็นตัว

(เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนที่ 17 ขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้าง)

เนื้อที่ 2

เหลือบเห็นพระไว้อาลัยพ่อ	น้ำพระเนตรคลอกลอถึงขุนแผน
เป็นทหารผลาญย่อยมาร้อยแดน	พระกริ้วแค้นตรัสสั่งพระไวพลัน

(เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน)

เนื้อที่ 3

แสนสงสารซินเคอร์เสมอชีพ	ไยจึงรีบหนีไปเสียไกลหน้า
เวลาค่ำยาม้องน้องเคยมา	เคียงบ่าคู่เล่นเต็นรำเอยฯ

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

เนื้อที่ 4

โอ้วันใดมิได้ประสบพัศตร์	ราวหัวอกจะหักเสียให้ไ้
หวามอรุณน้ำตาก็ตกใน	กลายเป็นไฟเผาอรุณโรนชีวิฯ

(เสภาเรื่องพญาราชวังสัน พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6)

เนื้อที่ 6

อกซ้ำ	ถึงยามค่ำจำเข้าแคบบินหาย
เก้าอี้แคบแนบแขนยพอกะกาย	จักระบายลมรินถวิลวัง
ที่เคยอยู่เคยเห็นอยู่เป็นนิจ	ต้องปลดปลิดลวงไว้ข้างหลัง
มานอนเดยวเปลี่ยวแแต่ลำพัง	ขาดคนนั่งปรนนิบัติพิศวีเอยฯ

(พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 5)

2.2 ระนาดเอก

ระนาดเอก เป็นเครื่องดนตรีไทยจัดอยู่ในประเภทเครื่องตี ถือเป็นผู้นำของวง ในการบรรเลง ระนาดเอก ผู้บรรเลงจะต้องผ่านการฝึกฝนและมีศักยภาพทั้งร่างกายและสติปัญญากล้าตัดสินใจ เหตุการณ์เฉพาะหน้า มีความพร้อมขยันฝึกซ้อมและหมั่นศึกษาหาความรู้อย่างไม่หยุดนิ่ง จึงจะเป็นผู้ที่มีความสามารถบรรเลงระนาดเอกได้ดี อีกทั้งการมีความรู้พื้นฐานที่ดียังส่งผลสำคัญไปสู่การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือเกี่ยวกับดนตรีไทยของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชูเกียรติ วงษ์อง ได้กล่าวถึงระนาดเอกไว้ดังนี้

ระนาดเอก เป็นเครื่องดนตรีไทยชนิดหนึ่ง จัดอยู่ในจำพวกเครื่องตีที่ทำด้วยไม้ และเป็นเครื่องดนตรีที่เก่าแก่ที่สุดที่มนุษย์รู้จักสร้าง เพื่อใช้ในการบรรเลงดนตรีไทย ซึ่งเห็นได้ว่ามีวิวัฒนาการมาจากกรับ แต่เดิมคงจะเป็นไม้กรับ 2 อัน ตีเป็นจังหวะ ต่อมาเกิดความรู้เอาไม้กรับดังกล่าวมาวางเรียงกันแล้วตีให้เกิดเสียงอย่างหายากก่อน แล้วคิดทำไม้รองเป็นราววางเรียงไป เมื่อเกิดความชำนาญขึ้นก็ได้มีการประดิษฐ์ไม้กรับให้มีขนาดลดหลั่นกัน และทำราวรองอุ้มเสียงได้แล้ว จึงใช้เชือกร้อยไม้กรับขนาดต่างๆ นั้นให้ติดกันพร้อมกับชิงแขวนไว้บนราว ใช้ไม้ตีให้เกิดเสียงลดหลั่นตามต้องการ ใช้เป็นเครื่องบรรเลงทำนองเพลงได้ แล้วต่อมาก็ประดิษฐ์แก้ไขตกแต่งเสียงด้วยซี่ฝั้งผสมตะกั่ว ติดหัวท้ายของไม้กรับ เพื่อถ่วงเสียงให้เกิดความไพเราะยิ่งขึ้น เรียกไม้กรับที่ลดหลั่นกันว่า ลูกระนาด เรียกลูกระนาดที่ผูกเชือกร้อยว่า ผืนระนาด ลูกระนาดแต่ก่อนทำด้วยไม้ไผ่ชนิดที่เรียกว่า ไม้บงหรือ ไม้ตง ต่อมาผู้มีผู้นำเอาไม้แก่น เช่น ไม้ชิงชัน ไม้มะหาด ไม้พะยุง มาเหลาใช้บ้าง ซึ่งเสียงที่เกิดขึ้นจากผืนระนาดไม้ไผ่บงจะให้เสียงที่นุ่มนวลกว่าเสียงที่เกิดขึ้นจากไม้แก่น ทำราวเพื่ออุ้มเสียงเป็นรูปคล้ายลำเรือ ทางหัวและทางท้ายโค้งขึ้น เรียกว่า ราวระนาด เรียกแผ่นปิดหัวท้ายของราวระนาดว่า โขน ซึ่งราวระนาดจะมีเท้ารองราวอยู่ตรงกลางเท้าเดียว คล้ายกับพานแว่นฟ้า

(ชูเกียรติ วงษ์อง, 2539:52)

จากข้อความข้างต้นได้อธิบายความเป็นมาของระนาดเอกในด้านรูปทรงและส่วนประกอบต่างๆ ซึ่งระนาดเอกนั้นมีวิวัฒนาการมาจากกรับและถูกพัฒนาขึ้นจนเป็นระนาดเอกอย่างในปัจจุบันนี้

2.3 ประวัติการถ่ายทอดเดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก

ในการศึกษางานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์เดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษา : ครูอุทัย แก้วละเอียด และ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์จากกลุ่มลูกศิษย์ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)ที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบันนี้ถึงประวัติที่มาของทางเดี่ยวพญาโศก ลักษณะเฉพาะของทางเดี่ยวและวิธีการถ่ายทอดเพลงเดี่ยวของคุณครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) โดยทำการสัมภาษณ์ครูหลายท่าน ดังนี้

1. ครูวิเชียร สาระเดช
2. ครูอุทัย แก้วละเอียด
3. พันโทเสนาะ หลวงสุนทร
4. ครูสวาง ศรีฟ่อง
5. ครูเผชิญ กองโชค

ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากจากสัมภาษณ์ครุอาวุโสที่เป็นนักระนาดซึ่งเป็นลูกศิษย์โดยตรงของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ได้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ดังนี้

1. ครูวิเชียร สารเดช ปัจจุบันอายุ 84 ปี เกิดเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2470 ปีมะโรง ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 8 หมู่ 7 ตำบลบ่อโพรง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา



ภาพที่ 1 ครูวิเชียร สารเดช บันทึกภาพเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2554

ครูวิเชียร สารเดช เป็นศิษย์ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางการบรรเลงระนาดเอกและได้ฝากตัวเป็นศิษย์กับครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2484 อดีตครูวิเชียรประกอบอาชีพทำนาอยู่ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลังจากที่ได้เรียนกับครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จึงยึดอาชีพศิลปินตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

...ผมเรียนกับคุณครูตั้งแต่แปดขวบอยู่กับครูสิบปีได้ ไปที่แรกครูก็ต่อเพลงมุล่งให้ก่อนเลยได้มือ ไม้ไผ่ของคุณครูหนักมากผมเคยลองจับดูไม่เคยตินะ หนักแปดเก้าบาทได้เป็นไม้ทองแดง ทางระนาดक्रमคายฉลาด ทางเดี่ยว พญาโศก ทางก็มีบางคนดี ทางใครดีกว่าใครมันก็ไม่แน่นะ คือลูกพิศดารเค้ามีบ้าง ส่วนมากมันจะมีด้วยกันทั้งนั้น เพราะครูบาอาจารย์บอกมาแล้วมันรู้กันหมด คล้ายกับคุณกับผมมันรู้กัน ลูกนี้ดี ลูกนั้นดี เค้าดีลูกนี้ เราดีลูกนั้น อะไรอย่างนี้ มันมีลูกแก้กัน เดี่ยวเวลาคุณครูต่อจะไม่บอกอะไรหรอก ให้เราดีไปเรื่อย ไม่พอใจก็ให้ดีอยู่อย่างนั้น แคบอกว่าให้เสียงมันดีกว่านี้ ดีแล้วคุณครูถึงจะให้ผ่านไป...

จากคำให้สัมภาษณ์ของครูวิเชียร สาระเดชพบว่า ครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ก่อนที่จะต่อเพลงเดี่ยวครูจะต่อเพลงมุล่งให้ก่อนสำหรับไล่มือ สำหรับเพลงเดี่ยวพญาโศกครูจะต่อให้แต่ละคนไม่เหมือนกัน จะมีลูกเล่นที่ต่างกัน แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการประพันธ์ทางเดี่ยว โดยจะสอดแทรกลูกเล่นที่ยากในแต่ละทางสำหรับศิษย์แต่ละคน

วิธีการสอนครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)จะไม่อธิบาย แต่จะให้ลูกศิษย์สังเกตว่าการตีแบบใดถึงจะถูกต้อง ครูถึงจะบอกให้ผ่านไปได้ แสดงให้เห็นถึงความเอาใจใส่ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)ที่มีให้ต่อศิษย์

2. ครูอุทัย แก้วละเอียด ปัจจุบันอายุ 79 ปี เกิดเมื่อปีพุทธศักราช 2475 อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 24/225 ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี



ภาพที่ 2 ครูอุทัย แก้วละเอียด บันทึกภาพเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2554

ครูอุทัย แก้วละเอียด เป็นศิษย์ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางการบรรเลงระนาดเอก ฝากตัวเป็นศิษย์ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ในประมาณปี พ.ศ.2486 อดีตทางครอบครัวของครูอุทัยประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีอยู่แล้ว ที่จังหวัดสมุทรสงคราม อัมพวา ปัจจุบันครูอุทัยเป็นเจ้าของคณะปี่พาทย์ไทยบรรเลง และประกอบอาชีพสอนพิเศษอยู่ที่บ้านจังหวัดนนทบุรี

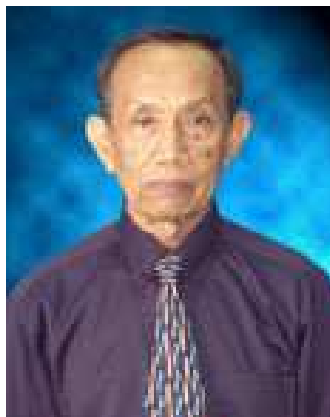
...เพลงพญาโศกระนาดเนี้ย ครูต่อสืบทอดคนก็สืบทอดไม่เหมือนกันเลย
ครูเค้าคู่มือใครได้ ถ้ามือได้ก็ต่ออยาก ถ้ามือทำไม่ได้ก็ต่อแบบพอไปได้
อย่างตาเนี้ยแต่ก่อนตีระนาดไหว เวลายี่อะไรพวกนี้ ครูจะต่อพิเศษให้
เมื่อก่อนตามประวัติ ครูจะเรียกว่าเผือกน้อย อาเผือกนี้เค้าไหวที่สุดเลย
ในบ้าน เผือกมือตาตะแกงซ้าย ไปเหมือนอาเผือกเวลาใครมาครูจะเรียก

เผื่อน้อยมาตีให้เค้าฟังหน่อยอะไรอย่างนี้ จะรู้ว่าถูกนึ่งไม่ได้เลยนะ
 รวนนิคเดียวเป็นเรื่อง อย่างเดียวพญาโศกนี้เวลาตาค้อก็ต่อคนเดียว
 เหนาะนี้เค้ามาต่อที่หลังคนเดียวเหมือนกัน ครูบอกว่า คือถ้ามีพร้อม
 เวลาสะบัดจะไปได้ มันจะร้อน อาศัยขยันตีมากก็คล่อง ตอนครูต่อระนาด
 ครูไม่ดู แต่ถ้าไม่ได้มีมือทำไม่ได้ก็เปลี่ยน เพราะคุณครูเปลี่ยนลูกได้
 เวลาต่อครูจะตีให้ดู คุณครูทำได้หมด ตอนนั้นคุณครูเจ็ดสิบแล้ว ยังทำได้
 หมดเลย ตายตอนแค่เจ็ดสิบสามเองคุณครู ต้องพุงกัน แต่ตีไหวสู้แก
 ยังไม่ได้เลย พวกอาเผื่อที่ว่าไหวเนี่ยยังสู้แกไม่ได้เลย แก่โล่งจนอยู่ที่แล้ว
 ไม่ทันแกหรอก พี่ยังแกยังหนุ่มๆตอนนั้น ยังตีไม่ทันครู ใครก็ไม่ทันแก
 ตอนนั้นครูจะชอบคนต่อง่ายแล้วไม่ลืม ถ้าลืมบีบครูเลิกเลยไม่ค่า
 ไม่ว่าจะอะไรแต่เลิกเลย

จากคำให้สัมภาษณ์ของครูอุทัย แก้วละเอียดพบว่า ทางเดี่ยวเพลงพญาโศกของครู
 หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จะต่อให้แต่ละคนไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถ
 และความพร้อมของศิษย์ที่จะรับการถ่ายทอด โดยศิษย์คนใดทำไม่ได้จะเปลี่ยนลูกที่ง่ายขึ้นให้

วิธีการต่อเพลงครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)จะตีให้ดูแล้วให้ตีตาม โดยจะต่อให้
 ทีละคน ไม่ได้ต่อรวมกันเป็นหมู่คณะ ครูจะเข้มงวดในการบรรเลงเพลงเดี่ยว และจะชอบผู้ที่ต่อเพลง
 ง่าย จากคำสัมภาษณ์จะเห็นได้ว่าครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)เป็นผู้ที่มีความสามารถ
 ทางระนาดเอกเป็นเลิศอย่างยิ่ง

3. พันโทเสนาะ หลวงสุนทร เกิดวันที่ 12 กันยายน 2477 เดิมเป็นคนสมุทรสงคราม ปัจจุบันใช้ชีวิตข้าราชการบำนาญอยู่บ้านเลขที่ 13 หมู่ 3 เขตสะพานสูง แขวงสะพานสูง กรุงเทพมหานคร



ภาพที่ 3 ครูเสนาะ หลวงสุนทร(<http://www.ku.ac.th>)

พันโทเสนาะ หลวงสุนทร เป็นศิษย์ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางการบรรเลงระนาดเอก ฝากตัวเป็นศิษย์ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2491 อดีตครอบครัวของครูเสนาะประกอบอาชีพนักดนตรีไทยอยู่ที่จังหวัดสมุทรสงคราม ปัจจุบันครูเสนาะเป็นข้าราชการบำนาญกองทัพบก กระทรวงกลาโหม

ช่วงที่ต่อเกี่ยวกับท่านครู ตอนนั้นท่านก็อายุมากแล้ว เริ่มจะเจ็บป่วยระยะ
 หลังๆเนี่ย ส่วนมากครูจะไปต่อคนเดียว ท่านจะเรียกครูไปต่อคนเดียว
 ต่อตั้งแต่สามชั้นจนถึงเถา เพราะเหตุที่ระยะหลังนี้ติดตามท่านไปตามที่เรียน
 ที่สอน เช่น ท่านไปจังหวัดนครปฐมครูก็ติดตามท่านไป คอยปรนนิบัติ
 ท่าน พอเหลือเวลาที่เค้าไม่มาเรียนท่านก็จะต่อให้ ครั้งหนึ่งท่านไปอ่าน
 โองการ ก็ติดตามท่านไปถึงปากลัดโน่นนั่งเรือไป ติดตามท่านไปช่วยหยิบ
 ช่วยฉวย ถ้าไปค้างแรมก็ตกกลางคืนก็นวดให้ท่าน คอยเวลาท่านปีสสาวะก็

เอากระโถนไปเท คอยปรนนิบัติท่าน ...เพลงเดี่ยวพญาโศกครุต่อตอนอยู่ที่
บ้านบาตรตอนนั้นอายุประมาณ 15 - 16 ปีแล้ว ทางนี้ส่วนที่จะยากก็ลูก
ร้วเนี้ย ร้วจากคาบลูกคาบดอกตอนแรกๆใหม่ๆคิดว่า ที่ว่ามันยาก แล้วก็มี
ร้วพื้นช่วงระยะแรกๆแล้วก็ตรงกลางๆจะมียาก เทคนิคในการตี บางลูก
เราต้องเน้น อย่างลูกเหวี่ยงต้องตีให้ชัดเจน คล้ายๆกับว่าให้เน้น พอถึงลูก
สำคัญต้องตีให้ชัดเจน ถ้าไปตีเป็นธรรมดามันก็ธรรมดาไปหมด มันไม่มี
แปลกแตกต่างอะไร ทุกชั้นตอน วิธีการตี ท่านจะเน้นนิดๆหน่อยๆ
ให้เราไปฝึกหัดทำเอา เดี่ยวเนี้ยนะในแต่ละลูก มีความสำคัญทุกจุด ครูก็
ไปๆมาๆ หมดสตาจก็กลับบ้าน มาพักอยู่ปีหนึ่งไม่ได้ไปเรียนมาทำมาหา
กิน...

จากคำให้สัมภาษณ์ของพันโทเสนาะ หลวงสุนทรพบว่าในทางเดี่ยวพญาโศกที่ต่อให้
พันโทเสนาะจะมีลูกเล่นที่ทำยาก โดยครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ท่านจะเน้น
ในเรื่องการบรรเลงและจะให้ศิษย์นำไปฝึกเอง

วิธีการถ่ายทอดของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)จะต่อให้ทีละคน
ไม่ได้ต่อรวมกันทีละหลายๆคน

4. ครูสวาง ศรีผ่อง ปัจจุบันอายุ 75 ปี เกิดปีพุทธศักราช 2479 เป็นคนบางปะหัน
ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 39 หมู่ 1 ตำบลบางเตือ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา



ภาพที่ 4 ครูสวาง ศรีผ่อง บันทึกภาพเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2554

ครูสวาง ศรีผ่อง เป็นศิษย์ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ที่ได้รับการถ่ายทอด
ความรู้ทางการบรรเลงระนาดเอก ได้ฝากตัวเป็นศิษย์ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)
ในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2496 อดีตครอบครัวของครูสวางประกอบอาชีพทำนาในอำเภอบางปะหันและ
ประกอบอาชีพนักดนตรี ปัจจุบันครูสวางรับสอนดนตรีไทยให้บุคคลทุกวัยโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายแต่อย่าง
ใด ที่บ้านดนตรีไทยศรีผ่อง อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

...ทางเดียวพญา โสกที่ครูต่อให้แต่ละคนทางไม่เหมือนกันเลย
แล้วแต่มือของใครเป็นผู้รับ ทำได้หรือไม่ได้ ถ้าทำไม่ได้ก็เปลี่ยนลูกอื่น
แต่ที่ผมได้มานี้เพลงพญา โสกขึ้นกับลงเท่ากัน แบบว่าคนโสกเศร้าคล้ายกับ

ปีใน บางทางขึ้นมาก็ขี้เลย แนวเวลาดีไม่ช้าไม่เร็ว รู้กำลังตัวเองเข้าออกให้
สนิทสนม จากรัวไปคู่แปด จากคู่แปดไปรัว มือให้เท่ากัน อย่างทางที่ผม
ได้มานี้บางลูกก็ไม่เหมือนใครเลย

จากคำให้สัมภาษณ์ของครูสวง ศรีพองพบว่าครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)
ท่านจะต่อทางเดี่ยวเพลงพญาโศกให้ไม่เหมือนกันในแต่ละคน จะต่อให้ตามมือหรือความสามารถ
ของผู้รับเป็นหลักและมีลูกเล่นที่หลากหลาย

5. ครูเผชิญ กองโชค ปัจจุบันอายุ 71 ปี เกิดเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2483 ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 24/4 หมู่ 1 ถนนตลิ่งชัน-สุพรรณบุรี ตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี



ภาพที่ ครูเผชิญ กองโชค บันทึกภาพเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2554

ครูเผชิญ กองโชค เป็นศิษย์ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปะบรรเลง) ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางการบรรเลงระนาดเอกและได้ฝากตัวเป็นศิษย์ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปะบรรเลง) ในช่วงประมาณปี พ.ศ.2496 อดีตทางครอบครัวของครูเผชิญประกอบอาชีพนักดนตรีอยู่แถวย่านบางลำพูและเป็นคนระนาดประจำวิกลิเกปัจจุบันครูเผชิญเป็นข้าราชการบำนาญและผู้อำนวยการดนตรีไทย สังกัดสำนักการสังคีต กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม

...ไปฝากตัวเป็นศิษย์ครูวันแรกเราก็เข้าไปกราบท่าน ท่านก็จับข้อ เอ้า!

ใช้ได้ ท่านก็ว่าอย่างนั้น ลองไปตีให้ฟังหน่อยสิ ครูท่านว่า ที่นี้ผมได้

พญาโศกมาจากทางบ้านนอกนะ พอตีจบปั๊บ คุณครูบอกทิ้งไปเลยนะ

ท่านก็บอกเลยพุกหัสหน้ามาให้เตรียมเงินกำลมา 120 บาท ตอนนั้นเรา

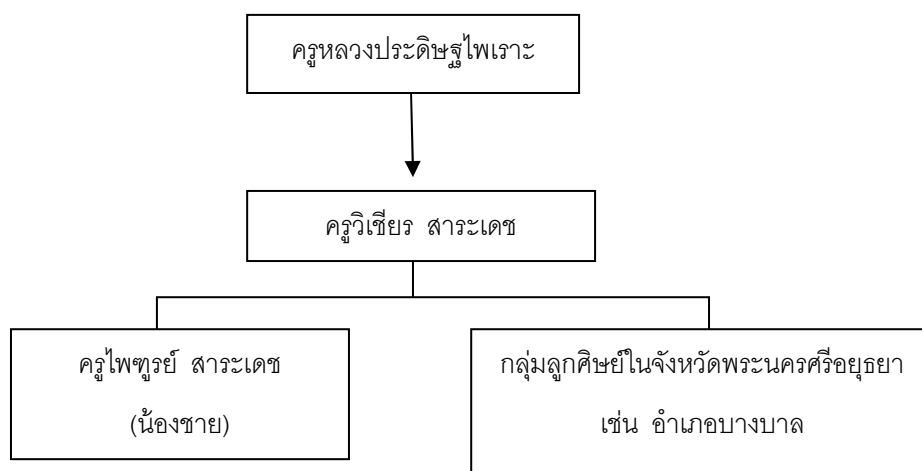
เป็นเด็กก็ไม่มีคนที่พาไปเคำบอกไม่เป็นไรจัดการเอาไปให้คุณครูก่อน พอวันพฤหัสบดีไปปู่คุณครูทำหัวหมอนนอนตอง มีผมคนเดียว จากนั้นก็เริ่ม ต่อเดี่ยวพญาโศกเป็นเดี่ยวแรกเลย ท่านก็พูดบอกเด็กสมัยนี้ที่มาอยู่ใน กรุงเทพเนี่ย บางที่ยังไม่ได้โหมโรงไอยเรศกันเลย แต่มาจะเอาเดี่ยวกันเลย ท่านบอก เฮ้! ไม่เป็นไรขึ้นพญาโศกเลย คุณครูต่อให้เราที่นั่งดี วันละนิด ทำให้ดี แค่วันขึ้นเนี่ยทำอยู่สามสี่วันพอดีแล้ว ก็ไปเดินพื้น สะบัด วันละนิดๆ เพื่อท่านจะให้ทำให้ละเอียดให้เข้าใจ พอถึงร้วหัดตีซ้ำๆ วันละนิดๆ แต่เราไม่ท้อนะ ทางที่ท่านต่อก็ไม่เหมือนกัน เพราะว่าเรา มาเข้าใจตอนนี้ะครับ ตอนเด็กเราก็ว่า เฮ้! ทำไมไม่เหมือนทางคนโน้นเขา ท่านจะดูฝีมือเด็กที่จะมาต่อ นี่เป็นที่มาของทางของครูทุกท่าน คุณครูจะดู ว่าเด็กคนนี้มีฝีมือยังไม่ถึงก็เอาทางง่ายๆไว้ก่อน หัดทำให้ละเอียด อย่างท่าน ต่อก็จะบอกว่า เฮ้ย เสียงไม่ดี ดีบางที่ซ้ายค้งขวาค้ง ต้องตีให้เสมอกัน อย่างเดี่ยวแรกสะบัดขี้ให้สะอาด ตอนนี่ก็สุดแท้แต่ท่านจะคิดให้ว่า คุณ ทำได้ไหมลูกนี้ ทำไมไม่ได้ท่านก็เปลี่ยนให้ พอมาร้วคาบถูกคาบดอกท่านก็ บอกว่าเข้าออกให้สนิทให้เสียงเสมอกัน เทียวสามก็ต่อร้วให้ละเอียด...

จากคำให้สัมภาษณ์ของครูเชษฐ กองโชคพบว่าครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ได้ต่อเพลงเดี่ยวพญาโศกให้ครูเชษฐเป็นเพลงแรกนับจากที่รับเป็นศิษย์ นับว่าครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) มีความเมตตากรุณามากที่ต่อเพลงเดี่ยวให้แม้ฟังจะฝากตัวเป็นศิษย์ก็ตาม ทางเดี่ยวเพลงพญาโศกจะต่อให้ไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับความพร้อมและฝีมือของผู้รับ เป็นหลักวิธีการ ถ่ายทอดเพลงของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)จะต่อเพลงครั้งละไม่มาก โดยจะคอยบอก ถึงข้อผิดพลาดหรือจุดด้อยของลูกศิษย์ว่าขาดตกบกพร่องในจุดใดเพื่อแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

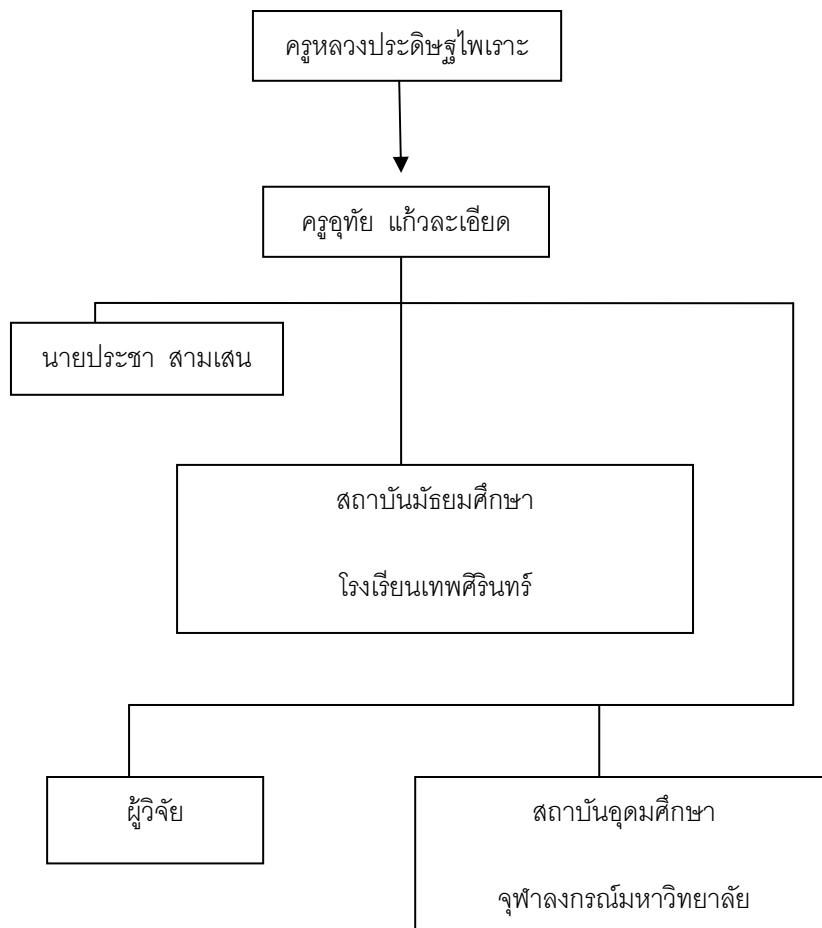
2.4 สายการสืบทอด

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์จากครูทั้ง 5 ท่าน ในเรื่องช่องทางเดียวเพลงพญาโศก สามชั้น พบว่าหลังจากที่ได้รับการถ่ายทอดจากครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้มีการถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์เป็นส่วนใหญ่ ครูบางท่านอาจจำชื่อผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดไม่ครบและจำชื่อไม่ได้ ครูบางท่านมิได้ถ่ายทอดไว้ให้แก่ลูกศิษย์คนใดเลย จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์สามารถสรุปเป็นแผนผัง ดังนี้

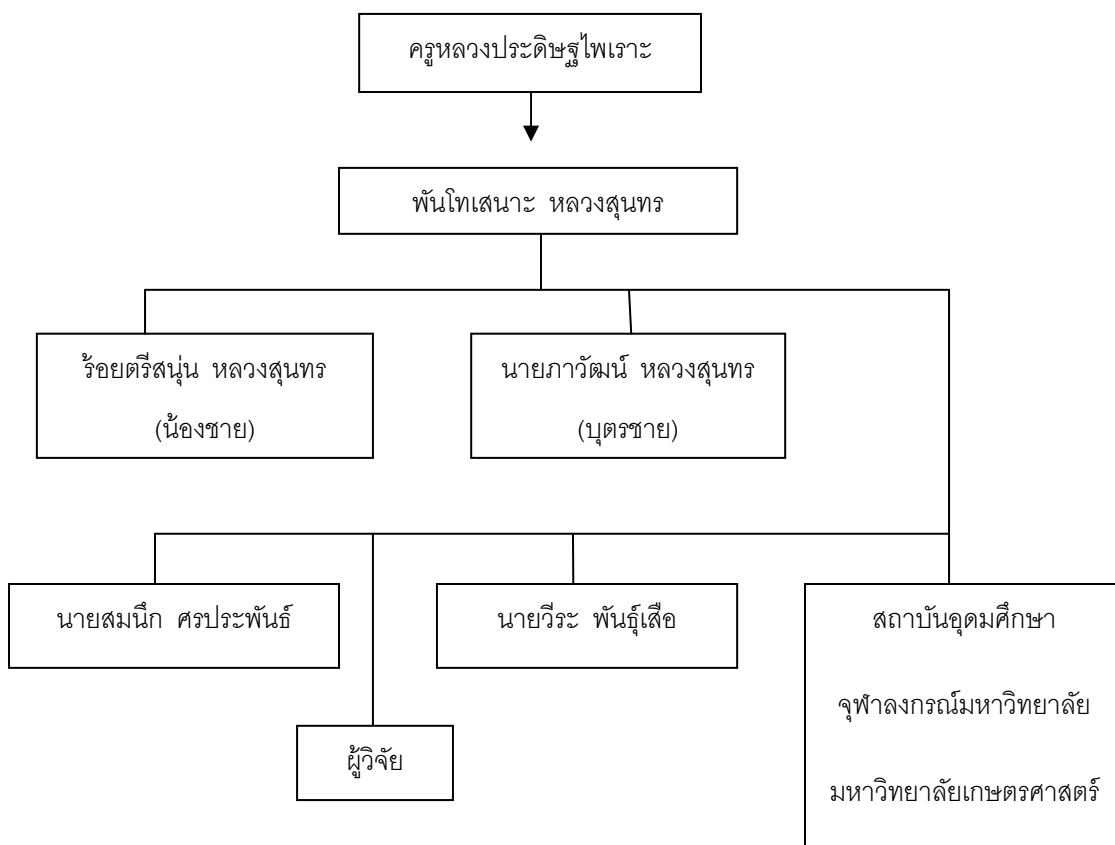
1. ครูวิเชียร สาระเดช



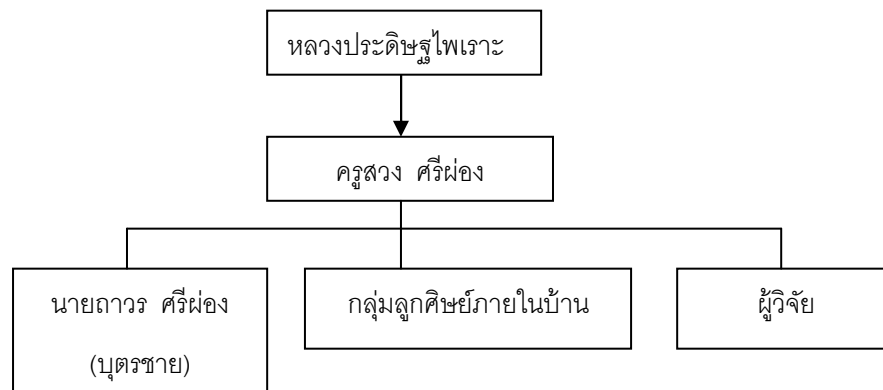
2. ครูอุทัย แก้วละเอียด



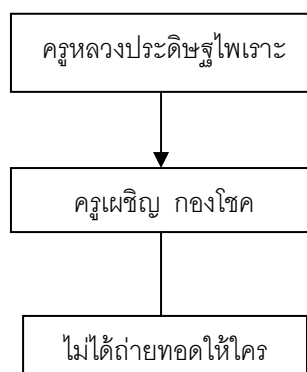
3. พันโทเสนาะ หลวงสุนทร



4. ครูดวง ศรีผ่อง



5. ครูเผชิญ กองโชค



จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่าทางเดียวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น ที่ครูทั้ง 5 ท่าน ได้รับการถ่ายทอดจากครูหลวงประดิษฐไพเราะ(สร ศิลปบรรเลง) ได้ถ่ายทอดต่อไปยังลูกศิษย์หรือกลุ่มพี่น้อง ผู้วิจัยได้แสดงถึงแผนภูมิการถ่ายทอดเพียง 2 ชั้นเท่านั้น คือ ครูหลวงประดิษฐไพเราะ(สร ศิลปบรรเลง) ถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์และลูกศิษย์ได้ถ่ายทอดต่อลูกศิษย์อีกชั้นหนึ่ง เพื่อแสดงให้เห็นว่าทางเดียวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น ได้ถ่ายทอดไปถึงบุคคลใดบ้าง

การถ่ายทอดทางเดี่ยวเพลงพญาโศกของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จากการศึกษาวิจัยศิษย์ทั้ง 5 คน พบว่าครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จะถ่ายทอดทางเดี่ยวเพลงพญาโศกที่แตกต่างกัน โดยยึดความสามารถของผู้เรียนเป็นหลักสำคัญ และในแต่ละทางจะสอดแทรกลูกเล่นที่ยากๆ ไว้ให้ลูกศิษย์ไม่เหมือนกัน สิ่งสำคัญ คือ ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ท่านจะต่อเพลงให้ศิษย์แต่ละคนเพียงลำพัง โดยต่อครั้งละไม่มากให้ศิษย์ทำได้จนคล่องดีแล้วจึงจะต่อให้เพิ่มและจะคอยชี้แนะในส่วนที่บกพร่องในการบรรเลงเดี่ยวเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นไป

บทที่ 3

วิเคราะห์เดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ
(ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษา : ครูอุทัย แก้วละเอียด และ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร

ในการวิเคราะห์เดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศกสามชั้นทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ
(ศร ศิลปบรรเลง)กรณีศึกษา: ครูอุทัย แก้วละเอียด และ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร ผู้วิจัยได้
ดำเนินการศึกษาโดยแจกแจงตามหัวข้อต่างๆ ดังนี้

3.1 สัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ต

3.1.1 สัญลักษณ์แทนเสียง

3.1.2 สัญลักษณ์แทนระดับเสียง

3.1.3 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการบันทึกกลวิธีพิเศษ

3.1.4 ศัพท์สังคิตที่ใช้ในการวิเคราะห์

3.1.5 การดำเนินการทำนองโดยการใช้น้ำวณของกลอนระนาดเอก

3.2 รายละเอียดการวิเคราะห์

3.2.1 สังคิตลักษณะ

3.2.2 จังหวะ

3.2.3 ช่วงเสียง

3.2.4 รูปแบบเพลงเดี่ยวพญาโศก

3.2.5 การใช้เม็ดพราษ กลวิธี

3.3 สรุปและอภิปราย

3.1. สัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ต

3.1.1 สัญลักษณ์แทนเสียง

ในการวิเคราะห์เดี่ยวระนาดเอก เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ
(ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษา : ครูอุทัย แก้วละเอียด และ พันโทเสนาะ หลวงสุนทรในครั้งนี้
ได้กำหนดให้ใช้โน้ตระบบตัวอักษรไทย (ด ร ม ฟ ช ล ท) โดยเรียงเสียงจากลูกระนาดเอก
เสียงต่ำสุด(ลูกทวน)จนถึงลูกระนาดเอกเสียงสูงสุด(ลูกยอด)ได้ดังนี้

ในการศึกษาวิเคราะห์เพลงเดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น ทางครุหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษา : ครูอุทัย แก้วละเอียด และ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเสียงที่ใช้ในการบันทึกโน้ตให้ตรงกับเสียงที่บรรเลง โดยเสียงแรกที่ใช้ในการขึ้นเพลงคือเสียง โด ในกลุ่มเสียงปัญจมูล ครมX ซลX ในระดับเสียงนอก ซึ่งตรงกับลูกที่ 5 ของผืนระนาดเอก (นับจากลูกทวน)

3.1.2 สัญลักษณ์แทนระดับเสียงในการดำเนินทำนองการวิเคราะห์ได้กำหนดใช้สัญลักษณ์ตัวอักษร แทนทางระดับเสียง 7 ทางดังนี้

1. กลุ่มเสียงปัญจมูลที่ 1 ฟ ซ ล x ด ร x = ระดับเสียงเพียงออล่าง
2. กลุ่มเสียงปัญจมูลที่ 2 ซ ล ท x ร ม x = ระดับเสียงใน
3. กลุ่มเสียงปัญจมูลที่ 3 ล ท ด x ม ฟ x = ระดับเสียงกลาง
4. กลุ่มเสียงปัญจมูลที่ 4 ท ด ร x ฟ ซ x = ระดับเสียงเพียงอบบน
5. กลุ่มเสียงปัญจมูลที่ 5 ด ร ม x ซ ล x = ระดับเสียงนอก
6. กลุ่มเสียงปัญจมูลที่ 6 ร ม ฟ x ล ท x = ระดับเสียงกลางแหบ
7. กลุ่มเสียงปัญจมูลที่ 7 ม ฟ ซ x ท ด x = ระดับเสียงขวา

3.1.3 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการบันทึกกลวิธีพิเศษ

การสะบัด	ใช้สัญลักษณ์	(xxx)
การสะเคาะ	ใช้สัญลักษณ์	{xxx}
การขี้	ใช้สัญลักษณ์	[xxx]
การตีรัวเสียงเดียว	ใช้สัญลักษณ์	x*
การรัวเป็นทำนอง	ใช้สัญลักษณ์	<u>x</u>
การกวาด	ใช้สัญลักษณ์	กวาดขึ้น, กวาดลง

3.1.4 ศัพท์สังคิตที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการศึกษาวิเคราะห์เพลงเดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้นทางครุหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษา:ครุอุทัย แก้วละเอียด และ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร ในครั้งนี้ เพื่อให้ เกิดความเข้าใจกับผู้ที่ค้นคว้าศึกษา ผู้วิจัยจึงใช้นิยามศัพท์ที่กำหนดใช้เฉพาะทางดนตรีไทย (ศัพท์สังคิต) ในการวิเคราะห์เพลงเดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศกดังต่อไปนี้

1. สะบัด หมายถึง การบรรเลงที่แทรกเสียงเข้ามาในการบรรเลงทำนองเก็บอีก 1 พยางค์ โดยผู้บรรเลงจะเห็นสมควรว่าจะควรสอดแทรกตรงที่ใด การสะบัดนี้ผู้บรรเลงจะต้องบรรเลงสามลูกติดกัน โดยเสียงทั้งสามจะต้องชัดเจนและรวดเร็ว
2. การสะเดาะ หมายถึง การบรรเลงที่บรรเลงคล้ายกับการสะบัด เป็นเพียงการบรรเลงแทรก พยางค์ในเสียงเดิม โดยไม่มีการเปลี่ยนเสียงขึ้นหรือลง วิธีการปฏิบัติเช่นเดียวกับการสะบัด เสียงทั้งสามต้องชัดเจนและรวดเร็ว
3. ขยี้ หมายถึง เป็นการบรรเลงเพื่อเพิ่มเสียงแทรกแซงให้มีพยางค์ถี่ขึ้นไปจากการตีเก็บหนึ่งเท่าตัว การบรรเลงขยี้นี้ จะบรรเลงทั้งประโยคของเพลงหรือจะบรรเลงสั้นยาวเพียงใด ต้องตามแต่ผู้บรรเลงจะเห็นสมควรและความเหมาะสม วิธีการบรรเลงขยี้นี้ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีไทยบางท่านเรียกว่าการบรรเลง “เก็บหกชั้น” เป็นการอวดฝีมือให้เห็นถึงความคล่องแคล่ว
4. การตีรัวเสียงเดียว หมายถึง เป็นการบรรเลงโดยใช้มือซ้ายและมือขวาตีลูกเดียวกันด้วยความถี่
5. รัวเป็นทำนอง หมายถึง ใช้มือซ้ายและขวาสลับกันดำเนินทำนองอย่างหนึ่งที่พลิกแพลงให้มี การบรรเลงเป็นสองแบบสลับกัน ส่วนใหญ่วิธีการนี้จะถูกใช้ในการบรรเลงระนาดเอกในเพลงเดี่ยว
6. กวาด หมายถึง วิธีบรรเลงของเครื่องดนตรีประเภทตี โดยใช้หัวไม้เคลื่อนผ่านลูกระนาด ในช่วงที่ต้องการ ซึ่งมีกริยาเดียวกับการกวาดผง การกวาดนี้ผู้บรรเลงจะกวาดจากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ หรือจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงก็ได้
7. กรอ หมายถึง วิธีการบรรเลงดนตรีประเภทเครื่องตีดำเนินทำนองที่ทำให้เกิดเสียงต่อเนื่องกัน เป็นเสียงยาวสม่ำเสมอ โดยใช้ 2 มือตีสลับกันถี่ๆ เหมือนรัวเสียงเดียว แต่ทั้ง 2 มือ มีได้อยู่ที่เดียวกัน มักจะตีเป็นคู่ 2 คู่ 3 คู่ 4 คู่ 5 คู่ 6 และคู่ 8 เป็นต้น
8. คาบถูกคาบดอก หมายถึง คำเรียกวิธีดำเนินทำนองเพลงแบบหนึ่งปฏิบัติพลิกแพลงให้มีวิธี บรรเลงเป็น 2 อย่างสลับกัน โดยปรกติใช้เรียกทางเดี่ยวของระนาดเอกที่มีทั้ง “เก็บ” และ “รัว” (เป็นทำนอง) สลับกัน

3.1.5 การดำเนินทำนองโดยการใช้สำนวนของกลอนระนาดเอก

กลอนระนาดที่จะเสนอต่อไปนี้ ผู้วิจัยได้นำการอธิบายเรื่องลักษณะกลอนระนาด จากวิทยานิพนธ์เรื่องการดำเนินทำนองระนาดเอกเพลงเรื่องสี่ภาษาของนายสุราชคิษฐ์ ศรีสัตย์ชยะ ซึ่งมีรายละเอียดของกลอนระนาดดังต่อไปนี้

1. กลอนลับ

กลอนระนาดประเภทนี้เป็นกลอนระนาดที่ใช้เสียงซ้ำในสองพยางค์แรก เอกลักษณะของกลอนประเภทนี้ สำนวนกลอนนอกจากจะซ้ำเสียงทุกห้องแล้ว ไม่ว่าห้องเพลงนั้นจะเป็นสำนวนกลอนที่ดำเนินขึ้นสู่เสียงสูงหรือเสียงต่ำ การซ้ำเสียงแรกของสำนวนกลอนในแต่ละห้องเพลงน่าจะเป็นที่มาของชื่อกลอนประเภทนี้ ดังตัวอย่าง

ร ร ม ฟ	ม ม ฟ ช	ฟ ฟ ช ล	ช ช ล ท	ฟ ฟ ม ร	ม ม ร ท	ร ร ท ล	ท ท ล ช
ร ร ม ฟ	ม ม ฟ ช	ฟ ฟ ช ล	ช ช ล ท	ฟ ฟ ม ร	ม ม ร ท	ร ร ท ล	ท ท ล ช

2. กลอนไต่ลวด

กลอนไต่ลวดเป็นกลอนระนาดที่ดำเนินกลอนด้วยเสียงที่เรียงขึ้นและลง โดยระหว่างการดำเนินทำนองกลอนจะไม่มีกรซ้ำเสียง การไม่ซ้ำเสียงของกลอนรูปแบบนี้มีใช้ดำเนินกลอนด้วยการเรียงเสียงที่อยู่ติดกัน แต่เป็นการดำเนินกลอนด้วยการเรียงเสียงที่อยู่ติดกัน และเป็นการดำเนินกลอนที่ใช้เสียงใดแล้วจะไม่ซ้ำเสียงเป็นสองพยางค์ติดต่อกันเหมือนกับกลอนลับที่กล่าวมาแล้ว ผู้บรรเลงจะต้องใช้ความสามารถในการบรรเลง เพื่อให้เกิดเสียงที่เรียงกันเป็นสำนวนที่ไม่มีกรซ้ำเสียงเป็นสำคัญ คล้ายกับการไต่ลวดที่ต้องใช้ความระมัดระวังอย่างมาก ดังตัวอย่าง

ฟ ม ร ล	ร ม ฟ ช	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ท	ร ม ร ร	ท ล ช ร	ม ฟ ช ล	ร ท ล ช
ฟ ม ร ล	ร ม ฟ ช	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ท	ร ม ร ล	ท ล ช ร	ม ฟ ช ล	ร ท ล ช

3. กลอนไต่ไม้

กลอนไต่ไม้เป็นกลอนระยะที่ดำเนินลักษณะการใช้เสียงเรียงๆต่อกันเป็นสำนวนในตอนแรกของแต่ละห้องเพลงและมีลักษณะการเรียงเสียงของกลอนไต่ลวดประกอบในตอนท้ายหากพิจารณาถึงลักษณะทางกายภาพระหว่างลวดกับไม้ ลวดมีขนาดเล็กและหากใช้ไต่ตามชื่อของกลอนแล้วมีอันตรายได้ง่ายมากกว่าไม้ ในการบรรเลงก็เช่นเดียวกัน หากผู้บรรเลงสามารถดำเนินกลอนในเพลงต่างๆด้วยกลอนไต่ลวดและกลอนไต่ไม้ ย่อมแสดงถึงความสามารถในการบรรเลงด้วยลักษณะการเรียงเสียง แต่กลอนไต่ลวดเป็นกลอนที่แสดงความสามารถมากกว่ากลอนไต่ไม้ แต่การดำเนินกลอนนั้นยังต้องขึ้นอยู่กับทำนองหลักว่าจะเหมาะสมกับสำนวนกลอนแบบใด ดังตัวอย่าง

ท ล ท ช	ล ท ด ร	ม ร ม ด	ร ม ฟ ช	ท ล ท ช	ล ท ด ร	ม ร ค ร	ค ท ล ช
ท ล ท ช	ล ท ด ร	ม ร ม ด	ร ม ฟ ช	ท ล ท ช	ล ท ด ร	ม ร ด ร	ค ท ล ช

4. กลอนลดตาข่าย

กลอนลดตาข่ายเป็นกลอนระยะที่ดำเนินด้วยกลุ่ม 4 พยางค์ การลดตาข่ายตามความหมายของชื่อกลอนนี้มาจากลักษณะของตาข่ายที่ใช้ดักสัตว์ต่างๆซึ่งจะต้องไปวางดักไว้ทางโน้นข้างตรงนี้ข้างกระจายกันออกไป การดำเนินก็เป็นลักษณะดังกล่าว คือ ดำเนินไปทางซ้ายและทางขวาสลับกันด้วยเสียงเป็นกลุ่ม ในแต่ละกลุ่มก็แยกห่างกันหลายเสียง จากโน้ตที่นำเสนอนี้ พบว่าขอบเขตเสียงที่ใช้มีช่วงกว้างเกือบครบ 21 เสียง บางช่วงเป็นกลอนฟาด เช่น เสียงสุดท้ายของแต่ละห้องเพลงแรกห่างกับเสียงแรกของห้องเพลงที่สองมีระยะห่างมากกว่า 5 เสียง เช่น บ้างห่างกัน 6 เสียง หรือห่างกัน 1 ช่วงเสียงเป็นต้น กลอนลักษณะนี้ ส่วนใหญ่จะพบในเพลงเดี่ยว ไม่พบในการบรรเลงรวมทั่วไป ดังตัวอย่างในโน้ตต่อไปนี้

ล ท ร ม	ร ช ล ท	ฟ ม ร ช	ร ช ล ท	ฟ ม ร ช	ล ท ค ร	ม ฟ ช ม	ร ท ล ช
ล ท ร ม	ร ช ล ท	ฟ ม ร ช	ร ช ล ท	ฟ ม ร ช	ล ท ด ร	ม ฟ ช ม	ร ท ล ช

5. กลอนม้วนตะเข็บ (กลอนเดินตะเข็บ)

กลอนม้วนตะเข็บเป็นกลอนระนาบที่นำกิริยาอาการม้วน มาผูกกันเป็นลักษณะกลอนระนาบ รูปแบบนี้การม้วนนี้เป็นการม้วนตะเข็บ ตะเข็บในความหมายของกลอนนี้ จะเป็นกลุ่มเสียงที่บรรจบอยู่ในแต่ละห้อง โดยในสำนวนถาม กลอนแต่ละห้องเพลงจะมีสี่เสียง เสียงแรกของแต่ละห้องเพลงเป็นเสียงที่มีความรู้สึกของการม้วนตัว แต่การม้วนตัวนี้ยังมีการซ้อนตัวของรอยต่อระหว่างตะเข็บต่อตะเข็บ ซึ่งการดำเนินกลอนประเภทนี้ เสียงแรกของกลอนแต่ละตัวจะเป็นเสียงที่เรียงต่อจากเสียงสุดท้ายของกลอนตะเข็บตัวก่อน ส่วนในสำนวนตอบ ห้องเพลงแรกของสำนวนยังคงมีการม้วนตะเข็บอยู่ แต่หลังจากนั้นจะดำเนินกลอนเรียงเสียงคู่เสียงทางต่ำ ดังตัวอย่างประกอบ

พ ร ม ฟ	ช ม ฟ ช	ล ฟ ช ล	ท ช ล ท	ร ี พ ี ม ี ร ี	พ ี ม ี ร ี ท	ม ี ร ี ท ล	ร ี ท ล ช
พ ร ม ฟ	ช ม ฟ ช	ล ฟ ช ล	ท ช ล ท	ร พ ม ร	พ ม ร ท	ม ร ท ล	ร ท ล ช

6. กลอนย้อนตะเข็บ

กลอนย้อนตะเข็บเป็นกลอนระนาบที่คล้ายกับกลอนม้วนตะเข็บ ต่างกันที่สำนวนถามของกลอนย้อนตะเข็บจะใช้เสียงเรียงขึ้น 5 เสียง และต่อด้วยลักษณะการดำเนินกลอนแบบเดียวกันกับกลอนม้วนตะเข็บ ส่วนในสำนวนตอบ การดำเนินกลอนมีลักษณะคล้ายกับกลอนม้วนตะเข็บเช่นเดียวกันนั้นคือรูปแบบการดำเนินกลอนในห้องเพลงที่สองไม่ใช่การดำเนินกลอนที่เรียงเสียง คู่เสียงทางต่ำแต่เพียงอย่างเดียว แต่เพิ่มลักษณะพิเศษ คือการใช้เสียงที่เรียงถัดจากเสียงสุดท้ายของห้องเพลงก่อนเป็นเสียงที่ใช้เริ่มสำนวนกลอนในห้องเพลงต่อมา กลอนนี้พบได้ในเพลงทั่วไปและเพลงเดี่ยว ดังตัวอย่าง

ร ม ฟ ช	ล ม ฟ ช	ล ฟ ช ล	ท ช ล ท	ร ี พ ี ม ี ร ี	ท ม ี ร ี ท	ล ร ท ล	ช ท ล ช
ร ม ฟ ช	ล ม ฟ ช	ล ฟ ช ล	ท ช ล ท	ร พ ม ร	ท ม ร ท	ล ร ท ล	ช ท ล ช

7. กลอนร้อยลูกโซ่

กลอนร้อยลูกโซ่เป็นกลอนระนาบที่สร้างด้วยจินตนาการของห่วงโซ่ ที่มีความสัมพันธ์ผูกกันเป็นกลอนลักษณะนี้เอง การดำเนินกลอนประเภทนี้ จึงมีความสัมพันธ์กันเป็นกลุ่มๆ ในสำนวนถามแบ่งได้สองกลุ่ม สำนวนกลอนจะขึ้นด้วยทำนองเดียวกันต่างกันเพียงช่วงทำนองตอนท้ายแต่ถึงจะมีความ

ต่างกัน แต่ทำนองตอนท้ายนี้ยังมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยเป็นกลุ่มเสียงสามเสียงกลุ่มเดียวกัน ต่างกันเพียงทิศทางที่ดำเนินขึ้นสูงหรือลงต่ำ ส่วนในสำนวนตอบแบ่งได้สองกลุ่มคือสำนวนกลอนกลุ่มแรกจะมีลักษณะคล้ายกับกลอนไต่ลวด ที่ดำเนินกลอนด้วยเสียงที่เรียงขึ้นลงตามลีลาของกลอน แต่การดำเนินกลอนของกลุ่มหลังคล้ายกับกลอนลวดตาข่ายที่ดำเนินกลอน โดยให้เสียงเริ่มของกลอนกลุ่มนี้ห่างกัน 6 เสียงกับกลอนกลุ่มหลัง ดังตัวอย่าง

ร ม ช ล	ช ท ล ช	ร ม ช ล	ท ช ล ท	ร ี ม ี ร ี ท	ล ช ล ท	ร ม ช ล	ช ท ล ช
ร ม ช ล	ช ท ล ช	ร ม ช ล	ท ช ล ท	ร ม ร ท	ล ช ล ท	ร ม ช ล	ช ท ล ช

8. กลอนพัน

กลอนพันเป็นกลอนระนาบที่มีสำนวนถามขึ้นต้นด้วยทำนองที่เหมือนกับสำนวนตอบของกลอนซ้อนตะเข็บ ส่วนสำนวนตอบจะดำเนินเป็นเสียงที่เป็นช่วงๆ โดยทำนองของกลอนระนาบเอกจะดำเนินลงด้วยเสียงที่เชื่อมสำนวนทั้งหมดเกี่ยวพันติดต่อกัน ดังตัวอย่าง

ร ี พ ี ม ี ร ี	ท ม ี ร ี ท	ร ี ล ท ร ี	ช ท ล ช	ร ี ท ล ท	ล ช ล ช	พ ม พ ม	พ ม ร ม
ร พ ม ร	ท ม ร ท	ร ล ท ร	ช ท ล ช	ร ท ล ท	ล ช ล ช	พ ม พ ม	พ ม ร ม

9. กลอนซ้อนตะเข็บ

กลอนซ้อนตะเข็บเป็นกลอนระนาบที่ซ้อนสำนวนเริ่มของกลอนโดยการใช้เสียงที่เรียงอยู่ใกล้กันดำเนินกันเป็นกลุ่มๆ ใช้การซ้ำเสียงสองเสียงถึงสามเสียง และการเรียงเสียงประสมกัน เป็นกลอนที่มีทิศทางของการเคลื่อนที่ของทำนองลักษณะค่อยๆ ดำเนินไปเรื่อยๆ โน้ตกลอนซ้อนตะเข็บที่นำเสนอนี้ สำนวนถามกับสำนวนตอบเป็นทำนองที่ดำเนินในรูปแบบ โอคพัน คือ มีลีลาสำนวนที่เหมือนกัน จะต่างกันเพียงการเปลี่ยนบันไดเสียง ดังตัวอย่าง

พ ม พ ร	ม พ ม พ	ช พ ท พ	ช ล ท ล	ท ล ท ช	ล ท ล ท	ร ี ล ท ร ี	ช ท ล ช
พ ม พ ร	ม พ ม พ	ช พ ท พ	ช ล ท ล	ท ล ท ช	ล ท ล ท	ร ล ท ร	ช ท ล ช

3.2 รายละเอียดการวิเคราะห์

3.2.1 สัญลักษณ์

เดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น จะต้องบรรเลงด้วยกันทั้งหมด 4 เที้ยว โดยแต่ละเที้ยวจะมีนิยามศัพท์ทางดนตรีไทยหรือที่เรียกว่าศัพท์สังคีตอธิบายในแต่ละเที้ยว ดังนี้

เที้ยวที่ 1 เรียกว่า เที้ยวพื้น(สะบัด-สะเคาะ-ขยี้) คือ การบรรเลงตีเก็บธรรมดา แทรกด้วยกลวิธีพิเศษ ได้แก่ การสะบัด สะเคาะ ขยี้ ให้เป็นไปตามทำนองหลักจนจบเที้ยวแรก

เที้ยวที่ 2 เรียกว่า คาบลูกคาบดอก คือ การบรรเลงทำนองด้วยกลวิธีการบรรเลงแบบเก็บคู่แปด สลับกับการบรรเลงรัวให้เป็นไปตามทำนองหลักจนจบเที้ยวที่ 2

เที้ยวที่ 3 เรียกว่า รัวพื้น คือ การบรรเลงทำนองด้วยกลวิธีการรัวให้เป็นไปตามทำนองหลักจนจบเที้ยวที่ 3

เที้ยวที่ 4 เรียกว่า เที้ยวเก็บ คือการบรรเลงทำนองด้วยกลวิธีการตีเก็บ ในเที้ยวสุดท้ายนี้ผู้บรรเลงจะต้องคุมเสียงให้สม่ำเสมอและเรียบ ตลอดจนเพิ่มแนวการบรรเลงไปจนจบเพลง ให้เป็นไปตามทำนองหลักจนจบเที้ยวที่ 4 และบรรเลงลงจบโดยนำท่อนขึ้นของเพลงมาเป็นท่อนจบ

โดยสามารถเขียนสัญลักษณ์ได้ดังนี้

สังคีตลักษณ์ = /ก/ก./ก../ก.../

ก แทนทำนองในเที้ยวที่ 1 (เที้ยวพื้น)

ก. แทนทำนองในเที้ยวที่ 2 (คาบลูกคาบดอก)

ก.. แทนทำนองในเที้ยวที่ 3 (รัวพื้น)

ก... แทนทำนองในเที้ยวที่ 4 (เที้ยวเก็บ)

/ แทนการขึ้นและลงจบของแต่ละเที้ยว

ทำนองหลักเพลงพญาโศก สามชั้น

-- ม่ม	- ม่ม	ร้ ร้--	ค้ ค้--	ซซ--	ลล--	ทท--	ค้ ค้- ร้
- ม--	- ซ-ร	---ค	---ซ	- - -ล	---ท	- - -ค	- - -ร

- ล--	ซ ม--	ค้ ค้--	ร้ ร้- ม	- ม- ม	- ม--	ม่ม--	ร้ ร้- ค้
--ซม	--รค	---ร	---ม	- ซ-ล	- ซ-ม	---ร	---ค

-- ทท	- ค้- ร้	- ม- ร้	- ค้- ท	---ซ	--ลท	- ล- ท	- ค้- ร้
- ท--	- ค-ร	- ม-ร	- ค-ท	- ซ--	---ท	- ล-ท	- ค-ร

- ท--	ลฟ--	---ร	--มฟ	--ลท	ร้ท--	ลท--	ลฟ--
--ลฟ	--มร	- ล--	- ร--	- ฟ--	--ลฟ	--ลฟ	--มร

--รม	--ฟซ	- ล--	ซฟ--	- ล--	ลซ--	ซม--	มร--
- ค--	ร ม--	ฟ-ซฟ	--มร	--ซม	--มร	--รค	--คท

---ล	--ทท	---ร้	--ทท	- ม่ม	ม่ม--	ร้ ร้--	ทท-ล
---ล	- ท--	---ร	- ท--	- ม-ม	---ร	---ท	---ล

- ร-ซ	--ลท	- ร้-ท	- ล-ซ	- ม--	รร--	ซซ--	ลล-ท
- ล-ซ	---ท	- ร-ท	- ล-ซ	- ท-ล	---ซ	---ล	---ท

--ลท	- ร้- ม	- ม- ม	- ร้- ท	- ร้- ม	- ร้--	ทท--	ลล-ซ
- ซ--	- ร-ม	- ซ-ม	- ร-ท	- ร-ม	- ร-ท	---ล	---ซ

- ท-ร้	- ท--	ลล--	ซซ-ม	- ม--	รร--	มม--	ซซ-ล
- ท-ร	- ท-ล	---ซ	---ท	- ท-ล	---ท	---ซ	---ล

--ท-	ท-ล-	ช-ล-	ล-ช-	ม-ช-	ช-ม-	ร-ม-	ม-ร-
---ล	-ช-ม	-ม-ช	-ม-ร	-ร-ม	-ร-ท	-ท-ร	-ท-ล

-ม--	รท--	---ช	--ลท	-ค-ร	มร--	--ลท	--คร
--รท	--ลช	-ร--	-ช--	-ช--	--คท	ลช--	ลท--

---ร	--คร	--มร	--คร	-ค--	-ฟ--	---ร	--มฟ
--ล-	คท--	คท--	คท--	--ทล	--มร	-ล--	-ร--

--ลท	รท--	ลท--	ลฟ--	-ค--	-ฟ--	---ร	--มฟ
-ฟ--	--ลฟ	--ลฟ	--มร	--ทล	--มร	-ล--	-ร--

-ฟ--	มม--	ฟฟ--	ลล-ท	-ค-ม	-ค--	ทท--	ลล-ฟ
-ค-ท	---ค	---ล	---ท	-ค-ม	-ค-ท	---ล	---ค

-ท--	ลฟ--	---ร	--มฟ	--ลท	รท--	ลท--	ลฟ--
--ลฟ	--มร	-ล--	-ร--	-ฟ--	--ลฟ	--ลฟ	--มร

-ล--	ชม--	---ค	--รม	--รม	--ฟช	-ล--	ชฟ--
--ชม	--รค	-ช--	-ค--	-ค--	รม--	ฟ-ชฟ	--มร

--ม่ม	-ม--	รริ--	คค--	ชช--	ลล--	ทท--	คค-ริ
-ม--	-ช-ร	---ค	---ช	---ล	---ท	---ค	---ร

2.2 บันไดเสียง

ในการวิเคราะห์เพลงพญาโศก 3 ชั้น พบว่าอยู่ในทางนอก (क्रमXชลX) จำนวน 3 ประโยค ทางกลางแหบ (รมฟXลทX) จำนวน 5 ประโยค และทางใน (ชลทXรม) จำนวน 9 ประโยค สามารถแจงบันไดเสียงได้ดังนี้

ประโยคที่ขึ้นต้น	พบว่ากลุ่มเสียงหลักอยู่ที่	ค ร ม x ช ล x	ทางนอก
ประโยคที่ 1	พบว่ากลุ่มเสียงหลักอยู่ที่	ค ร ม x ช ล x	ทางนอก
ประโยคที่ 2	พบว่ากลุ่มเสียงหลักอยู่ที่	ช ล ท x ร ม x	ทางใน
ประโยคที่ 3	พบว่ากลุ่มเสียงหลักอยู่ที่	ร ม ฟ x ล ท x	ทางกลางแหบ
ประโยคที่ 4	พบว่ากลุ่มเสียงหลักอยู่ที่	ค ร ม x ช ล x	ทางนอก
ประโยคที่ 5	พบว่ากลุ่มเสียงหลักอยู่ที่	ช ล ท x ร ม x	ทางใน
ประโยคที่ 6	พบว่ากลุ่มเสียงหลักอยู่ที่	ช ล ท x ร ม x	ทางใน
ประโยคที่ 7	พบว่ากลุ่มเสียงหลักอยู่ที่	ช ล ท x ร ม x	ทางใน
ประโยคที่ 8	พบว่ากลุ่มเสียงหลักอยู่ที่	ช ล ท x ร ม x	ทางใน
ประโยคที่ 9	พบว่ากลุ่มเสียงหลักอยู่ที่	ช ล ท x ร ม x	ทางใน
ประโยคที่ 10	พบว่ากลุ่มเสียงหลักอยู่ที่	ช ล ท x ร ม x	ทางใน
ประโยคที่ 11	พบว่ากลุ่มเสียงหลักอยู่ที่	ร ม ฟ x ล ท x	ทางกลางแหบ
ประโยคที่ 12	พบว่ากลุ่มเสียงหลักอยู่ที่	ร ม ฟ x ล ท x	ทางกลางแหบ
ประโยคที่ 13	พบว่ากลุ่มเสียงหลักอยู่ที่	ร ม ฟ x ล ท x	ทางกลางแหบ
ประโยคที่ 14	พบว่ากลุ่มเสียงหลักอยู่ที่	ร ม ฟ x ล ท x	ทางกลางแหบ
ประโยคที่ 15	พบว่ากลุ่มเสียงหลักอยู่ที่	ค ร ม x ช ล x	ทางนอก
ประโยคที่ 16	พบว่ากลุ่มเสียงหลักอยู่ที่	ช ล ท x ร ม x	ทางใน

2.3 จังหวะ

สามารถแบ่งประเภทของจังหวะได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.3.1 จังหวะฉิ่ง

เดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก 3 ชั้น ใช้จังหวะฉิ่งอัตรา 3 ชั้น

----	--- ฉิ่ง	----	--- ฉับ	----	--- ฉิ่ง	----	--- ฉับ
------	----------	------	---------	------	----------	------	---------

2.3.2 จังหวะหน้าทับ

เดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก 3 ชั้น ใช้จังหวะหน้าทับ ประทับ 3 ชั้น โดยใช้กลองสองหน้า เป็นเครื่องประกอบจังหวะ

หน้าทับของกลองสองหน้า

--- พลึง	- พลึง- ปี่	--- เถาะ	- พลึง-ปี่	-เถาะ-เถาะ	- พลึง - ปี่	--- ปี่	--- ฉับ
----	--- พลึง	----	-พลึง-พลึง	--- เถาะ	ดิงดิง - ดิง	-เถาะดิงเถาะ	- เท่ง - พลึง

2.4 ช่วงเสียง

การวิเคราะห์เดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น ทางครุหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษา : ครูอุทัย แก้วละเอียด และ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร มีช่วงเสียงที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับเสียงต่ำสุดจนถึงระดับเสียงสูงสุดของระนาดเอก

ระนาดเอก ฟุ่ ชุ ลุ ทุ คุ รุ มุ ฟุ ช ล ท ต ร ม ฟุ่ ชุ ลุ ทุ คุ รุ มุ

เที่ยวที่ 1

ทำนองขึ้นต้น

ประโยคที่ 1

ทางที่ 1

-- คีร์มี	มี มี - รั	คื ทึ คื มี	รัมีรัคื - ซ	- ร ร ซึ	- ลี - ทึ	ลึทึคืรัมีรัคื	ลึซึลึทึคืรั- รั
-- ครม	ซ ม - ร	ค ท ค ม	รรมรด - ซุ	- รุ ล ซ	- ล - ท	ลทครมรดค	ลซลทคร- รั

ทางที่ 2

-- คีร์มี	มี มี - รั	ซลทลทคร	คทครมรดค	รรมทรทลซ	รรมฟซฟซลท	ลึทึคืรัมีรัคื	ลึซึลึทึลทคร
-- ครม	ซ ม - ร	ซลทลทคร	คทครมรดค	รรมทรทลซ	รรมฟซฟซลท	ลทครมรดค	ลซลทลทคร

กลุ่มเสียงปัญญามูล ครมX ซลX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 เริ่มวรรคทำด้วยกลวิธีการสะบัด 3 เสียงโดยเรียงจากระดับเสียงต่ำไปหาระดับเสียงสูงเพื่อเชื่อมไปยังห้องที่ 2 แล้วใช้การเลี้ยวมือในเสียง ซ และใช้กลวิธีการกรอในเสียง ม ในห้องที่ 3 ใช้การตีคู่แปด เสียง ม สุดท้ายของห้องที่ 3 นี้ ใช้วิธีการกรอแบบปรับเสียง เพื่อเป็นการรวบรวมกำลังในการขยี้ในห้องที่ 4 ต่อไป เป็นการขยี้แบบ 4 ลูก ที่ต้องใช้ความเร็วและชัดเจนในการบรรเลงห้องที่ 4 จบวรรคทำด้วยการกรอ ตกที่เสียง ซ

วรรครับ เริ่มใช้วิธีการตีแบบคู่แปดในเสียง ร และย้ำเสียง ร อีกครั้งในลักษณะคู่ 4 จบห้องโดยการกรอเสียง ซ เพื่อเชื่อมต่อไปในห้องที่ 2 กรอต่อเนื่องจากห้องแรกที่เสียง ล จบด้วยเสียง ท โดยวิธีการตีคู่แปดโดยไม่ต้องกรอ เนื่องจากในห้องถัดไปใช้กลวิธีการขยี้ห้องที่ 3 ใช้กลวิธีการขยี้เรียงเสียงแบบต่อเนื่องในแนววิถีขึ้นและลง เชื่อมโยงไปยังห้องที่ 4 ของวรรครับ โดยหมดการขยี้ที่เสียง ร และใช้กลวิธีการรัวเสียงเดียวย้ำที่เสียง ร ในส่วนกลวิธีการขยี้จะต้องขยี้ให้เสียงเสมอ สะอาด ชัดเจน

ทางที่ 2 เริ่มวรรคทำด้วยกลวิธีการสะบัด 3 เสียง เช่นเดียวกับทางที่ 1 และมีการใช้เลี้ยวในห้องที่ 2 โดยใน 2 ห้องแรกนั้น เป็นการขึ้นต้นเพลงจะเหมือนกันทั้ง 2 ทาง ในห้องที่ 3 ใช้กลวิธีการขยี้โดยขยี้ไปจนหมดห้องสุดท้ายของวรรครับ ซึ่งผู้บรรเลงจะต้องรวบรวมกำลังให้พอในการขยี้ไปจนหมดวรรคสุดท้ายของทำนองนี้ การขยี้ในห้องที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง ซ โดยจะใช้เสียง ซ ล

ท ด ร มีการใช้เสียง ท เข้ามาเพิ่มในกลุ่มเสียงปญจมูลเพื่อให้เกิดทำนองที่สมบูรณ์ ห้องที่ 4 เสียงสุดท้ายจะตกที่เสียง ท

วรรณศรี ทำนองการขี้จะมีความสัมพันธ์กันในลักษณะถาม – ตอบ ห้องที่ 1 ของวรรณศรีจะสัมพันธ์กับห้องที่ 2 โดยห้องที่ 1 ของวรรณศรีขี้ในแนววิถีลง ส่วนห้องที่ 2 ของวรรณศรีเป็นการขี้ในแนววิถีขึ้น จบลงที่เสียง ท และหมดวรรณศรีในห้องสุดท้ายที่เสียง ร

ในประโยคที่ 1 พบว่าเป็นการขึ้นต้นเพลงช่วงสองห้องแรกมีการบรรเลงที่เหมือนกันโดยใช้กลวิธีการสับัดขึ้นต้น

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 การสับัด การขี้ การรัวเสียงเดียว

ทางที่ 2 การสับัด การขี้

ประโยคที่ 2

ทางที่ 1

--- ซ	--- ค	--- ม	--- มี่	--- มี่	- มี่ - มี่	- รัคคี่ ซม	- ร - ค
--- ซ	--- ค	--- ม	--- มี่	--- ล	- ซ - ม	- รคค ซม	- ร - ค

ทางที่ 2

ทลชรมฟชล	ทลชลทครม	รคทรคทลค	ทลชทลชฟม	ชมรครมฟร	มฟชมฟชลช	ฟมรครมฟช	ฟชลชฟมรค
ทลชรมฟชล	ทลชลทครม	รคทรคทลค	ทลชทลชฟม	ชมรครมฟร	มฟชมฟชลช	ฟมรครมฟช	ฟชลชฟมรค

กลุ่มเสียงปัญญาจุมล ครมX ชลX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 ประโยคนี้จะเชื่อมโยงกับประโยคแรก โดยกลวิธีการรัวเสียงเดียวที่เสียง ร ในห้องสุดท้ายของประโยคที่ 1 จากนั้นรัวผ่านเสียง ค ท ล จนมาถึงเสียง ซ เป็นแนววิถีลง ซึ่งห่างกันเป็นคู่ 5 จากนั้นค่อยๆรัวในแนววิถีขึ้นผ่านเสียง ล ท จนมาถึงเสียง ค เสียงจะห่างกันเป็นคู่ 4 และรัวจากเสียง ค ลงมาที่เสียง ม จาก เสียง ม ต่ำ ขึ้นไปสู่เสียง ม ทางด้านลูกขอดในลักษณะเป็นคู่เสียง เท่ากับคู่แปดพอดี้ โดยการรัวเสียงเดียวในวรรคทำ ประโยคที่สองนี้ เสียงทุกเสียงจะต้องไม่มีการขาดหายของเสียง รัวให้เสียงสม่ำเสมอ

วรรครับ ใช้การเลี้ยวมือที่เสียง ล ในลักษณะการกรอ ต่อเนื่องมายังห้องที่ 2 ของวรรครับ การกรอเสียง ซ ใช้การเลี้ยวมือ และจบที่เสียง ม ในลักษณะคู่ 8 ไม่ต้องกรอ เพื่อเตรียมใช้กลวิธีการสลับในห้องที่ 3 ของวรรครับ ห้องที่ 3 สลับในแนววิถีลงโดยข้ามเสียง ท สลับ 2 ลูกติดกัน คือ เสียง ร และ ค เว้นเสียง ท และตกที่เสียง ล จากนั้น ลงคู่แปดที่เสียง ซ จบด้วยวิธีการกรอที่เสียง ม ในห้องสุดท้ายของวรรครับนี้ เป็นการกรอเชื่อมต่อจากเสียง ม ในห้องที่ 3 ของวรรครับ คือ เสียง ร และ ค สังเกตได้ว่าในวรรครับนี้ มีการใช้เสียงในกลุ่มปัญญาจุมล ครมX ชลX โดยไม่มีเสียงนอกบันไดเสียงเข้ามาเกี่ยวข้อง

ทางที่ 2 เป็นทำนองขยี้ต่อเนื่องจากประโยคที่ 1 ในลักษณะคู่ 8 ใช้กลวิธีการขยี้โดยสำนวนกลอนใช้เสียงสูงและลงมาเสียงต่ำจากนั้นกลับไปยังเสียงสูงในห้องที่ 2 และมีการใช้กลอนฝากในห้องที่ 3 และห้องที่ 4 ในลักษณะม้วนลงจบประโยควรรคทำห้องที่ 4 ที่เสียง ม ในประโยคที่ 2

ส่วนของวรรณคดีจะต้องอาศัยการเกร็งแขนช่วยให้การขยับเพราะเป็นการขยับที่มีความยาว จะต้องเผื่อกำลังให้ขยับจนจบประโยคและเสียงจะต้องสม่ำเสมอเท่านั้น

วรรณคดี ยังคงใช้กลวิธีขยับต่อจากวรรณคดี โดยสำนวนกลอนเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาเสียงต่ำ และม้วนขึ้นเสียงสูงโดยใช้กลอนในลักษณะเป็นกลอนฝาก ทำนองกลอนฝากจะจบลงที่ห้องที่ 2 ของวรรณคดีในเสียง ซ และขึ้นทำนองใหม่ในห้องที่ 3 ของวรรณคดีโดยขยับแบบเรียงเสียงไม่ข้ามลูก ในลักษณะวิถีลงและขึ้น ห้องสุดท้ายของวรรณคดีนี้เป็นลักษณะเดียวกับห้องที่ 3 คือ ขยับเรียงเสียงไม่ข้ามลูก เป็นแนววิถีลงและขึ้น จบประโยคที่ 2 ในเสียง ค

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 การรวบเสียงเดียว การสะบัด

ทางที่ 2 การขยับ

ประโยคที่ 3

ทางที่ 1

ทลช รช	ล ท ด ร	ม ฟชลชฟ	ม ร ด ช	ทลช ร ช	ท ล ท ด ท	ด ทด ร ด	ร ดรม ร
ทลช พช	ล ท ด ร	ม ฟชลชฟ	ม ร ด ช	ทลช ฟ ช	ท ล ท ด ท	ด ทด ร ด	ร ดรม ร

ทางที่ 2

ทลทชลทล	ทดทดรมด	รมฟลชฟมช	ฟมรฟมรดท	รมรทรทลช	ทลชลทลรท	ลทดรมรดท	ลชลทคม – ร
ทลทชลทล	ทดทดรมด	รมฟลชฟมช	ฟมรฟมรดท	รมรทรทลช	ทลชลทลรท	ลทดรมรดท	ลชลทคม – ร

กลุ่มเสียงปัญญามูล ชลทX รมX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 เริ่มต้นวรรคทำด้วยกลวิธีการสลับในแนววิถึลง เสียงลูกตกของพยางค์สุดท้ายจบที่เสียง ซต่ำ และมีการใช้วิธีการเลี้ยวมือโดยใช้ลูกทั้งของระนาดเป็นคู่สี่กับเสียง ซ ห้องที่ 2 เก็บคู่แปดเรียงเสียงเป็นแนววิถึขึ้น ห้องที่ 3 เริ่มที่เสียงมีในลักษณะคี่เป็นคู่แปดต่อด้วยการขยี้เรียงในแนววิถึขึ้นลงอย่างรวดเร็ว จบวรรคทำในห้องที่ 4 ในลักษณะคู่แปดในแนววิถึลงที่เสียง ซ

วรรครับ รับด้วยการสลับในแนววิถึลงจบที่เสียง ซ และมีการใช้ลูกทั้งเช่นเดียวกับห้องที่ 1 ของวรรคทำ ห้องที่ 2 จนถึงห้องสุดท้ายของวรรครับ มีการลงคู่แปดสลับกับการสลับโดยเสียงที่ตกคู่แปดหน้าห้องกับหลังห้องจะตกเสียงเดียวกันตลอด

ทางที่ 2 เป็นการขยี้ต่อเนื่องตั้งแต่ประโยคที่ 1 และ ประโยคที่ 2 โดยวรรคทำนี้เป็นการขยี้แบบม้วนขึ้นจนตั้งแต่ห้องที่ 1 ถึงห้องที่ 2 และขยี้แบบม้วนลงในห้องที่ 3 และห้องที่ 4 โดยทั้งหมดนี้ใช้ลักษณะของกลอนฝากและจบวรรคทำด้วยเสียง ท

วรรครับ ห้องที่ 1 และห้องที่ 2 มีการใช้กลุ่มเสียงหลัก คือ ชลท รม โดยไม่มีเสียงนอกบันไดเสียงมาเกี่ยวข้อง ห้องที่ 3 ขยี้แบบเรียงแนววิถึขึ้นและลง ในห้องสุดท้ายของวรรครับใช้วิธีการการขยี้เรียงเสียงในช่วง โน้ต 4 ตัวแรกและข้ามเสียงหนึ่งเสียง จบลงที่เสียง ร สิ้นสุดการขยี้

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 การสลับ การขยี้

ทางที่ 2 การขยี้

ประโยคที่ 4

ทางที่ 1

ดรม ซล	รด์ทลซ ค	ท ค ร ด	ท ล ช ม	ล ค ซ ล	ม ช ร ม	ด ร ล ท	ด ม ร ด
ดรม ซล	รคทลซ ค	ท ค ร ด	ท ล ช ม	ล ค ซ ล	ม ช ร ม	ด ร ล ท	ด ม ร ด

ทางที่ 2

ดทล ท ค	รคทท ค ร	มรค ร ม	ฟมฟร มฟ	ลทรี ทล	ฟลทรทลฟ	มฟล ฟม	รมฟลฟมร
ดทล ท ค	รคทท ค ร	มรค ร ม	ฟมฟร มฟ	ลทรี ทล	ฟลทรทลฟ	มฟล ฟม	รมฟลฟมร

กลุ่มเสียงปัญญาผล รมฟX ลทX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 เริ่มวรรคทำด้วยการสะบัดแบบเรียงเสียงและเก็บคู่แปด เชื่อมห้องที่ 2 ด้วยการใช้กลวิธีการขยี้จากเสียงสูงไต่ลงมาเสียงต่ำที่เสียง ซ และลงคู่แปดเสียง ค สูง โดยมีระยะห่างกันเป็นคู่สี่ จากนั้นเก็บคู่แปดในลักษณะเรียงเสียงขึ้นและลงโดยข้ามเสียงสุดท้ายในห้องที่ 4 จำนวน 1 เสียง

ในวรรคนี้มีลักษณะการบรรเลงโดยการดำเนินกลอนเป็นคู่ 8 โดยครึ่งห้องแรกของห้องที่ที่ 1 และ ห้องที่ 2 ของวรรครับ ลักษณะของกลอนจะห่างกันเป็นคู่สามและเป็นแบบลูกติดกันสลับกันไปมา

ทางที่ 2 เริ่มวรรคทำด้วยการสะบัดในแนววิถีลงแทรกด้วยการลงคู่แปดและตามด้วยการขยี้ โดยระยะห่างมีทั้งคู่สองและคู่สาม สลับกันไปจนหมดวรรคทำ

ในวรรครับใช้การสะบัดในแนววิถีขึ้นโดยเว้นช่องห่างของการสะบัด คือ การสะบัดข้ามเสียง ทำให้สะบัดได้ยากซึ่งเมื่อสะบัดเสร็จแล้วจะต้อง ขยี้ต่อในห้องที่ 2 ของวรรครับนี้ ซึ่งจะขยี้แบบข้ามเสียงเช่นกัน จะต้องระวังมิให้พลาดเสียงได้ ใน 2 ห้องสุดท้ายของวรรครับนี้ ใช้วิธีการเดียวกับใน 2 ห้องแรกคือ สะบัดข้ามเสียงและขยี้ข้ามเสียง

ในประโยคที่ 4 สังเกตได้ว่าทั้ง 2 ทางมีข้อแตกต่างกันในการดำเนินทำนองในเรื่องของลักษณะเสียงสูง – ต่ำ โดยทางที่ 1 เริ่มด้วยการสะบัดเพื่อขึ้นไปใช้ในระดับเสียงสูงทางลูกยอด ส่วนทางที่ 2 เป็นการเริ่มต้นทำนองใหม่หลังจากหมดการขยี้มาตั้งแต่ต้น โดยเริ่มการสะบัดต่อด้วยการขยี้ แต่จะใช้ระดับเสียงทางลูกทวนในการเริ่มต้นแปลทำนอง

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 การสะบัด การขยี้

ทางที่ 2 การสะบัด การขยี้

ประโยคที่ 5

ทางที่ 1

ช ๑ ร ๑	ฟ้ช้ฟ้มฟ้ล้ช้ฟ้	๑ ร ๑ ฟ้	ล้ช้ฟ้ ๑ ร	ค้ ล้ ช้ ๑	๑ ช ๑ ร	ช้ ๑ ร ๑	๑ ร ๑ ๑
ช ๑ ร ๑	ฟ้ช้ฟ้มฟ้ล้ช้ฟ้	๑ ร ๑ ฟ้	๑ ช ๑ ฟ ๑ ร	๑ ๑ ช ๑	๑ ช ๑ ร	๑ ๑ ร ๑	๑ ร ๑ ๑

ทางที่ 2

ช ๑ ร ๑	ช้ฟ้มฟ้ล้ช้ฟ้	๑ ร ๑ ฟ้	ล้ช้ฟ้ ๑ ร	ค้ ล้ ช้ ๑	๑ ช ๑ ร	ช้ ๑ ร ๑	๑ ร ๑ ๑
ช ๑ ร ๑	๑ ฟ ๑ ม ๑ ล ๑ ช ๑ ฟ	๑ ร ๑ ฟ	๑ ช ๑ ฟ ๑ ร	๑ ๑ ช ๑	๑ ช ๑ ร	๑ ๑ ร ๑	๑ ร ๑ ๑

กลุ่มเสียงพยัญมูล ๑ ร ๑ ม X ๑ ล ๑

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 เริ่มประโยควรรคทำด้วยการเก็บคู่แปดเป็นแนววิถีขึ้น เชื่อมเข้าห้องที่ 2 ด้วยการขยี้เต็มห้อง ห้องที่ 3 ใช้วิธีการเก็บคู่แปดแบบเรียงเสียงแนววิถีขึ้นเช่นเดียวกัน จบวรรคทำด้วยการสะบัดเรียงเสียงในแนววิถีลงและเก็บคู่แปด

วรรครับ เก็บคู่แปดในแนววิถีลง โดยใน 3 ห้องแรกของวรรครับจะไม่มีเสียงนอกบันไดเสียงเข้ามาเกี่ยวข้องเลย จนเข้าห้องสุดท้ายหมดที่ เสียง ๑ ซึ่งตรงกับทางหลัก เพื่อจะเปลี่ยนบันไดเสียงในประโยคต่อไป

ทางที่ 2 ภาระสวนทำนองของทางที่ 2 นี้ทั้งวรรคทำและวรรครับ ใช้แบบเดียวกับทางแรก เพียงแต่ทางที่ 1 มีการเพิ่มตัวโน้ตให้เต็มห้องในช่วงการขยี้ในห้องที่ 2 ของวรรคทำ

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 การขยี้ การสะบัด

ทางที่ 2 การขยี้ การสะบัด

ประโยคที่ 6

ทางที่ 1

ทร รมพี	ทม มพีช	คพี ฟซ์ถ์	รช ษลท์	มถ ถท์ค	ฟท ทคร์	ชค คร์ม	รคทล
ลฐ ฐมูฟ	ทุมุ มุฟช	คุฟ ฟชถ	รุช ชลท	มถ ถทค	ฟท ทคร	ชค ครม	รคทล

ทางที่ 2

ทร รมพี	ทม มพีช	คพี ฟซ์ถ์	รช ษลท์	มถ ถท์ค	ฟท ทคร์	ชค คร์ม	รคทล
ลฐ ฐมูฟ	ทุมุ มุฟช	คุฟ ฟชถ	รุช ชลท	มถ ถทค	ฟท ทคร	ชค ครม	รคทล

กลุ่มเสียงพยัญมูล ชลทX รมX

ลักษณะการดำเนินงาน

ทางที่ 1 ในวรรณคดีเริ่มด้วยการใช้คำคู่แปลในลักษณะห่างกันเป็นคู่สี่และตามด้วยการสะบัดแบบเรียงเสียงเป็นแนววิถีขึ้น เหมือนกันทั้ง 4 ห้องของวรรณคดี โดยการสะบัดในทุกห้องเสียงแรกของการสะบัดจะเป็นเสียงเดียวกันกับที่ตกคู่แปลในทุกลูกก่อนหน้าการสะบัด

วรรครับ รับวรรคทำด้วยกระสวนทำนองเดียวกันกับวรรคทำ คำคู่แปลสลับกับการสะบัดและปิดประโยคด้วยการเก็บคู่แปลเรียงเสียงในแนววิถีลง จบที่เสียง ร

ทางที่ 2 วรรคทำ มีการใช้ทางที่เหมือนกับทางที่ 1 ทั้งหมด ในวรรคทำก็เช่นเดียวกัน

ในประโยคที่ 6 ทั้ง 2 ทาง มีการใช้กลอนทางที่ซ้ำกัน เหมือนกันทุกประการ โดยจะใช้วิธีการเก็บเป็นคู่แปลสลับกับการสะบัดจนหมดประโยค

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 การสะบัด

ทางที่ 2 การสะบัด

ประโยคที่ 7

ทางที่ 1

รื ท่ ล้ ช้	มื รื ค่ ท่	ม ฟ ชล	รื ท่ ล้ ช้	ฟ ม รล	ร ม รช	ฟ ล รช	ฟ ม รช
ร ท ลช	ม ร คท	ม ฟ ชล	ร ท ลช	ฟ ม รล	ร ม รช	ฟ ล รช	ฟ ม รช

ทางที่ 2

รื ท่ ล้ ช้	ร ช้ ค่ ท่	รื มื รื ท่	รื ท่ ล้ ช้	(ฟืมรื) มฟ	(ช้ฟืม) ฟช้	(ล้ช้ฟ) ช้ล้	(ท่ล้ช้) ค่ท่
ร ท ลช	ร ชล ท	ร ม รท	ร ท ลช	(ฟมร) มฟ	(ชฟม) ฟช	(ลชฟ) ชล	(ทลช) ลท

กลุ่มเสียงพยัญมูล ชลทX รมX

ลักษณะการดำเนินงาน

ทางที่ 1 ในประโยคนี้ใช้วิธีการเก็บแบบเรียงในแนววิถีลงใน สองห้องแรก ในห้องที่สาม เก็บแบบเรียงเสียงในแนววิถีขึ้น ส่วนในห้องสุดท้ายของวรรคทำไม่ได้ใช้การเก็บแบบเรียงเสียง ดังสามห้องแรก

วรรครับ รับด้วยการเก็บคู่แปลในแนววิถีลง ในห้องที่ 6 มีการใช้โน้ตในระหว่างเป็นคู่สี่และ ใช้เสียง ร เป็นเสียงยืนพื้น เช่นเดียวกับห้องที่ 7

ทางที่ 2 จะใช้กลุ่มตัวโน้ตที่เหมือนกันในสองห้องแรก สังเกตได้ว่าโน้ตตัวแรกของห้องจะใช้ เสียง ร เป็นหลักในการแปรทำนองซึ่งห่างกันเป็นคู่แปล คือ ร ค่ำ และ ร สูง สองห้องหลังก็เช่นเดียวกัน ยังคงยึดเสียง ร ในการขึ้นต้นของการแปรทำนอง

วรรครับ ใช้วิธีการสละบดลงสามลูกแบบเรียงเสียงในแนววิถีลงพร้อมกับเก็บคู่แปล อีกสองพยางค์สลับกันไปจนหมดวรรครับที่เสียง ท

ในประโยคที่ 7 สังเกตได้ว่าทั้งสองทาง มีลักษณะการใช้สำนวนกลอนที่คล้ายกันมาก ในสี่ห้องแรก และจะแปลทำนองแยกกันไปในวรรครับต่างกัน โดยทางที่ 2 มีการสละบดสอแทรก ทางที่ 1 ใช้เก็บคู่แปล

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 การสละบด

ประโยคที่ 8

ทางที่ 1

ล ท ค ร	ม ท ร ม	ฟ ช ล ช	ฟ ม ร ช	ล ท ค ร	ม ท ร ม	ช ล ท ม	ร ี ท ล ี่ ช
ล ท ค ร	ม ท ร ม	ฟ ช ล ช	ฟ ม ร ช	ล ท ค ร	ม ท ร ม	ช ล ท ม	ร ท ล ช

ทางที่ 2

ร ี ท ล ี่ ฟ	ล (ร ม ฟ) ม	ฟ (ท ร ม) ร	ม (ล ท ร) ท	ม ฟ ร ม	ท ร ล ท	ช ล ท ม	ร ท ล ช
ร ท ล ฟ	ล (ร ม ฟ) ม	ฟ (ท ร ม) ร	ม (ล ท ร) ท	ม ฟ ร ม	ท ร ล ท	ช ล ท ม	ร ท ล ช

กลุ่มเสียงปัญญามูล ชลทX รมX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 เป็นกลอนต่อเนื่องจากประโยคที่ 7 ซึ่งเป็นลักษณะกลอนฝาก(เป็นกลอนที่ดำเนินทำนองลูกตกจะไม่ลงตามห้องเนื้อร้องในห้องต่างๆแต่จะตรงกันในห้องสุดท้ายของประโยค)โดยในแต่ละห้องเสียงตกจะไม่ตรงกับเนื้อร้องทุกห้อง แต่สุดท้ายแล้วจะมาตกเสียงเดียวกันในห้องสุดท้ายของประโยค ยกตัวอย่างเนื้อร้องทำนองหลัก

-- ล ท	- ร ี - ม ี่	- ม ี่ - ม ี่	- ร ี - ท	- ร ี - ม ี่	- ร ี - -	ท ท - -	ล ล - ช
- ช - -	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	- - - ล	- - - ช

ทางที่ 2 วรรคทำ การเคลื่อนที่ในวรรคทำนี้เป็นวิธีแนวลง โดยสอดแทรกกลวิธีการสับคเข้าไป ใช้สับคลักษณะสามลูก มีทั้งแบบเรียงเสียงและข้ามเสียง

วรรครับ ใช้ลักษณะกลอนสับในสองห้องแรก ตัวโน้ตจะเรียงเสียงกัน การเคลื่อนที่อยู่ในแนววิถีลง

ในประโยคที่ 8 ทั้ง 2 ทาง สังเกตได้ว่าเป็นการประพันธ์ทางเดียวที่ตกแต่งทำนองให้มีความไพเราะ เมื่อเปรียบเทียบกับทางร้องทำนองหลักแล้ว ในทางที่ 2 จะเห็นได้ชัดว่าทำนองหลักจะอยู่ในวิถีขึ้น แต่ในทางเดี่ยวนี้อาจอยู่ในแนววิถีลง และตกแต่งทำนองได้ไพเราะ

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 การสะบัด

ประโยคที่ 9

ทางที่ 1

รึ มึ รึ [หฺ]	ลทฺรทลช[ล]	ชลทลชม[ช]	มชลชมร[ม]	ลทค(มรด)	(รดท)(มรด)	(รดท)(คทล)	(ทลช)ล
ร ม ร [ท]	ลทรทลช[ล]	ชลทลชม[ช]	มชลชมร[ม]	ลทค(มรด)	(รดท)(มรด)	(รดท)(คทล)	(ทลช)ล

ทางที่ 2

(ชลท) รรม	(ลชม) ร(หฺ)	ลช(มรท)(ร)	ทล(หฺลช) ม	ช ล ท ร	ท(รมช)(ม)	รท(ลชม) (หฺ)	ลช(มรท)ล
(ชลท) รรม	(ลชม) ร(ท)	ลช(มรท)(ร)	ทล(ทลช) ม	ช ล ท ร	ท(รมช)(ม)	รท(ลชม) (ท)	ลช(มรท)ล

กลุ่มเสียงปัญญาผล ชลทX รรมX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 วรรคทำมีการใช้กลวิธีการขยี้ในลักษณะม้วนขึ้นและม้วนลง โดยกระสวนทำนองทั้งหมดสี่ห้องนี้ เคลื่อนที่ในแนววิถีลงและใช้เสียงในกลุ่มบันไดเสียงทั้งหมด

วรรครับ รับด้วยการเก็บคู่แปดต่อด้วยการสะบัดสามเสียงแบบเรียงเสียงเป็นแนววิถีลง โดยจะมีการสะบัดทั้งหมด 6 ครั้ง

ทางที่ 2 วรรคทำ รับด้วยการสะบัดแนววิถีขึ้น โดยสะบัดทางด้านลูกทวน และสะบัดต่อเนื่องในห้องที่สอง สาม และสี่ เป็นแนววิถีลง ตามลำดับ โดยการสะบัดจะมีทั้งเรียงเสียงและไม่เรียงเสียง

วรรครับ เริ่มต้นวรรคด้วยการเก็บคู่แปดและใช้การสะบัดข้ามเสียงในห้องที่สองของวรรครับ ต่อด้วยการสะบัดลงข้ามเสียงเช่นเดียวกัน โดยจะสะบัดติดต่อกันไปจนหมดวรรค และตกที่เสียง ล เป็นเสียงสุดท้าย

ในประโยคที่ 9 ทั้ง 2 ทาง มีการใช้วิธีการสะบัดและขยี้ โดยทางที่ 1 ใช้วิธีการขยี้ในแนววิถีลง ซึ่งจะเป็นทำนองที่เชื่อมต่อกันในลักษณะเดียวกันทั้งประโยคเป็นกระสวนทำนองเดียวกัน ทางที่ 2 ใช้กลวิธีการสะบัดเป็นหลักทั้งวรรคทำและวรรครับ โดยเป็นทำนองที่มีการถาม – ตอบกันได้เป็นอย่างดี

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 การขยี้ การสะบัด

ทางที่ 2 การสะบัด

ประโยคที่ 10

ทางที่ 1

ช ท ล ช	ล ท ค ร	ค ม ร ช	ค ม ร ค	ช ร ช ล	ร ี ล ท ค	ร ี ม ี ร ี ค ์	ร ค ท ล
ช ุ ท ุ ล ุ ช ุ	ล ุ ท ุ ค ุ ร ุ	ค ุ ม ุ ร ุ ช ุ	ค ุ ม ุ ร ุ ค ุ	ช ุ ร ุ ช ุ ล ุ	ร ุ ี ล ุ ท ุ ค ุ	ร ุ ี ม ุ ี ร ุ ี ค ุ ์	ร ุ ค ุ ท ุ ล ุ

ทางที่ 2

ร ท ร ล	ท ี ช ์ ล ึ ม	ช ื ล {ททท}	{ชชช}มร	ล ช ล ม	ช ื ร ม ท	ร ุ ช ์ {มมม}	{รรร}ทล
ร ท ร ล	ท ช ล ม ุ	ช ื ล {ททท}	{ชชช}มร	ล ช ล ม	ช ื ร ม ท	ร ุ ช {มมม}	{รรร}ทล

กลุ่มเสียงปัญญาผล ชลทX รมX

ลักษณะการดำเนินงาน

ทางที่ 1 ใช้วิธีการเก็บคู่แปดเป็นทำนองผูกเป็นกลอนได้รวดในสี่ห้องแรกโดยจะอยู่ในช่วงเสียงต่ำ

วรรครับ ห้องแรกของวรรครับจะเป็นตัวเชื่อมสำคัญที่จะเปลี่ยนระดับไปยังเสียงสูง เริ่มจากการใช้เสียง ช ช่วงกลาง และ ร ต่ำ ในลักษณะห่างกันเป็นคู่สี่ ในห้องที่สองใช้เสียง ร สูง ซึ่งจะห่างจากเสียง ล ในห้องแรก เป็นคู่สี่เช่นเดียวกัน

ทางที่ 2 วรรคทำ ใช้วิธีการเก็บในสองห้องแรก และมีการใช้กลวิธีการสะเคาะในสองห้องหลังสองครั้ง

วรรครับ ลักษณะกระสวนทำนองเป็นการตอบจากวรรคทำอย่างชัดเจน และจบวรรครับอย่างสมบูรณ์

ในประโยคที่ 10 ทางที่ 1 ใช้การเก็บคู่แปดเป็นหลัก ทางที่ 2 มีการใช้กลวิธีการสะเคาะและกลอนเป็นในลักษณะถาม-ตอบ

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 การสะเคาะ

ประโยคที่ 11

ทางที่ 1

ร ม ร ท	ร ท ล ช	ร ม ฟ ช	ฟ ช ล ท	ล ท ค ร	ม ร ค ท	ล ช ล ท	ล ท ค ร
ร ม รุ ท	รุ ท ล ชุ	ร ม ฟ ช	ฟ ช ล ท	ลุ ท ค รุ	ม รุ ค ทุ	ล ช ล ท	ลุ ท ค รุ

ทางที่ 2

ร ม ร ล	ร ท ล ช	ร ช ล ช	ท ล ร ท	ล ท ค ร	ม ร ค ท	ล ช ล ท	ล ท ค ร
ร ม รุ ล	รุ ท ล ชุ	ชู ช ล ชุ	ทุ ล รุ ทุ	ลุ ท ค รุ	ม รุ ค ทุ	ล ช ล ท	ลุ ท ค รุ

กลุ่มเสียงพยัญมุล ชลทX รมX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 วรรณทำ ใช้การเก็บคู่แปดและใช้เสียง ฟ ซึ่งเป็นเสียงนอกบันไดเสียงเข้ามาช่วยในการแปรทำนอง

วรรณรับ เก็บคู่แปดเป็นแนววิถีขึ้นและลง ใช้กลอนไต่ลวดมีลักษณะที่เรียงเสียงติดๆกัน

ทางที่ 2 วรรณทำ เก็บคู่แปดเช่นเดียวกัน โดยโน้ตตัวสุดท้ายของห้องแรกจะตกที่เสียง ล ในห้องที่สามเสียง ร ในพยางค์แรก ใช้การทอดมือ เนื่องจากลูกไม้พอดี ในวรรณทำนี้ใช้เสียงในกลุ่มเสียงพยัญมุลทั้งสิ้น ไม่มีเสียงนอกทางเสียงเข้ามาเกี่ยวข้อง

วรรณรับ แปรทำนองเช่นเดียวกับทางที่ 1 แต่อยู่ในช่วงเสียงต่ำ ห่างช่วงเสียงกับทางแรกในระยะคู่แปด

ในประโยคที่ 11 ทั้ง 2 ทาง มีการใช้กลอนทางที่คล้ายกัน แต่ใช้ช่วงเสียงที่ต่างกัน

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 ไม่มี

ประโยคที่ 13

ทางที่ 1

ม ร์ ท ล	ร ท ล ฟ	ท ล ฟ ม	ล ฟ ม ร	ด ร ม ท	ด ร ม ร	ฟ ม ฟ ร	ม ฟ ม ฟ
ม ร ท ล	ร ท ล ฟ	ท ล ฟ ม	ล ฟ ม ร	ด ร ม ท	ด ร ม ร	ฟ ม ฟ ร	ม ฟ ม ฟ

ทางที่ 2

(ลฟม)ฟล	(ทลฟ)ลท	(ดทล)ทค	(รดท)ดร	ค ํ ท ล ํ ม	ล ท ค ํ ร	ค ํ ท ํ ม ํ ร	ค ํ ท ล ํ ฟ
(ลฟม)ฟล	(ทลฟ)ลท	(ดทล)ทค	(รดท)ดร	ค ท ล ม	ล ท ค ร	ค ท ม ร	ค ท ล ฟ

กลุ่มเสียงปัญหา ร ม ฟ X ล ท X

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 ในวรรคทำเริ่มด้วยการใช้ตีคู่แปดจากทางลูกยอดในแนววิถีลง จบวรรคทำที่เสียง ร เป็นการใช้เสียงในกลุ่มบันไดเสียงทั้งหมด

วรรครับ รับวรรคทำด้วยกลอนที่เป็นลักษณะจำเพาะของทางครุหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)โดยเฉพาะ เป็นกลอนซ้อนตะเข็บลักษณะถาม-ตอบกันในตัวระหว่างวรรครับ

ทางที่ 2 วรรคทำ เป็นลูกเชื่อมต่อจากประโยคที่ 12 กลอนติดพันกัน ใช้กลวิธีการสะบัด โดยกระสวนทำนองเคลื่อนที่ไปยังวิถีขึ้นจากเสียงต่ำมุ่งสู่เสียงทางด้านยอด จบที่เสียง ร ในวรรคทำนี้

วรรครับ เป็นการปิดสำนวนประโยค ใช้เสียง ค เข้ามาตกแต่งให้เกิดลักษณะกลอน

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 การสะบัด

ประโยคที่ 14

ทางที่ 1

ท ค ม ด	ฟ ม ด ฟ	ม ฟ ล ฟ	ท ล ฟ ท	ล ํ ํ ค ํ ํ	ม ํ ํ ค ํ ํ	ค ํ ํ ม ํ ํ	ค ํ ํ ล ํ ฟ
ท ค ม ด	ฟ ม ด ฟ	ม ฟ ล ฟ	ท ล ฟ ท	ล ท ค ร	ม ร ค ท	ค ร ม ร	ค ท ล ฟ

ทางที่ 2

ล ํ ํ ค ํ ํ	{คคคคท}ค	ม ํ ค ํ ํ {ล ํ	ทลฟลทค} ท	ค ํ ํ {ล ํ ฟ	ลฟลท}{ลลล}	ทลฟ {ม	ฟมฟล}{ฟฟฟ}
ล ท ค ม	{คคคคท}ค	มคท{ล	ทลฟลทค} ท	คทล {ฟ	ลฟลท}{ลลล}	ทลฟ {ม	ฟมฟล}{ฟฟฟ}

กลุ่มเสียงปัญญาจมูล รมฟX ลทX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 วรรคทำเริ่มด้วยการตีคู่แปดในลักษณะห่างกันเป็นคู่สี่ในห้องแรกพยางค์ที่สองและสี่จะตกที่ตัวโน้ตเดียวกัน เช่นเดียวกับห้องที่สาม ในวรรคทำนี้เป็นการตกแต่งกลอนได้รวดเร็วได้อย่างมีความไพเราะสวยงาม

วรรครับ เก็บคู่แปดโดยเรียงเสียงในแนววิถีขึ้นและลงตามลำดับ และจบวรรครับด้วยเสียง ฟ

ทางที่ 2 วรรคทำ ห้องแรกกระสวนทำนองเคลื่อนที่ในแนววิถีขึ้น ต่อด้วยการขยี้ในห้องที่สองและห้องที่สี่

วรรครับ รับต่อจากวรรคทำในลักษณะเดียวกันคือใช้กลวิธีการขยี้ ลักษณะกลอนจะเรียงร้อยต่อกันจนจบประโยค

ในประโยคที่ 14 ทางที่ 1 จะใช้การเก็บคู่แปดเป็นหลัก แต่จะเน้นลักษณะกลอนให้มีความน่าฟังขึ้น ทางที่ 2 มีการใช้กลวิธีการขยี้ ซึ่งต้องอาศัยความชำนาญและความคล่องตัวของผู้บรรเลงเป็นหลัก

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 การขยี้

ประโยคที่ 15

ทางที่ 1

ลํ ํลํฟ	ลํฟมร	ลทคร	ดรมฟ	ทรลท	ฟลมฟ	รมทค	รฟมร
ลทลฟ	ลฟมร	ลทคร	ดรมฟ	ทรลท	ฟลมฟ	รมทค	รฟมร

ทางที่ 2

ล (คทล)ฟ	ลํฟมร	ลทคร	ดรมฟ	มฟลท	รํลฟ	ลทลฟ	ลฟมร
ล (คทล)ฟ	ลฟมร	ลทคร	ดรมฟ	มฟลท	รทลฟ	ลทลฟ	ลฟมร

กลุ่มเสียงพยัญมูล รมฟX ลทX

ลักษณะการดำเนินงาน

ทางที่ 1 ในวรรคทำเริ่มด้วยการตีคู่แปดใช้กลอนไต่ลาวดเพื่อเตรียมจะเข้าที่ยรวัวคาบลูกคาบดอกไม่มีการสะบัดหรือใช้กลวิธีพิเศษทั้งสิ้น

วรรครับ ใช้ลักษณะกลอนที่อยู่ในกลุ่มบันไดเสียงในสองห้องแรก มีการใช้เสียง ค ซึ่งเป็นเสียงนอกบันไดเสียงเข้ามาช่วยเพื่อให้ลักษณะกลอนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ทางที่ 2 วรรคทำ มีการใช้ทางที่เหมือนกับทางที่ 1 ทั้งหมด เพียงแต่ในห้องแรกเพิ่มการสะบัดเข้าไปหนึ่งครั้งลักษณะสะบัดแบบสามเสียงเรียงลูก

วรรครับ ใช้กลอนในลักษณะที่คงเสียง ใช้เพียงแต่เสียงหลักที่ปรากฏในกลุ่มเสียงพยัญมูลเท่านั้น

ในประโยคที่ 6 ทั้ง 2 ทาง มีการใช้ระสวนทำนองหลักแบบเดียวกัน แต่มีการตกแต่งโดยใช้การสะบัดและลักษณะของกลอน เพื่อทั้งสองทางมีความแตกต่างกัน

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 การสะบัด

ประโยคที่ 16

ทางที่ 1

ซ้ ล้ ซ้ ม	ซ้ ม ร ด	ซ ล ท ด	ท ด ร ม	ฟ ซ ล ร	ด ล ซ ฟ	ด ร ม ฟ	ซ้ ฟ ม ร
ซ ล ซ ม	ซ ม ร ด	ซ ล ท ด	ท ด ร ม	ฟ ซ ล ร	ฟ ล ซ ฟ	ด ร ม ฟ	ซ ฟ ม ร

ทางที่ 2

ซ ล ซ ท	ล ท ร ม	ซ ล ท ซ	ล ซ ม ร	ร ท ร ล	ท ล ซ ม	ซ ล ท ซ	ล ซ ม ร
ซ ล ซ ท	ล ท ร ม	ซ ล ท ซ	ล ซ ม ร	ร ท ร ล	ท ล ซ ม	ซ ล ท ซ	ล ซ ม ร

กลุ่มเสียงปัญจมูล ครมX ซลX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 ในวรรคทำเริ่มด้วยการตีคู่แปดใช้กลอนไต่ลวดในลักษณะถาม-ตอบ มีการใช้เสียง ท ซึ่งเป็นเสียงนอกบันไดเสียงเข้ามาตกแต่งทำนอง

วรรครับ มีการใช้กลอนที่มีความห่างกันเป็นคู่สี่ในห้องแรกคือ เสียง ล ห่างกับ ร เป็นคู่สี่ และเคลื่อนที่มายังแนววิถึลงในห้องที่สองของวรรครับ

ทางที่ 2 วรรคทำ ใช้เสียง ท มา ตกแต่งทำนองให้มีความสละสลวย

วรรครับ เป็นการใช้กลอนที่รับกับวรรคทำ โดยในประโยคนี้ทั้งหมด จะไม่มีเค้าโครงของเนื้อท่วงหลักเลย สังกัดได้จากท่วงหลัก

- ล --	ซ ม --	--- ด	-- ร ม	-- ร ม	-- ฟ ซ	- ล --	ซ ฟ --
-- ซ ม	-- ร ด	- ซ --	- ด --	- ด --	ร ม --	ฟ - ซ ฟ	-- ม ร

อาจจะกล่าวได้ว่า ครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ตั้งใจประพันธ์ขึ้นมาเพื่อเป็นเอกลักษณ์หรือต้องการให้เป็นที่รู้ว่าคือท่วงของสำนักบ้านบาตร จากการสัมภาษณ์พันโทเสนาะได้กล่าวไว้ว่า

“ครูไม่เคยถามท่านครูเหมือนกัน แต่ลูกนี่ก็ยังไม่เคยเห็นใครตีเหมือนกันนะ”

(เสนาะ หลวงสุนทร, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2554)

ประโยคที่ 2

ทางที่ 1

ช ช* ค	ช ช* ค	ช ช* ร	ช ช* ม	ช ช* ช	ม ม* ม	ร ร* ร	ค ค* ค
ชู ชู ค	ชู ชู ค	ชู ชู ร	ชู ชู ม	ชู ชู ช	ม ม ม	ร ร ร	ค ค ค

ทางที่ 2

ช้ ล้ ช้ ค	ช้ ล้ ช้ ค	ช ล ช ค	ม ค ม ม	ท้ ช้ ท้ ท้	ม ล้ ล้ ม	ท ช ล ม	ค ม ม ค
ชชช ค	ชชช ค	ชูชูชู ค	ร ร ร ร	ล้ ล้ ล้ ล้	ช้ ช้ ช้ ช้	ล ล ช ช	ร ร ร ร

กลุ่มเสียงพยัญมูล ครมX ซลX

ลักษณะการดำเนินงาน

ทางที่ 1 ในวรรคทำเริ่มด้วยการใช้กลวิธีการรว โดยเป็นการรวลูกเดียวที่เสียง ช สลับกับลง คู่แปดในท้ายห้อง ที่เสียง ค จำนวนสองห้อง ในห้องที่สามลงเสียง ร และห้องสุดท้ายของวรรครับ จะตกที่เสียง ม การเคลื่อนที่ของกระสวนทำนองในสองห้องแรกจะคงที่ หลังจากนั้นจะเคลื่อนที่ ในแนววิถีขึ้น

วรรครับ รับด้วยวิธีการรวเสียงเดียวสลับกับการลงเป็นคู่แปด ห้องแรกของวรรครับรวที่เสียง ม และลงคู่แปดที่เสียง ม ในวรรครับรวเสียงใด ก็จะลงคู่แปดเสียงเดียวกับการรว ห้องที่ สอง สามและสี่ ของวรรครับ ตกที่เสียง ม ร ค ตามลำดับ เป็นแนววิถีลง

ทางที่ 2 วรรคทำ ใช้กลวิธีการรวแบบสองเสียงโดยใช้เสียง ช และ ล จากนั้นลงคู่แปดที่เสียง ค ในห้องที่สองยังใช้การรวแบบห้องแรก ตกเสียงเดียวกัน แต่ห่างเป็นคู่แปดซึ่งห้องแรก คือ ค สูง ห้องที่สองใช้เสียง ค ต่ำ ห้องที่สามยังใช้วิธีการเดิม แต่จะใช้การรวสองลูกในด้านเสียงต่ำ และลงคู่แปด ที่เสียง ค เช่นเดียวกัน จบวรรคทำด้วยการรวเป็นทำนองโดยมือซ้ายจะตีขึ้นเสียง ร จำนวนสี่พยางค์ มือขวารวเป็นทำนอง

วรรครับ เริ่มวรรครับด้วยการรวเป็นทำนองมือซ้ายขึ้นเสียง ล มือขวาใช้เสียง ท ช และ ท ตามลำดับ ห้องที่สองมือซ้ายขึ้นที่เสียง ร และห้องสุดท้ายมือซ้ายยังคงขึ้นที่เสียง ร มือขวา รวเป็นทำนอง

ในประโยคที่ 2 พบว่าทางที่ 1 มีการเคลื่อนที่ของกระสวนทำนองไม่มากนัก จะใช้กลุ่มเสียงในช่วงเสียงต่ำเป็นส่วนมาก ทางที่ 2 พบว่ามีการเคลื่อนที่ของกระสวนทำนองหลากหลายและใช้กลุ่มเสียงต่ำและสูงสลับกันไปมา

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รวเสียงเดียว

ทางที่ 2 รวเป็นทำนอง

ประโยคที่ 3

ทางที่ 1

คํํ ํ ํ ม	ํ ํ ํ ม ร	ํ ํ ม ร ค	ม ร ค ํ	ท ล ท ํ	ล ท ล ท	ค ท ม ท	ค ร ม ร
ค ล ํ ํ ม	ล ํ ํ ม ร	ํ ํ ม ร ค	ม ร ค ํ	ท ล ท ํ	ล ท ล ท	ค ท ม ท	ค ร ม ร

ทางที่ 2

คํํ ํ ํ ม	ํ ํ ํ ม ร	ํ ํ ม ร ค	ม ร ค ํ	ล ํ ท ํ	ล ท ล ท	ค ท ม ท	ค ร ม ร
คํํ ํ ํ ม	ํ ํ ํ ม ร	ํ ํ ม ร ค	ม ร ค ํ	ล ํ ท ํ	ล ท ล ท	ค ท ม ท	ค ร ม ร

กลุ่มเสียงปัญหา ครมX ซลX

ลักษณะการดำเนินงาน

ทางที่ 1 บรรเลงเช่นเดียวกับประโยคที่ 1

ทางที่ 2 บรรเลงเช่นเดียวกับประโยคที่ 1

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 ไม่มี

ประโยคที่ 4

ทางที่ 1

ล ล* ร	ล ล* ร	ล ล* ม	ล ล* ฟ	ล ล* ล	ฟ ฟ* ฟ	ม ม* ม	ร ร* ร
ล ล ร	ล ล ร	ล ล ม	ล ล ฟ	ล ล ล	ฟ ฟ ฟ	ม ม ม	ร ร ร

ทางที่ 2

ล ท ล ร	ล ้ ท ้ ล ้ ร ้	ล ท ล ร	ฟ ้ ร ้ ฟ ้ ฟ ้	ค ้ ล ้ ค ้ ค ้	ฟ ้ ท ้ ฟ ้ ฟ ้	ค ล ท ฟ	ร ้ ฟ ้ ฟ ้ ร ้
ล ล ล ล ร	ล ล ล ล ร	ล ล ล ล ร	ม ม ม ม	ท ้ ท ้ ท ้ ท ้	ล ้ ล ้ ล ้ ล ้	ท ท ล ล	ม ม ม ม

กลุ่มเสียงพยัญมูล ร ม ฟ X ล ท X

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 บรรเลงเช่นเดียวกับประโยคที่ 2 แต่เปลี่ยนเสียงให้ตกตามทางฆ้องทำนองหลัก

วรรครับ บรรเลงเช่นเดียวกับประโยคที่ 2 เปลี่ยนเสียงลูกตกตามทำนองหลัก

ทางที่ 2 วรรคทำ บรรเลงเช่นเดียวกับประโยคที่ 2 แต่ห้องแรกเริ่มทำนองด้วยเสียงต่ำ
ห้องถัดไปใช้เสียงสูง

วรรครับ บรรเลงเช่นเดียวกันแบบประโยคที่ 2 เปลี่ยนเสียงลูกตกให้ตามทำนองหลัก

ในประโยคที่ 4 มีการใช้กระสวนทำนองซ้ำเดิมในประโยคที่ 2 ทั้งสองทาง แต่ใช้การเปลี่ยนเสียงลูกตกให้ตกตามเสียงของทางฆ้องทำนองหลัก

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รัวเสียงเดียว

ทางที่ 2 รัวเป็นทำนอง

ประโยคที่ 5

ทางที่ 1

ม ค ร ม	ร ม ฟ ช	ฟ ล ี่ ช ี่ ฟ	ช ี่ ฟ ี่ ม ร	ค ี่ ล ี่ ช ี่ ม	ล ี่ ช ี่ ม ร	ช ี่ ม ี่ ร ค	ม ร ค ท
ม ค ร ม	ร ม ฟ ช	ฟ ล ช ฟ	ช ฟ ม รุ	ค ล ช มุ	ล ช ม รุ	ช ม รุ ค	ม รุ ค ท

ทางที่ 2

ช ค ร ม	ฟ ี่ ล ี่ ช ี่ ฟ	ค ร ม ฟ	ช ี่ ฟ ี่ ม ร	ค ี่ ล ี่ ช ี่ ม	ล ี่ ช ี่ ม ร	ช ี่ ม ี่ ร ค	ม ร ค ท
ช ค ร ม	ฟ ล ช ฟ	ค ร ม ฟ	ช ฟ ม รุ	ค ล ช มุ	ล ช ม รุ	ช ม รุ ค	ม รุ ค ท

กลุ่มเสียงปัญญามูล ครมX ซลX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 ตีเก็บเป็นคู่แปดด้วยกลอน ใต้ลวดโดยยึดทางฆ้องเป็นหลัก แปรทางเช่นเดียวกับทางฆ้อง โดยเพิ่มโน้ตตัวหน้าคือเสียง ม ในห้องแรกเพื่อให้เกิดพยางค์ที่ครบจำนวนห้อง

วรรครับ ยังคงยึดเนื้อฆ้องเป็นหลักในการแปรทางระนาด โดยกระสวนทำนองอยู่ในวิถีลง

ทางที่ 2 ใช้กลอน ใต้ลวดที่คล้ายคลึงกับทางฆ้อง แต่เป็นในลักษณะแปรทางแบบคลุมทางฆ้อง ลักษณะกระสวนทำนองอยู่ในวิถีขึ้นและลงตามลำดับ

วรรครับ แปรทางเช่นเดียวกับทางที่ 1

ประโยคที่ 5 พบว่า ทั้งสองทางมีลักษณะการแปรทำนองที่คล้ายคลึงกัน

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 ไม่มี

ประโยคที่ 6

ทางที่ 1

<u>ท ร ท ม</u>	<u>ท ร ท ท</u>	<u>ท ร ท ม</u>	<u>ท ร ท ท</u>	<u>ม ม ม ม</u>	<u>ร ร ร ร</u>	<u>ท ท ท ท</u>	<u>ล ล ล ล</u>
<u>ท ท ท ท</u>	<u>ท ท ท ท</u>	<u>ท ท ท ท</u>	<u>ท ท ท ท</u>	<u>ม ม ม ม</u>	<u>ร ร ร ร</u>	<u>ท ท ท ท</u>	<u>ล ล ล ล</u>

ทางที่ 2

<u>ม ท ม ช</u>	<u>ม ท ม ท</u>	<u>ม ท ม ช</u>	<u>ม ท ม ท</u>	<u>ม ม ม ม</u>	<u>ร ร ร ร</u>	<u>ท ท ท ท</u>	<u>ล ล ล ล</u>
<u>ร ร ร ร</u>	<u>ร ร ร ร</u>	<u>ร ร ร ร</u>	<u>ร ร ร ร</u>	<u>ม ม ม ม</u>	<u>ร ร ร ร</u>	<u>ท ท ท ท</u>	<u>ล ล ล ล</u>

กลุ่มเสียงปัญจมูล ซลทX รมX

ลักษณะการดำเนินงาน

ทางที่ 1 วรรณคทำมือซ้ายเขียนพื้นที่เสียง ท จำนวนทั้งหมดสี่ห้อง ส่วนมือขวาในห้องแรก ทำเป็นทำนองโดยจากเสียง ท ไปเสียง เป็นลักษณะคู่สาม และจากเสียง ท ไปเสียง ม ในลักษณะคู่สี่

วรรณครับ รัวเป็นทำนองในลักษณะคู่แปดทั้งสี่ห้อง คือ เสียง ม ร ท ล ตามลำดับ กระสวนทำนองอยู่ในวิถีลง

ทางที่ 2 เริ่มวรรณคทำด้วยวิธีการรัวโดยมือซ้ายเขียนพื้นที่เสียง ร ทั้งหมดสี่ห้อง มือขวา ดีเป็นทำนองโดยเสียงขึ้นหลักคือเสียง ม และ ใช้เสียง ท และ ซ เป็นเสียงตกแต่งทำนอง

วรรณครับ ทำนองเช่นเดียวกันกับทางที่ 1 ทั้งหมด

ในประโยคที่ 6 พบว่ากระสวนทำนองทั้ง 2 ทาง จะซ้ำกันในช่วงวรรณครับ วรรณคทำ มีทำนองใกล้เคียงกันแต่ลูกเล่นไม่เหมือนกัน

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รัวเป็นทำนอง

ทางที่ 2 รัวเป็นทำนอง

ประโยคที่ 7

ทางที่ 1

รื ํ ํ ํ ํ ํ	ร ํ ํ ํ ํ ํ	รื ํ ํ ํ ํ ํ	รื ํ ํ ํ ํ ํ	ร ํ ํ ํ ํ ํ	ร ํ ํ ํ ํ ํ	ร ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ ํ
ร ํ ํ ํ ํ ํ	ร ํ ํ ํ ํ ํ	ร ํ ํ ํ ํ ํ	ร ํ ํ ํ ํ ํ	ร ํ ํ ํ ํ ํ	ร ํ ํ ํ ํ ํ	ร ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ ํ

ทางที่ 2

รื ํ ํ ํ ํ ํ	ร ํ ํ ํ ํ ํ	รื ํ ํ ํ ํ ํ	รื ํ ํ ํ ํ ํ	ฟ ํ ํ ํ ํ ํ	ช ํ ํ ํ ํ ํ	ล ํ ํ ํ ํ ํ	ท ํ ํ ํ ํ ํ
ร ํ ํ ํ ํ ํ	ร ํ ํ ํ ํ ํ	ร ํ ํ ํ ํ ํ	ร ํ ํ ํ ํ ํ	ฟ ํ ํ ํ ํ ํ	ช ํ ํ ํ ํ ํ	ล ํ ํ ํ ํ ํ	ท ํ ํ ํ ํ ํ

กลุ่มเสียงพยัญมูล ซลทX รมX

ลักษณะการดำเนินงาน

ทางที่ 1 วรรณกรรมทำเก็บลักษณะเป็นคู่แปลด้วยกลอนไต่ลาวด โดยใช้ตัวโน้ตที่อยู่ในกลุ่มบันไดเสียงหลักทั้งหมด

วรรณกรรม รวบรวมลักษณะคู่สี่ โดยมือซ้ายตีขึ้นพื้นที่เสียง ร มือขวาตีเป็นทำนองใช้เสียง ซ และ ร ห่างกันเป็นคู่สี่ ห้องที่หนึ่งถึงสามจะตีแบบเดียวกัน ห้องสุดท้ายของวรรณกรรมปิดประโยค รวบรวมเป็นทำนองมือซ้ายขึ้นที่เสียง ล

ทางที่ 2 ใช้การเก็บคู่แปลแบบทางแรก และใช้กลอนเหมือนกันทุกประการ

วรรณกรรม ยังคงใช้การเก็บเป็นคู่แปลลักษณะกลอนเป็นกลอนม้วนตะเข็บในแนววิถีขึ้น

ในประโยคที่ 7 พบว่ามีการใช้กลอนที่เหมือนกันในช่วงวรรณกรรมทำส่วนในวรรณกรรมจะแตกต่างกัน

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รวบรวมเป็นทำนอง

ทางที่ 2 ไม่มี

ประโยคที่ 8

ทางที่ 1

รื้ํลํฟ	ทํลํฟ ม	ลํฟ ม ร	ฟ ม ร ท	ฟ ร ฟ ฟ	ท ม ม ท	ฟ ร ม ท	ซ ท ท ซ
ร ท ล ซ	ท ล ฟ มุ	ล ฟ มุ รุ	ฟ มุ รุ ทุ	ม ม ม ม	ร ร ร ร	ม ม ร ร	ล ล ล ล

ทางที่ 2

ท ซ ซ ท	ซ ซ ล ม	ซ ร ซ ร	ร ม ท	ร ร ร ร	ท ท ท ท	ล ล ล ล	ซ ซ ซ ซ
ล ล ซ ล	ล ซ ซ ซ	ม ม ม ม	ร ร ร	ร ร ร	ท ท ท	ล ล ล	ซ ซ ซ

กลุ่มเสียงปัญญามูล ซลทX รมX

ลักษณะการดำเนินงาน

ทางที่ 1 วรรคทำเก็บเป็นคู่แปดในแนววิถึลง ใช้กลอนไต่ลวด

วรรครับ รับวรรคทำด้วยกลวิธีการรวเป็นทำนอง ห้องแรกมือซ้ายจะยื่นเสียง ม มือขวา รวเป็นทำนองใช้เสียง ฟ กับ ร ห้องที่สองมือซ้ายยื่นเสียง ร มือขวารวเป็นทำนองใช้เสียง ท กับ ม อีกสองห้องสุดท้ายรวทำนองปิดประโยค

ทางที่ 2 วรรคทำ เป็นช่วงที่รับจากประโยคที่ 7 โดยเป็นการเล่นลูกเล่นล็กจ้งหะ โดยแต่ละ ช่วงของลูกจะตกเสียงในลักษณะคู่แปด โดยตกที่เสียง ซ สองครั้ง เสียง ร สองครั้ง จบวรรคที่เสียง ท แบบไม่ลงจ้งหะ คือ ล็กจ้งหะลงก่อน

วรรครับ เริ่มรับจากวรรคทำด้วยการลงตามจ้งหะที่เสียง ร และตกที่คู่แปดเสมอ จนจบวรรครับ

ในประโยคที่ 8 จะเห็นข้อแตกต่างระหว่างสองทาง คือ ทางที่ 1 ใช้วิธีการเก็บคู่แปดและ ปิดประโยคด้วยการรวเป็นทำนอง ส่วนทางที่ 2 จะใช้ลูกเล่นที่ยาก คือ ดีแบบล็กจ้งหะ และจะกลับมา เข้าจ้งหะในช่วงวรรครับ

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รวเป็นทำนอง

ทางที่ 2 รว รวเสียงเดียว

ประโยคที่ 9

ทางที่ 1

ล ท ร ม	ร ม ช ล	ท ี ี ี ี	ท ี ี ี ี	ท ท* ร ร	ท ท* ม ม	ร ร* ช ช	ม ม* ล ล*
ล ุ ุ ุ ุ ุ ุ	ร ม ช ล	ท ด ร ค	ท ล ช มุ	ท ท ร	ท ท ม	ร ร ช	ม ม ล

ทางที่ 2

ล ท ร ม	ร ม ช ี ี	ท ี ี ี ี	ท ี ี ี ี	ช ท ร ร	ท ช ม ม	ค ม ช ช	ฟ ร ล ล
ล ุ ุ ุ ุ ุ ุ	ร ม ช ล	ท ล ช ค	ท ล ช มุ	ล ล ร	ล ล ม	ร ร ช	ม ม ล ล

กลุ่มเสียงปัญจมูล ซลทX รมX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 ในวรรคทำเริ่มด้วยการเก็บคู่แปด ลักษณะของกลอนอยู่ในแนววิถีขึ้นและลง

วรรครับ ใช้กลวิธีการรัวเสียงเดียวโดยในห้องแรกที่เสียง ท จบด้วยคู่แปดที่เสียง ร ห่างกันเป็นคู่สาม ห้องที่สองใช้วิธีการเดิมแต่ลูกตกจะตกที่เสียง ม จากนั้นเปลี่ยนเสียงรัวแรกเป็นเสียง ร ตกคู่แปดที่เสียง ช และจบวรรครับ ที่เสียง ล สังเกตว่าการเคลื่อนที่ของกระสวนทำนองอยู่ในแนววิถีขึ้น

ทางที่ 2 วรรคทำใช้กลอนที่คล้ายคลึงกับทางแรก จะแตกต่างกันในช่วงห้องที่สามของวรรคเท่านั้น

วรรครับ ใช้การรัวโดยใช้เสียง ช ล ท เป็นหลัก ในช่วงสองห้องแรก โดยเสียงตกสุดท้ายของห้องจะตกเป็นคู่แปดที่เสียง ร และ ม ตามลำดับ สองห้องสุดท้ายใช้ลักษณะเดียวกันกับสองแรกเพียงแต่เปลี่ยนตำแหน่งเสียงเท่านั้น

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รัวเสียงเดียว

ทางที่ 2 รัวเป็นทำนอง

ประโยคที่ 10

ทางที่ 1

กวาดขึ้น	ร ร ร*	กวาดขึ้น	ม ม ม*	กวาดขึ้น	ซ ซ ซ*	กวาดขึ้น	ล ล ล*
--- ร	ร	--- ม	ม	--- ซ	ซ	--- ล	ล

ทางที่ 2

กวาดลง	ร ร ร*	กวาดขึ้น	ม ม ม*	กวาดขึ้น	ซ ซ ซ*	กวาดขึ้น	ล ล ล*
--- ร	ร	--- ม	ม	--- ซ	ซ	--- ล	ล

กลุ่มเสียงปัญหา ชุดท X ร ม X

ลักษณะการดำเนินงาน

ทางที่ 1 วรรณกรรมใช้การกวาดขึ้นที่เสียง ร จบทำนองครั้งแรกประโยคที่เสียง ร ลักษณะรัวเสียงเดียว และกวาดขึ้นใช้เสียง ม จบประโยคลักษณะเดียวกัน

วรรณกรรม ใช้การกวาดเช่นเดียวกับวรรณกรรมที่แต่เปลี่ยนเสียงที่ใช้ในการกวาด คือ เสียง ซ และเสียง ล

ทางที่ 2 เริ่มวรรณกรรมด้วยการกวาดเช่นเดียวกับทางแรกแต่เปลี่ยนการกวาดให้เป็นลักษณะกวาดลง นอกนั้นจะเหมือนกับทางที่ 1

วรรณกรรม เหมือนกับทางที่ 1 ทุกประการ

ประโยคที่ 10 จะพบว่ากระสวนทำนองและลักษณะการใช้ จะเหมือนกันทั้งสองทางต่างเพียงวรรณกรรมแรกของห้องห้องที่ 1 เท่านั้น ในเรื่องของทิศทางการกวาดขึ้น – ลง

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 กวาด รัวเสียงเดียว

ทางที่ 2 กวาด รัวเสียงเดียว

ประโยคที่ 11

ทางที่ 1

ร ม ร ท	ร ท ล ช	ร ม ฟ ช	ฟ ช ล ท	ล ท ค ร	ม ร ค ท	ล ช ล ท	ล ท ค ร
ร ม ร ร ท	ร ท ล ช	ร ม ฟ ช	ฟ ช ล ท	ล ท ค ร	ม ร ค ท	ล ช ล ท	ล ท ค ร

ทางที่ 2

ร ม ร ท	ร ท ล ช	ร ม ฟ ช	ฟ ช ล ท	ล ท ค ร	ม ร ค ท	ล ช ล ท	ล ท ค ร
ร ม ร ร ท	ร ท ล ช	ร ม ฟ ช	ฟ ช ล ท	ล ท ค ร	ม ร ค ท	ล ช ล ท	ล ท ค ร

กลุ่มเสียงปัญหา **ชลทX รมX**

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 เริ่มวรรคทำด้วยการเก็บเป็นคู่แปดใช้กลอนในลักษณะถาม – ตอบ ตั้งแต่ว่าในวรรครับนี้ใช้เสียงในกลุ่มปัญหาทั้งหมด

วรรครับ ดีเก็บเป็นคู่แปดโดยใช้เสียงที่เรียงติดกัน ไม่ข้ามเสียง

ทางที่ 2 ดีแบบเดียวกับทางที่ 1

วรรครับ ดีแบบเดียวกับทางที่ 1 ทุกประการ

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 ไม่มี

ประโยคที่ 12

ทางที่ 1

รื รื รื รื	รื รื รื รื	รื รื รื รื	รื รื รื รื	รื รื รื รื	รื รื รื รื	รื รื รื รื	รื รื รื รื
ล ท คุ รุ	ค ท คุ รุ	ค ท ม รุ	ค ท คุ รุ	ค ท ล ม	ล ท ค ร	ค ร ม ร	ค ท ล ฟ

ทางที่ 2

รื รื รื รื	รื รื รื รื	รื รื รื รื	รื รื รื รื	รื รื รื รื	รื รื รื รื	รื รื รื รื	รื รื รื รื
ล ท คุ รุ	ค ท คุ รุ	ค ท ม รุ	ค ท คุ รุ	ค ท ล ม	ล ท ค ร	ค ร ม ร	ค ท ล ฟ

กลุ่มเสียงพยัญมูล ร ม ฟ X ล ท X

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 วรรคทำมือขวาตีขึ้นเสียงอยู่ที่เสียง ร ทั้งหมดสี่ห้อง ส่วนมือซ้ายตีเป็นทำนองจนจบวรรคทำ

วรรครับ เป็นทำนองต่อเนื่องจากวรรคทำโดยมือขวายังคงตีขึ้นเสียง ร จนจบวรรครับมือขวาตีเก็บเป็นทำนองสลับกันไป

ทางที่ 2 วรรคทำ ตีแบบเดียวกับทางที่ 1 ทุกประการ

วรรครับ เหมือนกับทางที่ 1 เช่นเดียวกัน

ประโยคที่ 12 ทำนองของทั้งสองทางจะเหมือนกันทั้งหมด

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 ไม่มี

ประโยคที่ 13

ทางที่ 1

ม ร์ ท ์ ล ์	ร ์ ท ์ ล ์ ฟ ์	ท ล ฟ ม	ล ฟ ม ร	ค ล ค ค	ร ท ร ร	ม ค ม ม	ฟ ร์ ฟ ์ ฟ ์
ฟ ุ ฟ ุ ฟ ุ	ฟ ุ ฟ ุ ฟ ุ	ฟ ุ ฟ ุ ฟ ุ	ฟ ุ ฟ ุ ฟ ุ	ท ท ท ท	ค ค ค ค	ร ร ร ร	ม ม ม ม

ทางที่ 2

ม ร์ ท ์ ล ์	ร ์ ท ์ ล ์ ฟ ์	ท ล ฟ ม	ล ฟ ม ร	ค ล ค ค	ร ท ร ร	ม ค ม ม	ฟ ร์ ฟ ์ ฟ ์
ฟ ุ ฟ ุ ฟ ุ	ฟ ุ ฟ ุ ฟ ุ	ฟ ุ ฟ ุ ฟ ุ	ฟ ุ ฟ ุ ฟ ุ	ท ท ท ท	ค ค ค ค	ร ร ร ร	ม ม ม ม

กลุ่มเสียงพยัญมูล ร ม ฟ X ล ท X

ลักษณะการดำเนินงาน

ทางที่ 1 วรรณยุกต์กลอนจะต่อเนื่องมาจากประโยคที่ 12 แต่จะใช้มือซ้ายตีเสียงขึ้นพื้นที่เสียง ฟ ทั้งหมดสี่ห้อง และมีขวาจะตีเก็บเป็นทำนองจนจบวรรคทำ

วรรณครับ รับวรรณยุกต์ด้วยการรัวเป็นทำนองโดยห้องที่แรกของวรรคทำมือซ้ายจะขึ้นที่เสียง ท ค ร และ ม ตามลำดับ มือขวารัวเป็นทำนอง

ทางที่ 2 วรรณครับทำเช่นเดียวกับทางที่ 1

วรรณครับ ทำเหมือนกับวรรณยุกต์ของทางแรกทั้งหมด

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รัวเป็นทำนอง

ทางที่ 2 รัวเป็นทำนอง

ประโยคที่ 14

ทางที่ 1

ค ค* ม ม	ค ค* ฟ ฟ	ม ม* ล ล	ฟ ฟ* ท ท	--- ค	กวาดขึ้น	--- ล	กวาดขึ้น
ค ค ม	ค ค ฟ	ม ม ล	ฟ ฟ ท	กวาดลง	--- ท	กวาดลง	--- ฟ

ทางที่ 2

ค ค* ม ม	ค ค* ฟ ฟ	ม ม* ล ล	ฟ ฟ* ท ท	--- ค	กวาดขึ้น	--- ล	กวาดขึ้น
ค ค ม	ค ค ฟ	ม ม ล	ฟ ฟ ท	กวาดลง	--- ท	กวาดลง	--- ฟ

กลุ่มเสียงปัญหา รวบรวมฟX ลทX

ลักษณะการดำเนินงาน

ทางที่ 1 ในวรรคทำเริ่มด้วยการรวเสียงเดียวที่เสียง ค และลงเสียง ม ห้องที่สองเช่นเดียวกัน ลงที่เสียง ฟ ห้องที่สามรวเสียงเดียวเสียง ม ลงเสียง ล ห่างกันเป็นคู่สี่ ห้องสุดท้ายรวเสียง ฟ และลงที่เสียง ท ห่างกันเป็นคู่สี่

วรรครับ รับวรรคทำด้วยการกวาดลงสลับกับขึ้น ลงเสียง ค ท ล และ ฟ ตามลำดับ

ทางที่ 2 เหมือนทางที่ 1

วรรครับ เหมือนทางที่ 1

พบว่าในประโยคที่ 14 ทั้งสองทางใช้ทางการบรรเลงแบบเดียวกัน เหมือนกันทุกประการ

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รวเสียงเดียว กวาด

ทางที่ 2 รวเสียงเดียว กวาด

ประโยคที่ 15

ทางที่ 1

ลทลฟ	ลฟมร	ลทคร	ครมฟ	ทรลท	ฟลมฟ	รมดท	รฟมร
ลทลฟ	ลฟมรุ	ลทคร	ครุมฟ	ทรลท	ฟลมฟ	รัมดทุ	รฟมร

ทางที่ 2

ลทลฟ	ลฟมร	ลทคร	ครมฟ	มฟลท	รลทฟ	ลทลฟ	ลฟมร
ลทลฟ	ลฟมรุ	ลทคร	ครุมฟ	มฟลท	รลทฟ	ลทลฟ	ลฟมร

กลุ่มเสียงปัญจมูล รมฟX ลทX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 วรรคทำใช้การเก็บทำนองเดียวกันกับเที่ยวแรกในประโยคที่ 15

วรรครับ รับวรรคทำด้วยการเก็บคู่แปด เป็นสำนวนกลอนเรียบร้อย

ทางที่ 2 วรรคทำตีแบบเดียวกับทางที่ 1

วรรครับ ใช้การเก็บคู่แปดลักษณะกลอนเรียบร้อย เป็นระเบียบ

ในประโยคที่ 15 พบว่ามีการใช้ทางที่เหมือนกันในวรรคทำ ส่วนวรรครับใช้กลอนคนละประเภทกันแสดงให้เห็นถึงความแตกต่าง

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 ไม่มี

ประโยคที่ 16

ทางที่ 1

ล ม ค ม	ล ม ม ค	ล ม ม ค	ม ค ม ม	ร ี ล ฟ ล	ร ี ล ต ฟ	ร ี ล ต ฟ	ร ุ ฟ ฟ ร
ช ช ร ร	ช ช ร ร	ช ช ร ค	ร ร ร ร	ค ค ช ช	ค ค ช ช	ค ค ช ช	ม ม ม ม

ทางที่ 2

ท ช ท ท	ค ล ค ค	ร ท ร ร	ม ค ม ม	ค ม ช ม	ค ม ม ช	ฟ ล ต ฟ	ล ฟ ฟ ร
ล ล ล ล	ท ท ท ท	ค ค ค ค	ร ร ร ร	ช ร ร ร	ร ร ร ฟ	ช ช ช ช	ช ช ม ม

กลุ่มเสียงปัญจมูล ครมX ซลX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 วรรคทำใช้กลวิธีการรัวเป็นทำนองโดยมือขวาจะใช้กลุ่มเสียงหลักคือ ล ม ค ส่วนมือซ้ายห้องแรกจะลงเสียง ร และ ช เหมือนกับห้องที่สอง และจบวรรคทำด้วยการขึ้นเสียง ร ด้วยมือซ้ายมือขวารัวเป็นทำนอง

วรรครับ ทำลักษณะเดียวกันกับวรรคทำ เพียงแต่เปลี่ยนช่วงเสียงเท่านั้น

ทางที่ 2 วรรคทำ พบกลวิธีการรัวเป็นทำนองในแนววิถีขึ้น โดยมือซ้ายจะทำหน้าที่ตีขึ้นเสียงในแต่ละห้องโดยเริ่มจากเสียง ล ท ค และ ร ในห้องสุดท้ายตามลำดับ โดยมือขวาจะทำหน้าที่รัวเป็นทำนองไปเรื่อยๆ

วรรครับ รับด้วยการรัวเป็นทำนองมือซ้ายลงเสียง ช มือ ขวา ลงเสียง ค ซึ่งจะห่างกันเป็นคู่สี่ และห้องที่สามมือซ้ายจะตีขึ้นพื้นที่เสียง ช มือขวารัวเป็นทำนองจนจบวรรค

ในประโยคสุดท้ายของเที่ยวที่ 2 พบว่าทั้งสองทางมีการใช้กระสวนทำนองที่ต่างกัน

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รัวเป็นทำนอง

ทางที่ 2 รัวเป็นทำนอง

เที่ยวที่ 3

ประโยคที่ 1

ทางที่ 1

คํํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ
ค ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ

ทางที่ 2

คํํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ
คํํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ	ํ ํ ํ ํ ํ

กลุ่มเสียงพยัญมุล ํ ํ ํ ํ ํ ํ ํ ํ

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 วรรคทำใช้วิธีการเก็บคู่แปดเพื่อเตรียมร้วเที่ยวพื้นในประโยคถัดไป ใช้กลอนเหมือนในประโยคที่ 1 ของเที่ยวที่ 2 ทั้งวรรคทำและวรรครับ

ทางที่ 2 ใช้กลอนแบบเดียวกันกับประโยคที่ 1 ของเที่ยวที่ 2 ทั้งหมด

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ร้วเป็นทำนอง

ทางที่ 2 ร้วเป็นทำนอง

ประโยคที่ 2

ทางที่ 1

<u>ช ล ช ด</u>	<u>ช ล ช ด</u>	<u>ช ล ช ด</u>	<u>ม ค ม ม</u>	<u>ทื ่ ชื ่ ทื ่</u>	<u>ม ถื ่ ถื ่ ม</u>	<u>ทื ่ ช ล ม</u>	<u>ค ม ม ค</u>
ช ช ช ช	ช ช ช ช	ช ช ช ช	ร ร ร ร	ถื ่ ถื ่ ถื ่	ชื ่ ชื ่ ชื ่	ล ล ช ช	ร ร ร ร

ทางที่ 2

ชื ่ ชื ่*	คื ่*	รื ่*	มื ่*	ชื ่*	ถื ่*	ทื ่*	คื ่
ชื ่ ชื ่*	คื ่*	รื ่*	มื ่*	ชื ่*	ถื ่*	ทื ่*	ค

กลุ่มเสียงปัญญาผล ครมX ชลX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 วรรคทำใช้กลวิธีการรัวเป็นทำนองโดยมือซ้ายตีขึ้นเสียง ช มือขวาใช้สามเสียง คือ ช ล ค โดยสามห้องแรกจะมีทำนองที่เหมือนกัน ห้องที่สี่ปีควรรคทำมือซ้ายตีขึ้นเสียงที่เสียง ร มือขวาใช้การรัวเป็นทำนองใช้เสียง ม และ ค

วรรครับ ใช้กลวิธีการรัวเป็นทำนอง มีการใช้มือซ้ายขึ้นเสียง ล และ ช ดังเช่นพบเจอมาแล้วในข้างต้น

ทางที่ 2 วรรคทำ ในห้องแรกใช้กลวิธีการรัวเสียงเดียว คือ เสียง ช และมีการกระทบเสียง ช ในลักษณะคู่แปด ต่อด้วยเสียง ค ร ม ตามลำดับ

วรรครับ รับด้วยการรัวเสียงเดียวเช่นเดียวกันกับวรรคทำซึ่งทำนองมีความเชื่อมต่อสัมพันธ์กัน ในวรรคนี้ใช้เสียง ช ล ท ค ตามลำดับ ในวรรคนี้จะต้องใช้เทคนิคในการตี โดยเน้นความชัดเจนและเพิ่มเสียงให้เกิดความสะดุดหูแก่ผู้ฟัง ดังที่ครูเสนาะกล่าวไว้ว่า

“...ลูกนี้ท่านครูต่อให้ไว้เป็นพิเศษเลย ไม่มีใครได้เหมือน เวลาตีจะต้องเน้น ถ้าเราตีธรรมดา มันก็จะเป็นธรรมดาไป...”

(เสนาะ หลวงสุนทร, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2554)

ในประโยคที่ 2 นี้พบว่าทั้งสองทางมีการใช้เทคนิคและลูกเล่นที่แตกต่างกันโดยทางที่ 1 จะตีรัวเป็นทำนองไปเรื่อยๆ ส่วนทางที่ 2 จะเน้นทำนองให้ลอยโดดเด่นออกมา เป็นการใช้การรัว เสียงเดี่ยวแต่เพิ่มเทคนิคการตีเข้าไปให้เกิดความน่าฟังยิ่งขึ้น

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รัวเป็นทำนอง

ทางที่ 2 รัวเสียงเดี่ยว

ประโยคที่ 3

ทางที่ 1

<u>ด ด ด ช</u>	<u>ล ม ช ร</u>	<u>ช ม ช ร</u>	<u>ม ด ร ท</u>	<u>ช ท ท ช</u>	<u>ท ช ท ท</u>	<u>ท ร ร ท</u>	<u>ร ท ร ร</u>
ด ด ด ช	ช ม ม ร	ม ม ม ร	ร ด ด ท	ด ด ด ด	ด ด ด ด	ด ด ด ด	ด ด ด ด

ทางที่ 2

ม ม ม ม	ร ร ร ร	ด ด ด ด	ช ช ช ช	ด ด ด ด	ท ท ท ท	ด ด ด ด	ร ร ร ร
ม ม ม	ร ร ร	ด ด ด	ช ช ช	ด ด ด	ท ท ท	ด ด ด	ร ร ร

กลุ่มเสียงพยัญมูล ซดทX รมX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 วรรคทำใช้กลวิธีการรัวเป็นทำนองในแนววิถึลงโดยระยะห่างเสียงแต่ละตัวโน้ตจะห่างกันเป็นคู่สามและคู่สี่ตามลำดับ

วรรครับ ในสองห้องแรกมือซ้ายจะตีขึ้นเสียงที่เสียง ล มือขวาจะดำเนินทำนองรัวโดยใช้เสียง ช และ ท เป็นหลัก ส่วนสองห้องสุดของวรรครับมือซ้ายจะตีขึ้นพื้นอยู่ที่เสียง ด ทั้งหมด มือขวารัวเป็นทำนองโดยใช้เสียง ท และ ร เป็นหลัก

ทางที่ 2 วรรคทำ พบกลวิธีการรัวเสียงเดียวสลับกับลงเป็นคู่แปด โดยเริ่มจากเสียง ม ร ด ช ตามลำดับ ภาระสวนทำนองของวรรคทำนี้เคลื่อนที่ในแนววิถึลง สามห้องแรกจะใช้เสียงที่เรียงกัน คือ ม ร ด ส่วนในห้องที่สี่จะห่างจากห้องที่สามเป็นคู่สี่ตกที่เสียง ช

วรรครับ รับวรรคทำด้วยการรัวเสียงเดียวตั้งวรรคทำแต่ภาระสวนทำนองจะเคลื่อนที่ไปในแนววิถึขึ้น

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รัวเป็นทำนอง

ทางที่ 2 รัวเสียงเดียว

ประโยคที่ 4

ทางที่ 1

<u>ลทลร</u>	<u>ลทลร</u>	<u>ลทลร</u>	<u>ฟรฟฟ</u>	<u>ค้ล้ค้ค้</u>	<u>ฟท้ท้ฟ</u>	<u>คลทฟ</u>	<u>รฟ้ฟ้ร</u>
ลลลล	ลลลล	ลทลร	มมมม	ท้ท้ท้ท้	ล้ล้ล้ล้	ททลล	มมมม

ทางที่ 2

<u>คลทฟ</u>	<u>รฟ้ฟ้ร</u>	<u>ทฟ้ฟ้ร</u>	<u>ฟ้รฟ้ฟ้</u>	<u>ค้ล้ค้ค้</u>	<u>ฟททฟ</u>	<u>คลทฟ</u>	<u>รฟ้ฟ้ร</u>
ททลล	มมมม	ลลมม	มมมม	ท้ท้ท้ท้	ล้ล้ล้ล้	ททลล	มมมม

กลุ่มเสียงปัญจมูล รฝฟX ลทX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 ทำเหมือนประโยคที่ 3 ทุกประการ แต่เปลี่ยนการใช้กลุ่มเสียงเพียงเท่านั้น ยังคงใช้รูปกระสวนทำนองแบบเดิมอยู่

ทางที่ 2 เริ่มวรรคทำด้วยการบรรเลงโดยใช้กลวิธีการรัวเป็นทำนองโดยมีการเคลื่อนที่ของทำนองไปทางระดับเสียงต่ำโดยมีการใช้การข้ามคู่เสียงเป็นคู่ 3 และคู่ เชื่อมเข้าห้องที่สองโดยมือซ้ายตีขึ้นเสียง ม ห้องที่สามใช้ลักษณะเดียวกันกับห้องที่หนึ่ง ห้องสุดท้ายของวรรครับใช้มือซ้ายตีขึ้นเสียงที่เสียง ม

วรรครับ รับวรรคทำด้วยกลวิธีการรัวเป็นทำนองโดยในห้องแรกมือซ้ายจะขึ้นที่เสียง ท ห้องที่สองมือซ้ายจะขึ้นที่เสียง ล วรรคนี้กระสวนทำนองจะเคลื่อนที่ในแนววิถีลง

ประโยคที่ 4 พบว่าทางที่ 1 จะใช้ทางในลักษณะเดียวกับประโยคที่สาม ทางที่ 2 ใช้กลวิธีการรัวเป็นทำนองจนจบประโยค

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รัวเป็นทำนอง

ทางที่ 2 รัวเป็นทำนอง

ประโยคที่ 5

ทางที่ 1

<u>ร ค ม ร</u>	<u>ฟ ม ช ฟ</u>	<u>ล ช ล ฟ</u>	<u>ช ม ฟ ร</u>	<u>ค ้ ล ค ้ ช</u>	<u>ล ม ช ร</u>	<u>ช ้ ม ช ้ ร</u>	<u>ม ค ร ท</u>
<u>ค ค ร ร</u>	<u>ม ม ฟ ฟ</u>	<u>ช ช ฟ ฟ</u>	<u>ม ม ร ร</u>	<u>ล ล ล ช</u>	<u>ช ม ม ร</u>	<u>ม ม ม ร</u>	<u>ร ค ค ท</u>

ทางที่ 2

<u>ม ค ฟ ร</u>	<u>ช ม ล ฟ</u>	<u>ท ช ล ฟ</u>	<u>ช ม ฟ ร</u>	<u>ท ช ล ฟ</u>	<u>ช ม ฟ ร</u>	<u>ช ม ฟ ร</u>	<u>ม ค ร ท</u>
<u>ร ร ม ม</u>	<u>ฟ ฟ ช ช</u>	<u>ล ล ช ช</u>	<u>ฟ ฟ ม ม</u>	<u>ล ล ช ช</u>	<u>ฟ ฟ ม ม</u>	<u>ฟ ฟ ม ม</u>	<u>ร ร ค ค</u>

กลุ่มเสียงพยัญมูล ครมX ซลX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 วรรคทำใช้กลวิธีการรัวเป็นทำนองโดยมือขวาจะใช้กลุ่มเสียงหลักคือ ร ค ส่วนมือซ้ายห้องแรกจะลงเสียง ค และ ร เป็นรัวแบบไม่ข้ามเสียงตลอดจนจบวรรคทำ และกระสวนทำนองจะเคลื่อนที่ในแนวขึ้นและลงตามลำดับ

วรรครับ ใช้กลวิธีการรัวเป็นทำนอง โดยในห้องแรกของวรรครับขึ้นที่เสียง ค และ ล ซึ่งจะห่างกันเป็นคู่สามพอดิ รัวไต่ลงมาจากสูงลงมาหาค่า ซึ่งกระสวนทำนองการเคลื่อนที่นี้จะเป็นการเคลื่อนที่ในแนววิถึลง

ทางที่ 2 ใช้กลวิธีการรัวเป็นทำนองโดยมีการนำเสียงนอกบันไดเสียงเข้ามาเพื่อตกแต่งทำนองให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยกระสวนทำนองจะเคลื่อนที่ไปในแนววิถึแนวขึ้นแต่ลักษณะการใช้มือขวาจะอยู่ในแนววิถึลง

วรรครับ ใช้กระสวนทำนองลักษณะเดียวกันกับวรรคทำมีการใช้เสียง ฟ ซึ่งเป็นเสียงนอกบันไดเสียงเข้ามาช่วย ลักษณะของทางจะเคลื่อนที่ในแนววิถึลง โดยโน้ตแต่ละพยางค์ที่ใช้มือขวาจะห่างกันในระยะคู่สามทั้งสิ้น

ในประโยคที่ 5 จะพบว่ากระสวนทำนองของทั้งสองทางนั้นมีความคล้ายคลึงกันมาก ต่างกันที่การใช้จำนวนลูก ทางแรกจะใช้การรัวเพียงสองลูก ทางที่สองใช้การรัวแบบสามลูก

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รั้วเป็นทำนอง

ทางที่ 2 รั้วเป็นทำนอง

ประโยคที่ 6

ทางที่ 1

ม ท ม ซ้	ม ท ม ท	ม ท ม ซ้	ม ท ม ท	ม ม ม ม	ร ร ร ร	ท ท ท ท	ล ล ล ล
ร ร ร ร	ร ร ร ร	ร ร ร ร	ร ร ร ร	ม ม ม ม	ร ร ร ร	ท ท ท ท	ล ล ล ล

ทางที่ 2

ซ ท ท ซ	ท ซ ท ท	ซ ท ท ซ	ท ซ ท ท	ท ม ม ท	ม ท ม ม	ม ล ล ม	ล ม ล ล
ล ล ล ล	ล ล ล ล	ล ล ล ล	ล ล ล ล	ล ร ร ร	ร ร ร ร	ร ซ ซ ซ	ซ ซ ซ ซ

กลุ่มเสียงปัญญามูล ซลทX รมX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 วรคทำใช้กลวิธีการรัวเป็นทำนอง โดยทั้งสี่ห้องของวรคทำมือซ้ายจะทำหน้าที่ดี ยืนเสียงอยู่ที่เสียง ร ทั้งหมด โดยมีขวาห้องแรกจะมีการใช้เสียง ม ท ซ ห้องที่สองมีการใช้เสียงซ้ำกัน คือ ม และ ท แต่จะใช้เสียงที่เป็นคู่เสียงคือ ต่ำ และ สูง ในลักษณะคู่แปด โดยสองห้องหลังของวรคทำ จะเหมือนกับสองห้องแรกทั้งหมด

วรครับ รับด้วยการรัวเหยียงในลักษณะคู่แปดห้องแรกตกที่เสียง ม ห้องที่สอง ร ห้องที่สาม ท และห้องที่สี่ ล โดยกระสวนทำนองเคลื่อนที่ในวิถีลง

ทางที่ 2 วรคทำ พบการใช้กลวิธีการรัวเป็นทำนองโดยมือซ้ายจะดียืนเสียง ล ไว้ทั้งสี่ห้อง มือขวาจะใช้กลุ่มเสียง ซ ท โดยทำนองสองห้องแรกจะเหมือนกับสองห้องหลัง

วรครับ ใช้กลวิธีแบบเดียวกับวรคทำเพียงแต่เปลี่ยนช่วงเสียง โดยกระสวนทำนอง ในวรคนี้จะเคลื่อนที่ในแนววิถีขึ้น

ในประโยคที่ 6 พบว่าทำนองของทั้งสองทางจะมีความแตกต่างกัน โดยทางแรกมีการใช้ ช่วงเสียงที่ห่างกันเป็นคู่แปด ทางที่สองจะใช้วิธีการรัวในลักษณะเดียวกันทั้งประโยค

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รัวเป็นทำนอง

ทางที่ 2 รัวเป็นทำนอง

ประโยคที่ 7

ทางที่ 1

<u>ม ร ม ร</u>	<u>ม ท ร ท</u>	<u>ร ล ท ล</u>	<u>ท ซ ล ซ</u>	<u>ล ฟ ซ ฟ</u>	<u>ซ ม ฟ ม</u>	<u>ฟ ร ม ร</u>	<u>ม ท ร ท</u>
ล ล ล ล	ล ล ล ล	ล ล ล ล	ล ล ล ล	ล ล ล ล	ล ล ล ล	ล ล ล ล	ล ล ล ล

ทางที่ 2

<u>ม ท ท ซ</u>	<u>ท ซ ท ท</u>	<u>ท ม ม ท</u>	<u>ซ ท ท ซ</u>	<u>ฟ ร ฟ ฟ</u>	<u>ซ ม ซ ซ</u>	<u>ล ฟ ล ล</u>	<u>ท ซ ท ท</u>
ร ร ล ล	ล ล ล ล	ร ร ร ร	ล ล ล ล	ม ม ม ม	ฟ ฟ ฟ ฟ	ซ ซ ซ ซ	ล ล ล ล

กลุ่มเสียงปัญญามูล ซลทX รมX

ลักษณะการดำเนินงาน

ทางที่ 1 วรรณคทำใช้มือซ้ายคีขึ้นพื้นที่เสียง ล ทั้งหมดทั้งสี่ห้องโดยมือขวาจะตีเก็บเป็นทำนอง โดยลงไม้พร้อมกับมือซ้าย โดยกระสวนทำนองของมือขวาจะเคลื่อนที่ในวิถิลง และใช้กลุ่มเสียงปัญญามูลทั้งหมด ซลทX รมX

วรรณครับ ทำลักษณะเดียวกันกับวรรณคทำ มือซ้ายยังคงขึ้นเสียงอยู่ที่เสียง ล ส่วนมือขวาตีเป็นทำนองใช้กลอนประเภทกลอนสับ การเคลื่อนที่ของทำนองอยู่ในแนววิถิลง

ทางที่ 2 วรรณคทำ พบกลวิธีการรัวเป็นทำนองในแนววิถิลงโดยมือซ้ายจะทำหน้าที่คีขึ้นเสียงในแต่ละห้องโดยเริ่มจากเสียง ร สองครั้ง และเสียง ล สองครั้ง มือขวาเริ่มที่เสียง ท เชื่อมเข้าพยางค์ที่สองที่เสียง ท ห่างกันเป็นคู่สี่ เชื่อมเข้าห้องที่สองโดยมือซ้ายทำหน้าที่คีขึ้นพื้นที่เสียง ล ห้องที่สามขึ้นพื้นที่เสียง ร ส่วนมือขวาตีรัวเป็นทำนอง

วรรณครับ เริ่มด้วยการบรรเลงโดยลักษณะการรัวเป็นทำนองมือซ้ายขึ้นพื้นที่เสียง ม ใช้มือขวาเคลื่อนที่ไปทางระดับเสียงต่ำโดยการข้ามคู่เสียงเป็นคู่ 3 และคู่ 2 ทำลักษณะเดียวกันนี้จนจบวรรณครับ

ในประโยคที่ 7 พบว่าทั้งสองทางมีการเคลื่อนที่ของกระสวนทำนองที่ต่างกัน โดยทางที่ 1 กระสวนทำนองจะเคลื่อนที่ในแนววิถิลงทั้งหมด ทางที่ 2 ใช้กลวิธีการรัวเป็นทำนองเป็นหลัก

ประโยคที่ 8

ทางที่ 1

<u>ท ช ท ท</u>	<u>ม ท ม ม</u>	<u>ฟ ร ฟ ฟ</u>	<u>ท ม ม ท</u>	<u>ฟ ร ฟ ฟ</u>	<u>ท ม ม ท</u>	<u>ฟ ร ม ท</u>	<u>ช ท ท ช</u>
<u>ล ล ล ล</u>	<u>ร ร ร ร</u>	<u>ม ม ม ม</u>	<u>ร ร ร ร</u>	<u>ม ม ม ม</u>	<u>ร ร ร ร</u>	<u>ล ล ล ล</u>	<u>ล ล ล ล</u>

ทางที่ 2

<u>ร ื ร ื ล ื</u>	<u>ท ื ฟ ื ล ื ม ื</u>	<u>ล ื ฟ ื ล ื ม ื</u>	<u>ฟ ร ม ท</u>	<u>ม ท ท ช</u>	<u>ท ช ท ท</u>	<u>ท ม ม ท</u>	<u>ช ท ท ช</u>
<u>ท ื ท ื ท ื</u>	<u>ล ื ล ื ฟ ื ฟ</u>	<u>ฟ ื ฟ ื ม ื ม</u>	<u>ม ม ร ร</u>	<u>ร ื ร ื ล ื ล ื</u>	<u>ล ื ล ื ล ื ล ื</u>	<u>ร ื ร ื ร ื ร ื</u>	<u>ล ื ล ื ล ื ล ื</u>

กลุ่มเสียงพยัญมูล ซลทX รมX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 วรรคทำเริ่มด้วยกลวิธีการรัวเป็นทำนอง ห้องแรกมือซ้ายจะตีขึ้นที่เสียง ล มือขวาเคลื่อนที่ไปทางระดับเสียงต่ำโดยการข้ามคู่เสียงเป็นคู่ 3 และคู่ 2 ห้องที่สองและสามใช้กลวิธีการรัวเป็นทำนองเช่นเดียวกับห้องแรก ห้องที่สี่มือซ้ายยืนพื้นที่เสียง ร มือขวาจากเสียง ท ข้ามไปเสียง ม ห่างกันเป็นคู่สี่ กระสวนทำนองในวรรคทำนี้อยู่ในแนววิถีขึ้น

วรรครับ มีการใช้ทำนองซ้ำกับวรรคทำในห้องที่สามและสี่ ทำนองปิดประโยคในห้องที่สามและสี่มือซ้ายยืนพื้นที่เสียง ล มือขวาตีเป็นทำนอง ใช้กลุ่มเสียง ฟ ร ม ท ช

ทางที่ 2 เริ่มวรรคทำด้วยกลวิธีการรัวเป็นทำนอง ในห้องที่แรกมือซ้ายตีขึ้นพื้นที่เสียง ท มือขวาเคลื่อนที่ในแนววิถีลงตัวโน้ตที่ใช้ห่างกันเป็นคู่สามและคู่สี่

วรรครับ ในวรรครับเริ่มด้วยการบรรเลงโดยลักษณะการรัวเป็นทำนองในห้องแรกของวรรครับโดยมือซ้ายใช้เสียง ร และ ล มือขวามีการเคลื่อนที่เป็นคู่สี่และคู่สาม ห้องที่สองมือซ้ายตีขึ้นพื้นที่เสียง ร มือขวาเคลื่อนที่เป็นทำนองจนจบวรรครับ

ในประโยคที่ 8 พบว่าในวรรคทำทั้งสองทางมีการเคลื่อนที่ของทำนองในวิถีที่ต่างกัน

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รัวเป็นทำนอง

ทางที่ 2 รัวเป็นทำนอง

ประโยคที่ 9

ทางที่ 1

<u>ม ท ม ม</u>	<u>ล ม ล ล</u>	<u>ท ช ท ท</u>	<u>ม ล ล ม</u>	<u>ท ม ม ท</u>	<u>ม ท ม ม</u>	<u>ม ล ล ม</u>	<u>ล ม ล ล</u>
<u>ร ร ร ร</u>	<u>ช ช ช ช</u>	<u>ล ล ล ล</u>	<u>ช ช ช ช</u>	<u>ร ร ร ร</u>	<u>ร ร ร ร</u>	<u>ร ช ช ช</u>	<u>ช ช ช ช</u>

ทางที่ 2

<u>ท ท ท ท</u>	<u>ล ล ล ล</u>	<u>ช ช ช ช</u>	<u>ม ม ม ม</u>	<u>ร ร ร ร</u>	<u>ม ม ม ม</u>	<u>ช ช ช ช</u>	<u>ล ล ล ล</u>
<u>ท ท ท ท</u>	<u>ล ล ล ล</u>	<u>ช ช ช ช</u>	<u>ม ม ม ม</u>	<u>ร ร ร ร</u>	<u>ม ม ม ม</u>	<u>ช ช ช ช</u>	<u>ล ล ล ล</u>

กลุ่มเสียงปัญญามูล ซลทX รมX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 ในวรรคเริ่มด้วยการบรรเลงโดยลักษณะการรัวเป็นทำนองมือซ้ายตีขึ้นพื้นที่เสียง ร มือขวาตีรัวเป็นทำนอง ห้องที่สองมือซ้ายขึ้นเสียง ช ห้องที่สามมือซ้ายขึ้นเสียง ล ห้องสุดท้ายของวรรคทำมือซ้ายขึ้นเสียง ช ลูกตกสุดท้ายมือขวาตกที่เสียง ม ซึ่งเป็นเสียงเดียวกับลูกตกของห้องแรก

วรรครับ เป็นทำนองที่เชื่อมต่อจากวรรคทำรับ บรรเลงโดยใช้ลักษณะเดียวกันรัวเป็นทำนองมือซ้ายตีขึ้นเสียง ร ทั้งสองห้อง มือขวาใช้กลุ่มเสียง ท ม ห้องสุดท้ายของวรรครับมือซ้ายตีขึ้นเสียง ช มือขวาใช้ลักษณะเดียวกับห้องที่สองของวรรครับ

ทางที่ 2 วรรคทำ พบกลวิธีการรัว ลักษณะเหวี่ยงเป็นคู่แปดในแนววิถีลงโดยใช้เสียงท ล ช และ ม ตามลำดับ

วรรครับ ใช้กลวิธีเดียวกันกับวรรคทำ เหวี่ยงเป็นคู่แปด แต่การเคลื่อนที่ของกระสวนทำนองจะอยู่ในแนววิถีขึ้น เสียงที่ใช้ คือ ร ม ช และ ล

ในประโยคที่ 9 พบว่าทางที่ 1 ใช้กลวิธีการรัวเป็นทำนอง ทางที่สองจะใช้การรัวเหวี่ยงเป็นคู่แปดตลอดทั้งประโยค

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รัวเป็นทำนอง

ทางที่ 2 รัว (เหวี่ยงลักษณะคู่แปด)

ประโยคที่ 10

ทางที่ 1

<u>รื ํ ํ รื ํ</u>	<u>ทื ํ ํ ํ ํ</u>	<u>ท ล ท ฅ</u>	<u>ล ม ฅ ร</u>	<u>ล ฅ ล ม</u>	<u>ฅ ํ ร ม ท</u>	<u>ฅ ม ฅ ร</u>	<u>ม ท ร ล</u>
ท ท ท ล	ล ฅ ฅ ม	ล ล ล ฅ	ฅ ม ม ร	ฅ ฅ ฅ ม	ม ร ร ท	ม ม ม ร	ร ท ท ล

ทางที่ 2

<u>รื ํ ํ รื ํ</u>	<u>ทื ํ ํ ํ ํ</u>	<u>ล ม ฅ ม</u>	<u>ม ม ร ร</u>	<u>ล ฅ ล ม</u>	<u>ฅ ํ ร ม ท</u>	<u>ม ม ร ร</u>	<u>ท ท ล ล</u>
ท ท ท ท	ล ล ฅ ฅ	ล ล ฅ ฅ	ม ม ร ร	ฅ ฅ ฅ ฅ	ม ม ร ร	ม ม ร ร	ท ท ล ล

กลุ่มเสียงพยัญมูล ฅลทX รมX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 เริ่มวรรคทำด้วยการใช้กลวิธีการบรรเลงแบบรัวเป็นทำนองกระสวนทำนองทั้งหมดเคลื่อนที่ในแนววิถึลง ใช้กลุ่มเสียงพยัญมูลทั้งหมด ฅลทX รมX

วรรครับ ใช้กลวิธีการบรรเลงแบบรัวเป็นทำนองเช่นเดียวกับวรรครับ เป็นทำนองต่อเนื่องกัน กระสวนทำนองทั้งหมดเคลื่อนที่ในแนววิถึลงใช้กลุ่มเสียงพยัญมูลทั้งหมด ฅลทX รมX

ทางที่ 2 วรรคทำ พบกลวิธีการรัวเป็นทำนองในแนววิถึลงโดยจะทำเหมือนกันในสองห้องแรก ห้องที่สามและสี่มีการใช้วิธีรัวเหวียง โดยห่างกันเป็นคู่ห้าและคู่หกในห้องที่สามเป็นการใช้การเสี้ยวมือ ห้องที่สี่เหวียงคู่แปดเสียง ม และ ร

วรรครับ สองห้องแรกของวรรครับทำแบบเดียวกันกับสองห้องแรกในวรรคทำ สลับด้วยการรัวเหวียงในลักษณะคู่แปดในห้องที่สามและห้องที่สี่ในเสียง ม ร ท ล

จะพบว่าในประโยคที่ 10 นี้ ทั้งสองทางมีการใช้กระสวนทำนองที่เหมือนกัน ต่างกันที่ทางที่สองมีการเหวียงในลักษณะคู่แปดสอดแทรกคั่นกลาง

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รัวเป็นทำนอง

ทางที่ 2 รัว (เหวียงลักษณะคู่แปด)

ประโยคที่ 11

ทางที่ 1

ม้ ท ช ท	ม้ ท ท ช	ม้ ท ท ช	ท ช ท ท	ช ท ท ช	ท ช ท ท	ท ร ร ท	ร ท ร ร
ร ร ล ล	ร ร ล ล	ร ร ล ล	ล ล ล ล	ล ล ล ล	ล ล ล ล	ล ค ค ค	ค ค ค ค

ทางที่ 2

ม ร ม ท	ร ล ท ช	ช ช ม ม	ร ร ท ท	ช ท ท ช	ท ช ท ท	ท ร ร ท	ร ท ร ร
ร ร ร ร	ล ล ล ล	ช ช ม ม	ร ร ท ท	ล ล ล ล	ล ล ล ล	ล ค ค ค	ค ค ค ค

กลุ่มเสียงปัญญาผล ซลทX รมX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 วรรคทำใช้กลวิธีการรัวเป็นทำนองมือซ้ายใช้ลักษณะตีเสียงละสองพยางค์เริ่มด้วยเสียง ร และ เสียง ล ใช้วิธีการนี้ทั้งสามห้อง ส่วนมือขวาใช้กลุ่มเสียง ม ท ช ลูกตกสุดท้ายของห้องจะตกที่เสียง ช ทุกห้อง ห้องสุดท้ายของวรรครับมือซ้ายตีขึ้นเสียง ล

วรรครับ รับวรรคทำด้วยการใช้กลวิธีการรัวเป็นทำนองเช่นเดียวกันมือซ้ายตีขึ้นพื้นที่เสียง ล ในสองห้องแรก มือขวาใช้สองเสียง คือ ท กับ ช สองห้องสุดท้ายมือซ้ายตีขึ้นเสียง

ทางที่ 2 วรรคทำพบว่าในวรรคทำนี้เป็นทำนองที่เชื่อมต่อกันมาจากประโยคที่ 10 ใช้ลักษณะการตีทั้งหมดเหมือนกันกับประโยคที่ 10 ทุกประการ

วรรครับ เหมือนกับทางที่ 1 ทุกลูก ใช้ลูกซ้ำกัน

ในประโยคที่ 11 พบว่าวรรคทำมีทำนองที่แตกต่างกัน แต่วรรครับใช้ลูกรัวเหมือนกันทำนองเดียวกัน

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รัวเป็นทำนอง

ทางที่ 2 รัว (เหวี่ยงลักษณะคู่แปด) รัวเป็นทำนอง

ประโยคที่ 12

ทางที่ 1

<u>ล ร ล ร</u>	<u>ล ร ล ร</u>	<u>ล ร ล ร</u>	<u>ล ร ล ร</u>	<u>ค ด ค ด</u>	<u>ร ท ร ร</u>	<u>ม ค ม ม</u>	<u>ฟ ร ฟ ฟ</u>
<u>ร ล ร ล</u>	<u>ร ล ร ล</u>	<u>ร ล ร ล</u>	<u>ร ล ร ล</u>	<u>ท ท ท ท</u>	<u>ค ค ค ค</u>	<u>ร ร ร ร</u>	<u>ม ม ม ม</u>

ทางที่ 2

<u>ล ร ล ร</u>	<u>ล ร ล ร</u>	<u>ล ร ล ร</u>	<u>ล ร ล ร</u>	<u>ค ล ค ฟ</u>	<u>ค ม ค ร</u>	<u>ค ล ค ร</u>	<u>ค ม ค ฟ</u>
<u>ร ล ร ล</u>	<u>ร ล ร ล</u>	<u>ร ล ร ล</u>	<u>ร ล ร ล</u>	<u>ร ล ร ล</u>	<u>ร ล ร ล</u>	<u>ร ล ร ล</u>	<u>ร ล ร ล</u>

กลุ่มเสียงปัญญาผล ร ม ฟ X ล ท X

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 วรรคทำใช้กลวิธีการรัวเหวี่ยงโดยมือซ้ายเหวี่ยงที่เสียง ร ไปหา ล ซึ่งห่างกันเป็นคู่ห้ามือขวาจะเหวี่ยงจากเสียง ล ไปเสียง ร จะห่างกันเป็นคู่สี่พอดิ ในวรรคนี้ใช้วิธีการเดียวกันทั้งหมดทั้งสี่ห้อง

วรรครับ เชื่อมต่อวรรคทำด้วยการใช้กลวิธีการรัวเป็นทำนอง โดยเสียงหลักที่ตกท้ายห้องของมือขวาจะตกในกลุ่มเสียง ค ร ม ฟ มือซ้ายจะทำหน้าที่ตีขึ้นเสียงหลักเสียง ท ห้องที่สองเสียง ค ห้องที่สามเสียง ร และห้องสุดท้ายเสียง ม

ทางที่ 2 วรรคทำ วิธีการตีและกระสวนทำนองเหมือนกันทางที่ 1 ทุกประการ

วรรครับ เป็นทำนองที่เชื่อมต่อจากวรรคทำโดยมือซ้ายยังคงทำหน้าที่แบบเดิม คือเหวี่ยงในลักษณะจากเสียง ร มาหาเสียง ล เป็นคู่ห้า มือขวาเหวี่ยงดำเนินเป็นทำนอง ท้ายห้องตกที่เสียง ฟ ร และ ฟ ตามลำดับ

ในประโยคที่ 12 นี้พบว่าทั้งสองทางมีทำนองของวรรคทำที่เหมือนกัน ใช้ลักษณะการรัวเหวี่ยงส่วนวรรคทำทางแรกใช้การปิดสำนวนด้วยการรัวเป็นทำนอง ส่วนทางที่สองจะใช้การเหวี่ยงต่อเนื่องโดยใช้มือขวาเป็นตัวเหวี่ยงให้เกิดทำนอง

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รัว (เหวี่ยง) รัวเป็นทำนอง

ทางที่ 2 รัว (เหวี่ยง)

ประโยคที่ 13

ทางที่ 1

<u>ด</u> <u>ล</u> <u>ด</u> <u>ล</u>	<u>ฟ</u> <u>ท</u> <u>ท</u> <u>ฟ</u>	<u>ด</u> <u>ล</u> <u>ท</u> <u>ฟ</u>	<u>ร</u> <u>ฟ</u> <u>ร</u> <u>ฟ</u> <u>ร</u>	<u>ค</u> <u>ล</u> <u>ค</u> <u>ค</u>	<u>ร</u> <u>ท</u> <u>ร</u> <u>ร</u>	<u>ม</u> <u>ค</u> <u>ม</u> <u>ม</u>	<u>ฟ</u> <u>ร</u> <u>ฟ</u> <u>ฟ</u>
<u>ท</u> <u>ท</u> <u>ท</u> <u>ท</u>	<u>ล</u> <u>ล</u> <u>ล</u> <u>ล</u>	<u>ท</u> <u>ท</u> <u>ล</u> <u>ล</u>	<u>ม</u> <u>ม</u> <u>ม</u> <u>ม</u>	<u>ท</u> <u>ท</u> <u>ท</u> <u>ท</u>	<u>ค</u> <u>ค</u> <u>ค</u> <u>ค</u>	<u>ร</u> <u>ร</u> <u>ร</u> <u>ร</u>	<u>ม</u> <u>ม</u> <u>ม</u> <u>ม</u>

ทางที่ 2

<u>ท</u> <u>ล</u> <u>ท</u> <u>ล</u>	<u>ท</u> <u>ฟ</u> <u>ล</u> <u>ฟ</u>	<u>ล</u> <u>ม</u> <u>ฟ</u> <u>ม</u>	<u>ฟ</u> <u>ร</u> <u>ม</u> <u>ร</u>	<u>ค</u> <u>ล</u> <u>ค</u> <u>ค</u>	<u>ร</u> <u>ท</u> <u>ร</u> <u>ร</u>	<u>ม</u> <u>ค</u> <u>ม</u> <u>ม</u>	<u>ฟ</u> <u>ร</u> <u>ฟ</u> <u>ฟ</u>
<u>ฟ</u> <u>ฟ</u> <u>ฟ</u> <u>ฟ</u>	<u>ฟ</u> <u>ฟ</u> <u>ฟ</u> <u>ฟ</u>	<u>ฟ</u> <u>ฟ</u> <u>ฟ</u> <u>ฟ</u>	<u>ฟ</u> <u>ฟ</u> <u>ฟ</u> <u>ฟ</u>	<u>ท</u> <u>ท</u> <u>ท</u> <u>ท</u>	<u>ค</u> <u>ค</u> <u>ค</u> <u>ค</u>	<u>ร</u> <u>ร</u> <u>ร</u> <u>ร</u>	<u>ม</u> <u>ม</u> <u>ม</u> <u>ม</u>

กลุ่มเสียงปัญญาผล รฝทลท

ลักษณะการดำเนินงาน

ทางที่ 1 วรรณทำให้กลวิธีการรวเป็นทำนองโดยมือซ้ายจะคี่ยืนอยู่ที่เสียง ท มือขวาใช้อยู่สองเสียง คือ ค ล ห้องที่สองมือซ้ายจะคี่ยืนอยู่ที่เสียง ล มือขวาตีรวเป็นทำนองใช้เสียง ฟ ท ปิดสำนวนวรรณทำในห้องสุดท้ายมือซ้ายยืนเสียง ม มือขวาเคลื่อนที่ขึ้นและลงเป็นคู่สี่

วรรณรับ ใช้สำนวนทางซ้ำกับวรรณรับของประโยคที่ 12

ทางที่ 2 วรรณทำ เป็นทำนองต่อเนื่องจากวรรณที่ 12 โดยมือซ้ายยังคงเสียงอยู่เดิมตลอดคือเสียง ฟ ตลอดทั้งสี่ห้อง มือขวาเคลื่อนที่ลงเป็นทำนองห้องที่หนึ่งใช้เสียงที่ติดกันคือ ท ล ห้องที่สอง ทฟ ลฟ จนถึงห้องสุดท้ายมือซ้ายอยู่ที่เดิม มือขวาหมดที่เสียง ร

วรรณรับ ใช้สำนวนทางซ้ำกับวรรณรับของทางที่ 1

ในประโยคที่ 13 พบว่าทั้งสองทางมีการใช้ทำนองวรรณรับที่เหมือนกัน จะแตกต่างกันที่วรรณทำโดยทางที่สองใกล้ทางที่ต่อเนื่องมาจากประโยคที่ 12

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รวเป็นทำนอง

ทางที่ 2 รวเป็นทำนอง

ประโยคที่ 14

ทางที่ 1

<u>ล</u> <u>ค</u> <u>ม</u> <u>ค</u>	<u>ล</u> <u>ค</u> <u>ค</u> <u>ค</u>	<u>ฟ</u> <u>ท</u> <u>ค</u> <u>ท</u>	<u>ฟ</u> <u>ท</u> <u>ท</u> <u>ท</u>	<u>ม</u> <u>ล</u> <u>ท</u> <u>ล</u>	<u>ม</u> <u>ล</u> <u>ล</u> <u>ล</u>	<u>ร</u> <u>ฟ</u> <u>ล</u> <u>ฟ</u>	<u>ร</u> <u>ฟ</u> <u>ฟ</u> <u>ฟ</u>
<u>ท</u> <u>ท</u> <u>ท</u> <u>ท</u>	<u>ท</u> <u>ท</u> <u>ค</u>	<u>ล</u> <u>ล</u> <u>ล</u> <u>ล</u>	<u>ล</u> <u>ล</u> <u>ท</u>	<u>ฟ</u> <u>ฟ</u> <u>ฟ</u> <u>ฟ</u>	<u>ฟ</u> <u>ฟ</u> <u>ล</u>	<u>ม</u> <u>ม</u> <u>ม</u> <u>ม</u>	<u>ม</u> <u>ม</u> <u>ฟ</u>

ทางที่ 2

<u>ล</u> <u>ค</u> <u>ม</u> <u>ค</u>	<u>ล</u> <u>ค</u> <u>ค</u> <u>ค</u>	<u>ฟ</u> <u>ท</u> <u>ค</u> <u>ท</u>	<u>ฟ</u> <u>ท</u> <u>ท</u> <u>ท</u>	<u>ม</u> <u>ล</u> <u>ท</u> <u>ล</u>	<u>ม</u> <u>ล</u> <u>ล</u> <u>ล</u>	<u>ร</u> <u>ฟ</u> <u>ล</u> <u>ฟ</u>	<u>ร</u> <u>ฟ</u> <u>ฟ</u> <u>ฟ</u>
<u>ท</u> <u>ท</u> <u>ท</u> <u>ท</u>	<u>ท</u> <u>ท</u> <u>ค</u>	<u>ล</u> <u>ล</u> <u>ล</u> <u>ล</u>	<u>ล</u> <u>ล</u> <u>ท</u>	<u>ฟ</u> <u>ฟ</u> <u>ฟ</u> <u>ฟ</u>	<u>ฟ</u> <u>ฟ</u> <u>ล</u>	<u>ม</u> <u>ม</u> <u>ม</u> <u>ม</u>	<u>ม</u> <u>ม</u> <u>ฟ</u>

กลุ่มเสียงพยัญมูล รฝมฟX ลทข

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 วรรคทำใช้กลวิธีการรัวเป็นทำนองมือซ้ายตีขึ้นเสียง ท มือขวาเคลื่อนที่ขึ้นในระยาะคู่สามและลงในคู่สามเช่นเดียวกันคือ ล ค ล ม ค ห้องที่สองจังหวะลงเป็นคู่แปดพร้อมกันที่เสียง ค จบห้องด้วยการลงมือขวามือเดียวเสียง ค สองห้องหลังเป็นทำนองเดียวกันกับสองห้องแรก ใช้วิธีการตีแบบเดียวกันทุกประการ

วรรครับ ทำลักษณะเดียวกันกับวรรคทำเพียงแต่เปลี่ยนช่วงเสียงเท่านั้น ใช้ลูกประเภทเดียวกัน

ทางที่ 2 วรรคทำใช้ลูกเล่นและทำนองที่เหมือนกันกับทางที่ 1 ทุกประการ

วรรครับ ใช้ลูกเล่นและทำนองที่เหมือนกันกับทางที่ 1 ทุกประการ

ในประโยคที่ 14 พบว่าทำนองของทั้งสองทางมีความเหมือนกันทุกประการ ไม่มีข้อแตกต่าง

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รัวเป็นทำนอง

ทางที่ 2 รัวเป็นทำนอง

ประโยคที่ 15

ทางที่ 1

<u>ล</u> ร <u>ร</u> ร	<u>ฟ</u> ร <u>ร</u> ร	<u>ล</u> ร <u>ร</u> ร	<u>ร</u> ฟ <u>ฟ</u> ฟ	<u>ค</u> ล <u>ค</u> ค	<u>ฟ</u> ท <u>ท</u> ฟ	<u>ค</u> ล <u>ท</u> ฟ	<u>ร</u> ฟ <u>ฟ</u> ร
<u>ท</u> ท <u>ล</u>	<u>ม</u> ม <u>ล</u>	<u>ท</u> ท <u>ล</u>	<u>ม</u> ม <u>ค</u>	<u>ท</u> ท <u>ท</u> ท	<u>ล</u> ล <u>ล</u> ล	<u>ท</u> ท <u>ล</u> ล	<u>ม</u> ม <u>ม</u> ม

ทางที่ 2

<u>ล</u> ร <u>ร</u> ล	<u>ร</u> ล <u>ร</u> ร	<u>ร</u> ร <u>ท</u> ท	<u>ล</u> ล <u>ฟ</u> ฟ	<u>ล</u> ล <u>ล</u> ล	<u>ฟ</u> ฟ <u>ฟ</u> ฟ	<u>ม</u> ม <u>ม</u> ม	<u>ร</u> ร <u>ร</u> ร
<u>ล</u> ล <u>ร</u> ร	<u>ร</u> ร <u>ร</u> ร	<u>ร</u> ร <u>ท</u> ท	<u>ล</u> ล <u>ฟ</u> ฟ	<u>ล</u> ล <u>ล</u> ล	<u>ฟ</u> ฟ <u>ฟ</u> ฟ	<u>ม</u> ม <u>ม</u> ม	<u>ร</u> ร <u>ร</u> ร

กลุ่มเสียงพยัญมูล รฝลทข

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 วรรคทำใช้การรัวโดยมือซ้ายขึ้นที่เสียง ท สองครั้ง มือขวาทำนองห่างกันไปคู่สี่ และลงมือซ้ายกับขวาพร้อมกันในลักษณะคู่สี่ที่พยางค์สาม จบห้องที่หนึ่งโดยมือขวาลงเสียง ร ข้างเดียว โดยทำนองจะอยู่ในแนววิถีขึ้น ห้องที่สองใช้กลวิธีเดียวกันกับห้องแรกแต่แนวกระสวนทำนองจะเคลื่อนที่ในแนววิถีลง ห้องที่สามทำเหมือนห้องแรก ห้องสุดท้ายของวรรคทำจบที่เสียง ฟ ลักษณะเดียวกันกับห้องที่สอง สังเกตได้ว่าในสามห้องแรกของวรรคทำเสียง ร จะเป็นเสียงหลักของทำนอง

วรรครับ เหมือนกับประโยควรรครับในประโยคที่ 13

ทางที่ 2 วรรคทำ พบกลวิธีการรัวเหวี่ยงในลักษณะคู่สี่และคู่ห้าติดต่อกันห้องแรก ในห้องที่สองเหวี่ยงในลักษณะคู่ห้าและคู่แปดคือจากเสียง ร ไปหา ล และ ร ต่ำไปหา ร สูง ส่วนในสองห้องสุดท้ายใช้การเหวี่ยงในลักษณะคู่แปดเสียงละสองพยางค์ใช้กลุ่มเสียง ร ท ล และเสียง ฟ

วรรครับ รับด้วยการเหวี่ยงลักษณะคู่แปดรับต่อเนื่องมาจากวรรคทำใช้เสียงล ฟ ม และ ร ตามลำดับ

ในประโยคที่ 15 ทั้งสองทางมีการใช้กลุ่มเสียงหลักใกล้เคียงกัน แต่จะใช้กลวิธีที่ต่างกันโดยทางที่ 2 จะมีการเคลื่อนที่ของกระสวนทำนองมากกว่าทางแรก

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รัวเป็นทำนอง

ทางที่ 2 รัว (เหวี่ยงคู่แปด)

ประโยคที่ 16

ทางที่ 1

ล ม ค ม	ล ม ม ค	ล ม ม ค	ม ค ม ม	ร ี ล ฟ ล	ร ี ล ฟ	ร ี ล ฟ	ร ฟ ฟ ร
ช ช ร ร	ช ช ร ร	ช ช ร ค	ร ร ร ร	ค ค ช ช	ค ค ช ช	ค ค ช ช	ม ม ม ม

ทางที่ 2

ท ช ท ท	ค ล ค ค	ร ท ร ร	ม ค ม ม	ค ม ช ม	ค ม ม ช	ฟ ล ล ฟ	ล ฟ ฟ ร
ล ล ล ล	ท ท ท ท	ค ค ค ค	ร ร ร ร	ช ร ร ร	ร ร ร ฟ	ช ช ช ช	ช ช ม ม

กลุ่มเสียงปัญหา ครมX ซลX

ลักษณะการดำเนินงาน

ทางที่ 1 มีการใช้กระสวนทำนองทั้งวรรคห้าและวรรครีบเหมือนกับวรรคที่ 16 ของเทียวที่สอง เป็นการคงเอกลักษณ์ของทางเดี่ยวตอนท้ายเทียวที่สองกับท้ายเทียวสามให้เหมือนกัน

ทางที่ 2 มีการใช้กระสวนทำนองทั้งวรรคห้าและวรรครีบเหมือนกับวรรคที่ 16 ของเทียวที่สอง เป็นการคงเอกลักษณ์ของทางเดี่ยวตอนท้ายเทียวที่สองกับท้ายเทียวสามให้เหมือนกัน

พบว่าในประโยคสุดท้ายของเทียวที่สามนี้ ทั้งสองทางมีการนำทำนองทั้งประโยคของเทียวที่สอง ช่วงประโยคที่ 16 ซึ่งเป็นประโยคเดียวกัน นำมาใช้เหมือนกันทั้งหมดทั้งสองทาง เป็นการสร้างอัตลักษณ์ให้ปรากฏขึ้นในทางเดี่ยวทั้งสองนี้

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รัวเป็นทำนอง

ทางที่ 2 รัวเป็นทำนอง

เที่ยวที่ 4

ประโยคที่ 1

ทางที่ 1

ค ค ค ช	ล ม ช ร	ช ม ช ร	ม ค ร ท	ช ท ท ช	ท ช ท ท	ท ร ร ท	ร ท ร ร
ล ล ล ช	ช ม ม ร	ม ม ม ร	ร ค ค ท	ล ล ล ล	ล ล ล ล	ล ค ค ค	ล ค ค ค

ทางที่ 2

ม ม ม ม	ร ร ร ร	ค ค ค ค	ช ช ช ช	ล ล ล ล	ท ท ท ท	ค ค ค ค	ร ร ร ร
ม ม ม ม	ร ร ร ร	ค ค ค ค	ช ช ช ช	ล ล ล ล	ท ท ท ท	ค ค ค ค	ร ร ร ร

กลุ่มเสียงปัญหา **ม** ครมX ซลX

ลักษณะการดำเนินงาน

ทางที่ 1 ในวรรคทำมีการใช้กลวิธีการรวบเป็นทำนอง โดยการเคลื่อนที่ของกระสวนทำนองอยู่ในแนววิถีลง โดยทำนองสารัตถะในสองห้องแรกคือ ล ช ม ร สองห้องหลังใช้กลวิธีการรวบเป็นทำนองอย่างสองห้องแรก การเคลื่อนที่ของทำนองอยู่ในแนววิถีลงเช่นเดียวกับสองวรรคแรก

วรรครับ ใช้กลวิธีการรวบเป็นทำนองโดยในห้องแรกมือซ้ายตีขึ้นเสียง ล มือขวามีการเคลื่อนที่ของตัวโน้ตเป็นคู่สาม ห้องที่สองมือซ้ายยังคงตีขึ้นเสียง ล ในประโยคที่ 1 เที่ยวที่สี่นี้จะเป็นประโยคสุดท้ายที่ใช้กลวิธีการรวบ

ทางที่ 2 วรรคทำใช้กลวิธีรวบในลักษณะเป็นคู่แปดโดยเมื่อวิเคราะห์จากทำนองสารัตถะแล้วจากทั้งสี่ห้องในวรรคทำ ทำนองในประโยคนี้จะตรงกับทำนองสารัตถะทั้งหมด โดยรวบเหวี่ยงลักษณะคู่แปดห้องละสี่พยางค์ โดยเสียงที่ใช้คือ เสียง ม ร ค ช การเคลื่อนที่ของกระสวนทำนองอยู่ในทิศทางแนวขึ้น วรรครับ เป็นทำนองต่อเนื่องจากวรรครับโดยใช้กลวิธีเดียวกันโดยการรวบเหวี่ยงในลักษณะคู่แปดโดยเสียงที่ใช้มีทั้งหมดสี่เสียงคือ ล ท ค ร การเคลื่อนที่ของกระสวนทำนองอยู่ในแนววิถีขึ้น จบการรวบอย่างสมบูรณ์เพื่อจะเข้าการเก็บคู่แปดในวรรคต่อไป

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รวบเป็นทำนอง

ทางที่ 2 รวบ (เหวี่ยงคู่แปด)

ประโยคที่ 2

ทางที่ 1

ท ชล ท	ค ล ท ค	ร ท ค ร	ม ค ร ม	ซ ร์ ม ซ	ถ ่ม ซ ถ	ท ์ ช ล ท	ค ์ ล ท ค
ท ุ ช ล ุ ท ุ	ค ล ท ค	ร ท ค ร	ม ค ร ม	ซ ร ม ซ	ถ ม ซ ถ	ท ช ล ท	ค ล ท ค

ทางที่ 2

ท ์ ช ์ ล ์ ท ์	ค ์ ล ์ ท ์ ค ์	ร ์ ท ์ ค ์ ร ์	ม ์ ค ์ ร ์ ม ์	ร ์ ค ์ ถ ์ ซ ์	ค ์ ถ ์ ช ์ ม ์	ถ ์ ช ์ ม ์ ร ์	ซ ์ ม ์ ร ์ ค ์
ท ช ล ท	ค ล ท ค	ร ท ค ร	ม ค ร ม	ร ค ถ ซ	ค ถ ช ม ุ	ถ ช ม ุ ร ุ	ช ม ุ ร ุ ค ุ

กลุ่มเสียงปัญญามูล **กรมX ซลX**

ลักษณะการดำเนินงาน

ทางที่ 1 วรรคทำเป็นประโยคที่เริ่มใช้การเก็บคู่แปด โดยกลุ่มเสียงที่ใช้จะใช้กลุ่มเสียงทางลูกทวน ลักษณะของกลอนในวรรคนี้ใช้กลอนม้วนตะเข็บหรือกลอนเดินตะเข็บ โดยโน้ตพยางค์แรกและพยางค์สุดท้ายของห้องจะตกถูกตกที่เสียงเดียวกัน

วรรครับ รับด้วยการใช้กลอนในลักษณะเดียวกันคือกลอนม้วนตะเข็บ โดยมีประโยคของห้องแรกในวรรครับเป็นตัวเชื่อมในการดำเนินกลอนต่อยอดไปข้างบน โดยใช้เสียง ซ และเสียง ร โดยมีระยะห่างกันเป็นคู่สี่

ทางที่ 2 วรรคทำเริ่มทำนองแรกด้วยการเก็บคู่แปดโดยใช้กลอนม้วนตะเข็บหรือกลอนเดินตะเข็บ โดยกลุ่มเสียงจะใช้เสียงทางลูกยอด จบประโยควรรคทำที่เสียง ม การเคลื่อนที่ของกระสวนทำนองอยู่ในแนววิถีขึ้น วรรครับ รับวรรคทำด้วยการดำเนินกลอนในวิถีลง โดยกลอนทั้งหมดในวรรครับจะใช้กลุ่มเสียงที่อยู่ในกลุ่มปัญญามูลทั้งหมด

พบว่าในประโยคที่ 2 ซึ่งเป็นประโยคเริ่มเก็บคู่แปดโดยทั้งสองทางจะมีการใช้ลักษณะกลอนประเภทเดียวกันในวรรคทำ แต่มีการเริ่มใช้ช่วงเสียงที่ต่างกัน วรรครับทั้งสองทางใช้กลอนคนละประเภท มีแนวการเคลื่อนที่ของทำนองในแนววิถีที่แตกต่างกัน

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 ไม่มี

ประโยคที่ 3

ทางที่ 1

ม ร ค ช	ล ท ค ร	ล ท ค ร	ม ร ค ช	ล ท ค ฟ	ช ล ท ม	ฟ ช ล ร	ม ฟ ช ร
ม ร ค ช	ล ท ค ร	ล ท ค ร	ม ร ค ช	ล ท ค ฟ	ช ล ท ม	ฟ ช ล ร	ม ฟ ช ร

ทางที่ 2

ค ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ค	ม ร ค ช	ล ช ท ช	ล ท ล ท	ค ท ม ท	ค ร ม ร
ค ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ค	ม ร ค ช	ล ช ท ช	ล ท ล ท	ค ท ม ท	ค ร ม ร

กลุ่มเสียงพยัญมูล ชลทX รมX

ลักษณะการดำเนินงาน

ทางที่ 1 วรรคทำมีการใช้กระสวนทำนองในแนววิถีลงและขึ้น ใช้กลอนไต่ลวด โดยมีการใช้ทำนองที่ซ้ำกันในห้องที่ 2 และห้องที่ 3 ประโยคสุดท้ายของวรรคทำใช้ทำนองเดียวกันกับวรรคแรก

วรรครับ ลักษณะของกลอน ใช้กลอนไต่ลวด ในวรรคแรกมีการใช้เสียงที่เรียงกันในสามพยางค์แรกโดยพยางค์สุดท้ายของห้องจะใช้สำนวนกลอนฝากโดยตกที่เสียง ฟ ต่ำ ซึ่งห่างกันจากพยางค์ที่สามเป็นคู่ห้าเช่นเดียวกับห้องที่สองของวรรครับ ห้องที่สามใช้วิธีการเดียวกันแต่พยางค์ที่สี่ของห้องจะห่างจากพยางค์ที่สามในลักษณะคู่สี่ เช่นเดียวกับห้องสุดท้าย

ทางที่ 2 วรรคทำมีการใช้เสียง ค เข้ามาตกแต่งทำนอง โดยลักษณะกลอนจะเคลื่อนที่ในแนววิถีลง ใช้ลักษณะกลอนไต่ลวด จบห้องสุดท้ายของวรรคที่เสียง ช

วรรครับ เป็นทำนองเชื่อมต่อกับวรรคทำโดยมีการใช้เสียง ช ซ้ำระหว่างกลางห้องและท้ายห้อง ห้องที่สองมีการใช้พยางค์ซ้ำกันในห้อง ห้องที่สามลักษณะกลอนเหมือนห้องแรกของวรรครับ ใช้กลอนประเภทกลอนซ่อนตะเข็บ

พบว่าในประโยคที่ 3 ทั้งสองทางมีการเคลื่อนที่ของทำนองในวิถีที่ต่างกัน ทางที่ 1 มีการใช้กลอนฝากเข้ามาตกแต่งทำนอง ทางที่สองจะใช้กลอนที่เรียบง่าย ค่อนข้างตรงตามทำนองหลัก

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 ไม่มี

ประโยคที่ 4

ทางที่ 1

ค ท ล ม	ล ท ค ร	ค ท ล ฟ	ม ร ค ช	ฟ ม ร ล	ช ฟ ม ท	ล ช ฟ ค	ท ล ช ร
ค ท ล ม	ล ท ค ร	ค ท ล ฟ	ม ร ค ช	ฟ ม ร ล	ช ฟ ม ท	ล ช ฟ ค	ท ล ช ร

ทางที่ 2

ค ล ท ค	ร ท ค ร	ม ค ร ม	ฟ ร ม ฟ	ล ี ค ี ร	ค ท ล ฟ	ช ล ท ล	ช ฟ ม ร
ค ล ท ค	ร ท ค ร	ม ค ร ม	ฟ ร ม ฟ	ล ท ค ร	ค ท ล ฟ	ช ล ท ล	ช ฟ ม ร

กลุ่มเสียงพยัญมูล ร ม ฟ X ล ท X

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 ใช้กลอนไต่ลวด ในห้องแรกมีการใช้เสียงที่เรียงกันในสามพยางค์แรก โดยพยางค์สุดท้ายของห้องจะห่างจากพยางค์ที่สามในลักษณะคู่สี่ ห้องที่สองใช้กลอนที่มีเสียงเรียงกันทั้งสี่พยางค์ ห้องที่สามและสี่ สามพยางค์แรกใช้เสียงเรียงกัน พยางค์ที่สี่ห่างกันเป็นคู่หก ห้องที่สี่ห่างกันเป็นคู่ห้า ลักษณะเป็นกลอนฝาก

ทางที่ 2 วรรคทำใช้กลอนม้วนตะเข็บทั้งสี่ห้อง โดยกระสวนทำนองเคลื่อนที่ในแนววิถีขึ้น วรรครับ กลอนเคลื่อนที่ในแนววิถีขึ้นเรียงเสียงกัน ห้องที่สองรับด้วยกลอนลักษณะเดียวกัน ในแนววิถีลง ห้องที่สามและสี่เหมือนกับสองห้องแรก

พบว่าในประโยคที่ 4 ทั้งสองทางมีการเริ่มต้นของกลอนในช่วงเสียงเดียวกัน แต่ทางแรกห้องสุดท้ายของประโยคจะจบที่เสียงสูง ทางที่สองจบเสียงช่วงกลางของพยางค์ ซึ่งตกที่เสียง ร เหมือนกัน

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 ไม่มี

ประโยคที่ 5

ทางที่ 1

คํ ทัตซ	ฟลซฟ	ดรมฟ	ซํฟมร	คํลซม	ซํดมร	มํทรค	รํลคท
ค ทัตซ	ฟลซฟ	ดรมฟ	ซฟมร	คลซม	ซํดมร	ม ทรค	รลคท

ทางที่ 2

ซดรม	ฟลซฟ	ดรมฟ	ซํฟมร	คํลซม	ลํซมร	ซํมรค	มรคท
ซุ ดรม	ฟลซฟ	ดุรุมฟ	ซฟมร	คลซม	ลซมร	ซมรค	มรคท

กลุ่มเสียงปัญหา **ดรมX ซลX**

ลักษณะการดำเนินงาน

ทางที่ 1 วรรณทำให้กลอนได้ลวด ห้องแรกลักษณะเรียงกันสี่เสียง จบประโยควรรคห้าที่เสียง วรรณครบ ในห้องแรกมีการใช้กลอนที่เรียงเสียงสี่ลูกติดกัน โดยสามห้องที่เหลือนั้นใช้กลอนประเภทกลอนสลับ

ทางที่ 2 วรรณทำให้มีการใช้กลอนได้ลวดและลงลูกตกเสียงเดียวกันกับทางที่ 1 คือเสียง วรรณครบ มีการใช้ลักษณะกลอนประเภทได้ลวดโดยกระสวนทำนองมีการเคลื่อนที่ในแนววิถีลง

พบว่าในประโยคที่ 5 ประโยควรรคครบของทั้งสองทางมีการใช้กระสวนทำนองและการเคลื่อนที่ในแนววิถีเดียวกัน แต่ใช้กลอนระนาบคนละประเภทกัน

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 ไม่มี

ประโยคที่ 6

ทางที่ 1

ล ร ม ฟ	ท ม ฟ ษ์	ด ฟ ช ล	ร ช ล ท	ม ล ท ค	ฟ ท ค ร	ช ค ร ม	ร ค ท ล
ล ร ม ฟ	ท ม ฟ ษ์	ด ฟ ช ล	ร ช ล ท	ม ล ท ค	ฟ ท ค ร	ช ค ร ม	ร ค ท ล

ทางที่ 2

ร ร ร ท	ร ร ร ช	ท ท ท ล	ร ร ร ท	ม ม ม ร	ช ช ช ม	ล ล ล ช	ท ท ท ล
ร ร ร ท	ร ร ร ช	ท ท ท ล	ร ร ร ท	ม ม ม ร	ช ช ช ม	ล ล ล ช	ท ท ท ล

กลุ่มเสียงปัญหา **ด ร ม ฟ ช ล**

ลักษณะการดำเนินงาน

ทางที่ 1 ลักษณะของกลอนพบว่า โฉดพยางค์แรกกับพยางค์ที่สองห่างกันเป็นคู่สี่ โดยกระสวนทำนองจะเคลื่อนที่ในแนววิถีขึ้น ใช้กลอนไต่ลวด

วรรครับ เป็นกลอนที่มีลักษณะเดียวกันกับวรรคทำ โดยจบประโยคที่เสียง ล

ทางที่ 2 มีการใช้กลอนลักษณะซ้ำลูกซ้ำเสียง

พบว่าในประโยคที่ 6 นี้ทั้งสองทางใช้ลักษณะการดำเนินงานที่ต่างกันคือการเคลื่อนที่ของกระสวนทำนองต่างกัน

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 ไม่มี

ประโยคที่ 7

ทางที่ 1

รื ท่ ล้ ฐึ	ม ร ด ท	ม ฟ ฐ ล	รื ท่ ล้ ฐึ	ฟ ม ร ล	ร ม ร ฐ	ฟ ล ร ฐ	ฟ ม ร ฐ
ร ท ล ฐ	ม ร ด ท	ม ฟ ฐ ล	รื ท่ ล้ ฐึ	ฟ ม ร ล	ร ม ร ฐ	ฟ ล ร ฐ	ฟ ม ร ฐ

ทางที่ 2

รื ท่ ล้ ฐึ	ม ร ด ท	ม ฟ ฐ ล	รื ท่ ล้ ฐึ	ฟ ม ร ล	ร ม ฟ ฐ	ฟ ม ล ฐ	ฟ ม ร ฐ
ร ท ล ฐ	ม ร ด ท	ม ฟ ฐ ล	รื ท่ ล้ ฐึ	ฟ ม ร ล	ร ม ฟ ฐ	ฟ ม ล ฐ	ฟ ม ร ฐ

กลุ่มเสียงพยัญมูล ครมX ฐลX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 วรรคทำมีการใช้กลอนไต่ลวด และมีการใช้เสียงนอกบันไดเสียง คือ เสียง ฟ เข้ามาตกแต่งทำนอง

วรรครับ มีการใช้เสียง ร เข้าในห้องที่ 2 ของวรรค ห้องที่ 3 การใช้กลอนที่มีคู่ห่างกันเป็นคู่สี่ คือ ฟ และ ล

ทางที่ 2 วรรคทำมีการใช้กลอนไต่ลวดเหมือนกับทางที่แรก ทุกประการ

วรรครับ มีการใช้กลอนลักษณะไต่ลวดโดยห้องแรก มีการใช้กลอนที่ห่างกันเป็นคู่สี่ และขึ้นไปทางเสียงสูงลักษณะเรียงเสียง เข้าห้องที่ 3 ใช้เสียงที่ห่างกันเป็นคู่สี่ เสียง ม และ ล จบประโยคในห้องที่สี่เสียง ฐ

ในประโยคนี้ทั้งสองทางมีการใช้กลอนที่คล้ายคลึงกันมาก โดยในวรรคทำมีการใช้กลอนที่เหมือนกันทุกประการ ต่างกันที่วรรครับ

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 ไม่มี

ประโยคที่ 8

ทางที่ 1

ล ท ค ร	ม ท ร ม	ฟ ช ล ช	ฟ ม ร ช	ล ท ค ร	ม ท ร ม	ช ล ท ม	ร ท ล ช
ล ท ค ร	ม ท ร ม	ฟ ช ล ช	ฟ ม ร ช	ล ท ค ร	ม ท ร ม	ช ล ท ม	ร ท ล ช

ทางที่ 2

ท ล ร ี ท	ม ี ร ฟ ม	ช ี ฟ ล ช	ฟ ม ร ช	ล ท ค ร	ม ท ร ม	ช ล ท ม	ร ี ท ล ี ช
ท ล ร ท	ม ร ฟ ม	ช ฟ ล ช	ฟ ม ร ช	ล ท ค ร	ม ท ร ม	ช ล ท ม	ร ท ล ช

กลุ่มเสียงพยัญมูล ครมX ชลX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 ใช้กลวิธีการดำเนินทำนองลักษณะคู่แปด โดยเป็นกลอนที่ต่อเนื่องมาจากประโยคที่ 7 โดยใช้เสียงที่เรียงกัน เข้าห้องที่สองมีการใช้กลอนที่ห่างกันเป็นคู่สี่ ห้องที่สามและสี่ใช้กลอนลักษณะได้ลาวดเรียงเสียงกัน โดยเสียงสุดท้ายของห้องต่างกันเป็นคู่ห้า

วรรครับ เป็นกลอนต่อเนื่องจากวรรคทำ ลักษณะสองห้องแรกจะเหมือนกับสองห้องแรกของวรรคทำ ห้องที่สามกลอนเป็นลักษณะเรียงเสียงไปทางเสียงสูง สองพยางค์สุดท้ายห่างกันเป็นคู่สี่และไล่เสียงลงจบที่เสียง ช ในห้องสุดท้าย

ทางที่ 2 ใช้กลวิธีการดำเนินทำนองลักษณะคู่แปด โดยเป็นกลอนที่ต่อเนื่องมาจากประโยคที่ 7 โดยลักษณะของกลอนเป็นประเภทกลอนสับ โดยห้องสุดท้ายของวรรคทำจบลงที่เสียง ช

วรรครับ เป็นกลอนที่เชื่อมต่อเนื่องจากวรรคทำ มีการใช้กลอนซ้ำกับทางแรก

พบว่าในประโยคที่ 8 ทั้งสองทางมีการใช้กลอนคนละประเภทกันในวรรคทำ และใช้กลอนซ้ำกันในวรรครับ

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 ไม่มี

ประโยคที่ 9

ทางที่ 1

ม ร์ ม ์ ท ์	ร ช ท ล	ท ม ล ช	ล ร ช ม	ช ค ม ร	ม ท ร ค	ร ล ค ท	ค ช ท ล
ม ร์ ม ์ ท ์	ร ช ท ล	ท ม ล ช	ล ร ช ม	ช ค ม ร	ม ท ร ค	ร ล ค ท	ค ช ท ล

ทางที่ 2

ม ร์ ม ์ ท ์	ร ช ท ล	ท ม ล ช	ล ร ช ม	ช ค ม ร	ม ท ร ค	ร ล ค ท	ค ช ท ล
ม ร์ ม ์ ท ์	ร ช ท ล	ท ม ล ช	ล ร ช ม	ช ค ม ร	ม ท ร ค	ร ล ค ท	ค ช ท ล

กลุ่มเสียงพยัญมูล ครมX ซลX

ลักษณะการดำเนินงาน

ทางที่ 1 ใช้กลวิธีการดำเนินงานในลักษณะคู่แปด ใช้ลักษณะกลอนสับ ห้องแรกมีการใช้คู่เสียงที่ห่างกันเป็นคู่สี่ ห้องที่สองห่างกันเป็นคู่ห้า เป็นลักษณะเช่นเดียวกันทั้งวรรคทำ โดยกระสวนทำนองนั้นจะเคลื่อนที่ไปทางเสียงต่ำทั้งหมด

วรรครับ ใช้กลอนลักษณะเดียวกันกับวรรคทำ จบประโยควรรครับที่เสียง ล

ทางที่ 2 มีกระสวนทำนองและกลอนเหมือนกับทางแรกทุกประการ

ประโยคที่ 9 ทั้งสองทางมีการใช้กลอนที่เหมือนกันทุกประการ โดยเริ่มทำนองจากลูกยอดไต่ลงมาจนถึงลูกทวน

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 ไม่มี

ประโยคที่ 10

ทางที่ 1

ช ท ล ร	ล ท ค ร	ค ม ร ช	ค ม ร ด	ช ล ท ล	ร ล ท ด	ร ม ร ด	ร ด ท ล
ช ท ล ร	ล ท ค ร	ค ม ร ช	ค ม ร ด	ช ล ท ล	ร ล ท ด	ร ม ร ด	ร ด ท ล

ทางที่ 2

ช ท ล ร	ล ท ค ร	ค ม ร ล	ช ม ร ด	ช ร ช ล	ร ล ท ด	ท ค ร ม	ร ด ท ล
ช ท ล ร	ล ท ค ร	ค ม ร ล	ช ม ร ด	ช ร ช ล	ร ล ท ด	ท ค ร ม	ร ด ท ล

กลุ่มเสียงพยัญมูล ครมX ชลX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 เริ่มวรรคทำที่ลูกทวน โดยลักษณะกลอนในห้องแรกมีการใช้คู่เสียงที่ห่างกันเป็นคู่สามและคู่สี่ เข้าห้องที่สองใช้กลอนที่เสียงเรียงต่อกันไม่ข้ามเสียง ห้องที่สาม กลอนมีลักษณะห่างกันเป็นคู่สามและคู่สี่เหมือนห้องแรก จบวรรคทำที่เสียง ค ใช้กลอนไต่ลวด

วรรคทำ ห้องแรกเริ่มต้นที่เสียง ช ลักษณะของกลอนไต่ลวดจะใช้เสียงที่เรียงต่อกัน

ทางที่ 2 สองห้องแรกมีการใช้กลอนลักษณะเดียวกันกับทางแรก ห้องที่สามลักษณะกลอนห่างกันเป็นคู่สามและคู่สี่ ห้องที่สี่ เสียงเคลื่อนที่ในแนววิถึลง จบที่เสียง ค

วรรครับ ห้องแรกใช้ตัวเชื่อมในลักษณะคู่สี่ เพื่อเปลี่ยนไปใช้กลอนในแนวเสียงทางลูกยอด โดยใช้เสียงช และ ร ที่ห่างกันเป็นคู่สี่เป็นเสียงเชื่อมทำนอง ห้องที่สองของวรรครับมีการใช้กลอนที่มีเสียงห่างกันเป็นคู่สี่ คือ ร และ ล ห้องที่สามสี่พยางค์แรกมีการใช้เสียงซ้ำกับสองพยางค์สุดท้ายของห้องที่สองของวรรครับ คือ ท และ ค จบประโยคที่เสียง ล

พบว่าในประโยคนี้วรรคทำของทั้งสองทางมีการใช้กลอนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ต่างกันช่วงของวรรครับ ที่ใช้ช่วงเสียงที่ต่างกัน

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 ไม่มี

ประโยคที่ 11

ทางที่ 1

ร ม ร ล	ร ม ฟ ช	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ท	ล ท ค ร	ม ร ค ท	ล ช ล ท	ล ท ค ร
ร ม ร ล	ร ม ฟ ช	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ท	ล ท ค ร	ม ร ค ท	ล ช ล ท	ล ท ค ร

ทางที่ 2

ฟ ร ม ฟ	ช ม ฟ ช	ล ฟ ช ล	ท ช ล ท	ล ท ค ช	ล ท ค ฟ	ช ล ท ม	ฟ ช ล ร
ฟ ร ม ฟ	ช ม ฟ ช	ล ฟ ช ล	ท ช ล ท	ล ท ค ช	ล ท ค ฟ	ช ล ท ม	ฟ ช ล ร

กลุ่มเสียงปัญหา ครมX ชลX

ลักษณะการดำเนินงาน

ทางที่ 1 ในวรรคทำเริ่มการดำเนินงานด้วยกลวิธีการเก็บเป็นคู่แปดโดยใช้กลอนประเภทกลอนไต่ลวด ในห้องแรกใช้เสียง ล ซึ่งห่างกันเป็นคู่เสียงคู่สี่ กับเสียง ร จวรรคทำที่เสียง ท

วรรครับ ดำเนินงานด้วยการใช้กลวิธีการเก็บคู่แปด โดยใช้กลอนลักษณะไต่ลวดเช่นเดียวกันกับวรรคทำ

ทางที่ 2 ในวรรคทำเริ่มการดำเนินงานด้วยกลวิธีการเก็บเป็นคู่แปดโดยใช้กลอนประเภทกลอนม้วนตะเข็บ เริ่มที่เสียง ฟ และจบวรรคลงที่เสียง ท

วรรครับ พบว่าในสองพยางค์สุดท้าย ตัวโน้ตเสียงจะห่างกันเป็นคู่ห้าทั้งหมด ซึ่งเมื่อวิเคราะห์แล้ว จะเห็นว่าตัวโน้ตจะตกไม่ตามทางฆ้องทำนองหลัก แต่จะตกตามต่อเมื่อจบประโยคที่เสียง ร

พบว่าในประโยคที่ 11 วรรคทำของทั้งสองทางมีการใช้กลอนคนละประเภทกัน โดยทางแรกใช้ลักษณะกลอนไต่ลวด ส่วนทางที่สองจะใช้กลอนประเภทม้วนตะเข็บ วรรครับ ทางที่สองมีการใช้ลูกเล่นที่ยากขึ้นไป โดยเสียงลูกตกจะไม่ตกตามทางฆ้องทำนองหลัก

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 ไม่มี

ประโยคที่ 12

ทางที่ 1

คํ ํ คํ ํ	คํ ํ คํ ํ	ค ท ม ร	ค ท ค ร	ค ท ล ม	ล ท ค ร	ค ร ม ร	ค ท ล ฟ
คํ ํ คํ ํ	คํ ํ คํ ํ	ค ท ม ร	ค ท ค ร	ค ท ล ม	ล ท ค ร	ค ร ม ร	ค ท ล ฟ

ทางที่ 2

ค ท ล ช	ท ล ช ร	ช ล ท ช	ล ท ค ร	ค ล ท ค	ร ท ค ร	ม ค ร ม	ฟ ี ร ม ฟ
ค ท ล ช	ท ล ช ร	ช ล ท ช	ล ท ค ร	ค ล ท ค	ร ท ค ร	ม ค ร ม	ฟ ี ร ม ฟ

กลุ่มเสียงปัญจมูล ครมX ซลX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 เริ่มวรรคทำ ห้องที่ 1 มีการทางแปรตรงตามทาง้องทำนองหลัก โดยพยางค์สุดท้ายของทุกห้องจะตกที่เสียง ร โดยใช้เสียง ล ค ท เข้ามาตกแต่งทำนอง

วรรครับ ใช้กลวิธีการเก็บคู่แปด โดยห้องแรกมีการห่างของคู่เสียงเป็นคู่สี่ ห้องที่สองและสามเสียงจะติดๆกัน ไม่มีการข้ามคู่เสียง ห้องสุดท้ายมีการข้ามคู่เสียงเป็นคู่สาม

ทางที่ 2 วรรคทำ เริ่มด้วยการเก็บเป็นคู่แปด โดยเริ่มจากลูกทวน ภาระสวนทำนองจะเคลื่อนที่ในวิถีลงในสองห้องแรก และจะเปลี่ยนการเคลื่อนที่ของภาระสวนทำนองในห้องที่สองและห้องที่สาม

วรรครับ เริ่มการดำเนินทำนองด้วยการเก็บเป็นคู่แปด โดยใช้กลอนประเภทม้วนตะเข็บทั้งหมด โดยเริ่มจากเสียง ร และสิ้นสุดลงที่เสียง ฟ ในห้องสุดท้ายของวรรครับ

พบว่าในประโยคที่ 12 ทั้งสองทางดำเนินกลอนระนาบที่แตกต่างกัน โดยทางแรกช่วงวรรคแปดทางแล้ว เห็นโครงสร้างของทางทำนองหลัก ส่วนทางที่สองจะแปดปิดทำนองหลัก

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 ไม่มี

ประโยคที่ 13

ทางที่ 1

มรรี ทล	รทลฟ	ทลฟม	ลฟมร	คตทค	รทคร	มดรม	ฟรมฟ
มรทล	รทลฟ	ทลฟม	ลฟมร	คตทค	รทคร	มดรม	ฟรมฟ

ทางที่ 2

ลมฟล	ทฟลท	คตทค	รทคร	คทลม	ลทคร์	คทมร์	คทลฟ
ลมฟล	ทฟลท	คตทค	รทคร	คทลุม	ลทคร	คทมร์	คทลฟ

กลุ่มเสียงปัญญาจุมล ธรรมX ซลX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 เริ่มวรรคทำด้วยกลวิธีการเก็บคู่แปด โดยลักษณะกระสวนทำนองจะเคลื่อนที่ในแนววิถิลง ห้องแรก จะใช้เสียงที่ติดกันไม่ข้ามในครึ่งห้องแรก และจะข้ามเสียง ค ไป และกลับมาใช้เสียงที่ติดกัน คือ เสียง ท และ ล ห้องที่สอง โน้ตทั้งหมด จะห่างกันเป็นคู่สาม ห้องที่สามและห้องที่สี่ ใช้กลวิธีแบบเดียวกันกับห้องแรกและห้องที่สอง ใช้กลอนไต่ลวด

วรรครับ เริ่มการดำเนินทำนอง โดยใช้กลอนประเภทกลอนม้วนตะเข็บตลอดวรรค โดยเริ่มที่เสียง ค และสิ้นสุดลงที่เสียง ฟ

ทางที่ 2 เริ่มการดำเนินทำนองด้วยกลวิธีการเก็บคู่แปด โดยจะเป็นกลอนต่อเนื่องต่อจากประโยคที่ 12 โดยจะใช้กลอนประเภท กลอนม้วนตะเข็บทั้งหมดทั้งวรรคทำ จบวรรคทำที่เสียง ร

วรรครับ ใช้กลอนประเภทไต่ลวด จบวรรคที่เสียง ฟ

พบว่าในประโยคที่ 13 ทั้งสองทางมีการใช้กลอนคนละประเภทกัน โดยทางที่สองจะเป็นกลอนที่มีความต่อเนื่องมาจากประโยคที่ 12 โดยใช้กลอนประเภทกลอนม้วนตะเข็บ

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 ไม่มี

ประโยคที่ 14

ทางที่ 1

ล ท ค ม	ค ค ม ค	ม ค ท ล	ท ท ค ท	ค ท ล ฟ	ล ล ท ล	ท ล ฟ ม	ฟ ฟ ล ฟ
ล ท ค ม	ค ค ม ค	ม ค ท ล	ท ท ค ท	ค ท ล ฟ	ล ล ท ล	ท ล ฟ ม	ฟ ฟ ล ฟ

ทางที่ 2

ล ม ฟ ม	ท ค ม ฟ	ท ล ฟ ล	ม ฟ ล ท	ล ท ค ร	ม ร ค ท	ค ร ม ร	ค ท ล ฟ
ล ม ฟ ม	ท ค ม ฟ	ท ล ฟ ล	ม ฟ ล ท	ล ท ค ร	ม ร ค ท	ค ร ม ร	ค ท ล ฟ

กลุ่มเสียงปัญญามูล ครมX ซลX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 วรรคทำ การเคลื่อนที่ของกระสวนทำนองห้องแรกอยู่ในแนววิถึขึ้น โดยห้องที่สองมีการข้ำเสียง คือ ใช้เสียง ค ข้ำสองครั้ง และมีการใช้เสียง ท ข้ำสองครั้งในห้องสุดท้ายของวรรคทำ ใช้กลอนไต่ลวด

วรรครับ ใช้การดำเนินทำนองแบบเดียวกับวรรคทำ โดยมีการใช้เสียงข้ำกันในห้องที่สองและห้องที่สี่ของวรรครับ คือ เสียง ล และเสียง ฟ

ทางที่ 2 เริ่มการดำเนินทำนองด้วยการเก็บคู่แปด โดยห้องแรกพยางค์ที่สองและสี่ มีการใช้เสียงที่ข้ำกัน คือ เสียง ม ห้องที่สองมีการเคลื่อนที่ของกระสวนทำนองในแนววิถึขึ้น ห้องที่สามและสี่ มีการดำเนินทำนองเช่นเดียวกับสองห้องแรก

วรรครับ ลักษณะการดำเนินทำนอง จะใช้ลูกที่เสียงเรียงติดๆกัน ไม่ข้ามเสียง โดยเริ่มต้นที่เสียง ล ในห้องแรก และจบวรรครับที่เสียง ฟ ในห้องสุดท้าย

พบว่าในประโยคที่ 14 ทางแรกมีการใช้กลอนที่ฉายออกมาซึ่งจะไม่ตรงตามเนื้อทำนองหลัก แต่ลูกตกสุดท้ายถึงจะตกลงตามทำนองหลัก ทางที่สองมีการแปรทำนองที่เกาะเนื้อทำนองหลัก

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 ไม่มี

ประโยคที่ 15

ทางที่ 1

ทลทฟ	ลัมฟร	มร์มท์	รลทฟ	รทรล	ทฟลม	ทลทฟ	ลมฟร
ทลทฟ	ลมฟร	มรมท	รลทฟ	รทรล	ทฟลม	ทลฟม	ลฟมร

ทางที่ 2

ลท์ลฟ	ลฟมร	ลทคร	ครมฟ	มฟลท	รท์ลฟ	ลทลฟ	ลฟมร
ลทลฟ	ลฟมร	ลทคร	ครุมฟ	มฟลท	รท์ลฟ	ลทลฟ	ลฟมร

กลุ่มเสียงปัญหา **ครมX ซลX**

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 เริ่มต้นวรรคทำ ด้วยการเก็บคู่แปด ลักษณะกลอนในวรรคนี้จะเป็นกลอนสับ ลักษณะการแปรทางจะคล้ายคลึงกับการแปรทางของฆ้องวงเล็ก โดยห้องแรกมีการขึ้นทำนองที่เสียง ท เป็นหลัก โดยมีเสียง ล และ ฟ เข้ามาตกแต่งทำนอง ห้องที่สองเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับห้องแรก เป็นทำนองที่ติดต่อกัน เข้าห้องที่สามมีการเปลี่ยนการใช้ระดับเสียงไปทางเสียงลูกยอด คือ เสียงสูง แต่ยังคงใช้ลักษณะกลอนประเภทเดียวกัน

วรรครับ การดำเนินการแปรทำนอง ใช้วิธีการเดียวกับวรรคทำทุกประการ จบวรรครับที่เสียง ร ตามลูกตกของทางทำนองหลัก

ทางที่ 2 เริ่มวรรคทำด้วยการเก็บคู่แปด โดยลักษณะกลอนของครึ่งวรรคแรกและครึ่งวรรค หลังจะมีความสัมพันธ์สอดคล้องกันในลักษณะ ถาม – ตอบ เป็นกลอนประเภทไต่ลวด

วรรครับ มีการแปรทาง โดยแปรตามทางทำนองหลักทั้งหมด

พบว่าในประโยคที่ 15 ทางแรกมีการแปรทางที่โลดโผน ใช้กลอนประเภทกลอนสับเป็นหลัก ทางที่สองแปรทางโดยเกาะเนื้อทำนองหลัก

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 ไม่มี

ประโยคที่ 16

ทางที่ 1

ซ้ ล้ ซ้ ม	ซ้ ม ร ด	ซ ล ท ด	ท ด ร ม	ร ด ร ม	ฟ้ ล้ ซ้ ฟ้	ด ร ม ฟ้	- ม - ร
ซ ล ซ มุ	ซ มุ ร ดุ	ซ ล ท ด	ท ด ร มุ	ร ด ร ม	ฟ ล ซ ฟ	ด ร มุ ฟ	- มุ - รุ

ทางที่ 2

ซ้ ล้ ซ้ ม	ซ้ ม ร ด	ซ ล ท ด	ท ด ร ม	ฟ ซ ล ร	ค้ ล้ ซ้ ฟ้	ด ร ม ฟ้	ซ ฟ ม ร
ซ ล ซ มุ	ซ มุ ร ดุ	ซ ล ท ด	ท ด ร มุ	ฟ ซ ล ร	ค ล ซ ฟ	ด ร มุ ฟ	ซ ฟ ม ร

กลุ่มเสียงปัญจมูล ครมX ซลX

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 เริ่มด้วยกลวิธีการเก็บในลักษณะคู่แปด โดยเริ่มที่เสียง ซ ในห้องแรก พบว่าในสองห้องแรก มีการใช้เสียง ซ ถึงสามครั้ง ซึ่งครึ่งประโยคแรกและครึ่งประโยคหลังจะเป็นลักษณะถาม – ตอบกัน มีความสัมพันธ์กันของกลอน วรรคนี้ใช้กลอนไต่ลาว

วรรครับ เป็นวรรคสุดท้ายก่อนที่จะลงจบ ห้องที่สองมีการใช้คู่เสียงที่เป็นคู่สามห้องสุดท้ายของวรรครับ ใช้โน้ตเพียงสองพยางค์ คือ ม และ ร แล้วตัดลง

ทางที่ 2 วรรคทำมีการแปรทำนองเหมือนกับทางแรกทุกประการ

วรรครับ สังเกตได้ว่าการแปรทำนองจนจบวรรคเต็ม โน้ตจะเต็มห้องทุกพยางค์ทั้งหมด มีการใช้เสียง ร ซึ่งห่างจากเสียง ล เป็นลักษณะคู่สามในห้องแรกของวรรครับ

พบว่าในประโยคที่ 16 เป็นประโยคสุดท้ายก่อนที่จะลงจบ ทั้งสองทางมีการแปลทางที่เหมือนกันในวรรคทำ วรรครับ ทางแรกจะแปรทำนองไม่เต็มจนถึงห้องสุดท้าย โดยห้องสุดท้ายจะตัดลง เหลือโน้ตอยู่สองพยางค์เท่านั้น ส่วนทางที่สองมีการแปรทำนองเต็มจนจบวรรคแล้วถึงทอดลงจบ

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 ไม่มี

ทางที่ 2 ไม่มี

ลงจบ**ทางที่ 1**

- ม – มี่*	--- รี่*	--- คี่*	--- ษฐ์*	--- ลี่*	--- ท*	(ทล -ลท	ด ร – รี่*
- ม --	-----	-----	-----	-----	-----	--ซ) --	- ร – ร

ทางที่ 2

- ม – มี่*	--- รี่*	(รี่ปี่ - คี่ปี่	- ร ด ษฐ์*	--- ล	--- ท	- (มรด)	ทด - รี่
- ม --	-----	ท) ---	--- ษฐ์	--- ล	--- ท	- (มรด)	ทด - ร

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ทางที่ 1 มีการลงคู่แปดเสียงแรกที่เสียง ม จากนั้นใช้กลวิธีการรัวลูกเดียว ซ้ำที่เสียง ม และเปลี่ยนมาเป็น ร ด ซ ตามลำดับ ครึ่งประโยคหลัง ใช้การรัวเสียงเดียวเช่นกัน ในสองห้องแรก รัวเสียง ล และ ท จากนั้นใช้การสะบัดโดยมือขวาสะบัดตัวโน้ตสองพยางค์ คือ ทล มือซ้ายรับที่เสียง ซ มือขวารับตอบด้วย ล และ ท และลงคู่แปดพร้อมกันที่เสียง ร ในพยางค์ที่สองของห้องสุดท้าย ลงจบเสียง ร โดยใช้กลวิธีการรัวลูกเดียวที่ เสียง ร ดำ ผ่านขึ้นมาจนถึงเสียง ร สูง

ทางที่ 2 สองห้องแรกใช้วิธีการเดียวกับทางแรก ห้องที่สามใช้การสะบัด ห้องที่สามมีการตกแต่งทำนองโดยใช้เสียง ร กับ ค เข้ามาช่วย ครึ่งประโยคหลัง ห้องแรกและห้องที่สองใช้กลวิธีการกรอคู่แปด เสียง ล กับ ท จากนั้นสะบัดสามลูก ในลักษณะคู่แปด ห้องสุดท้ายจบด้วยกลวิธีการกรอคู่แปด

กลวิธีพิเศษที่พบ

ทางที่ 1 รัวลูกเดียว สะบัด

ทางที่ 2 รัวลูกเดียว สะบัด

สรุปและอภิปราย

จากการวิเคราะห์การใช้กลวิธีพิเศษและการดำเนินทำนองทางเดี่ยวระนาดเอก เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาครูอุทัย แก้วละเอียด และพันโทเสนาะ หลวงสุนทร ผู้วิจัยสามารถแยกการวิเคราะห์เดี่ยวระนาดเอก เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ออกเป็น 4 เที้ยว คือ เที้ยวแรก คาบลูกคาบดอก รัวพื้น และเก็บคู่แปด โดยมีวิธีการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

กลุ่มเสียงปี่จุมูล (Penta-Centric)

ลักษณะวิธีการดำเนินทำนอง

การใช้กลวิธีพิเศษ

สำนวนกลอนระนาด

จากการที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สามารถสรุปผลการวิเคราะห์เดี่ยวระนาดเอก เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาครูอุทัย แก้วละเอียด และพันโทเสนาะ หลวงสุนทร ได้ดังนี้

เที้ยวที่ 1

จากการวิเคราะห์พบว่าทั้งสองทางมีการขึ้นต้นด้วยลูกสะบัดเหมือนกัน แต่ทางครูอุทัย แก้วละเอียด ใช้กลวิธีการรวหวาน ส่วนทางของพันโทเสนาะ หลวงสุนทร จะใช้กลวิธีการขี้ ในช่วงต้นเพลง ซึ่งในเที้ยวที่ 1 นี้ ทั้งสองทางได้มีการดำเนินทำนองแบบเก็บคู่แปด โดยมีการใช้กลวิธีพิเศษต่างๆสอดแทรก เช่น การสะบัด สะเดาะ และขี้ มีบางทำนองที่มีการบรรเลงเหมือนกันหรือมีความคล้ายคลึงกัน บางช่วงทำนองอาจจะมึจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของทางนั้นๆไม่เหมือนกัน

เที้ยวที่ 2

จากการวิเคราะห์พบว่าในเที้ยวที่ 2 ลูกรวประเทพต่างๆ จะมีความคล้ายคลึงกันในบางลูก พบว่ามีการกวาดเหมือนกัน และจะพบการใช้กลวิธีการตีแบบแยกมือ โดยมีมือหนึ่งจะตีดำเนินทำนอง อีกมือหนึ่งจะตีขึ้นเสียงอยู่กับที่ ซึ่งพบได้จากสองทางนี้ ในการวิเคราะห์ทางเดี่ยวในเที้ยวที่ 2 จะพบการรวแบบลักจังหวะ ซึ่งลูกจะตกไม่ตามจังหวะตก พบในทางของพันโทเสนาะ หลวงสุนทร ถือว่าเป็นลูกพิเศษที่จะต้องอาศัยความชำนาญในการบรรเลงเป็นอย่างสูง

เที่ยวที่ 3

จากการวิเคราะห์พบว่าเป็นเที่ยวที่มีการรั่วพื้นตลอด ซึ่งทั้งสองทางจะมีการใช้กลวิธีการรั่วที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว บางช่วงทำนองพบว่ามีกระสวนทำนองที่คล้ายคลึงกัน ต่างกันบางวรรคบางตอน แต่ละทางจะมีลูกพิเศษ เช่น พบว่าทางพันโทเสนาะ หลวงสุนทร จะมีการรั่วลูกเดียวพร้อมกับเคลื่อนที่ไปเสียงอื่นๆในช่วงต้นของเที่ยวที่ 3

เที่ยวที่ 4

จากการวิเคราะห์ในเที่ยวสุดท้าย เป็นเที่ยวเก็บ พบว่า แต่ละทางจะมีการแปรทำนองที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะทาง โดยสำนวนกลอนจะดำเนินอย่างเป็นระบบ มีความสัมพันธ์กันของกลอน บางครั้งการแปรทางจะสร้างทำนองขึ้นใหม่โดยที่ไม่แปรตรงตามทำนองหลัก แต่เมื่อจบประโยคแล้วจะลงเสียงลูกตกเดียวกัน

การลงจบทั้งสองทาง จะมีลักษณะคล้ายคลึงกันมาก จะใช้การรั่วลูกเดียวและมีการสะบัดโดยเสียงสุดท้ายทางครุอุทัย แก้วละเอียด จะจบด้วยการรั่วลูกเดียว ทางพันโทเสนาะ หลวงสุนทร จะจบในลักษณะการกรอเป็นคู่แปด สำนวนกลอนขนาดของทั้งสองทางส่วนใหญ่ที่ใช้จะเป็นกลอนไต่ลวดและกลอนม้วนตะเข็บเป็นหลัก

บทที่ 4

อัตลักษณ์เดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ
(สร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษา : ครูอุทัย แก้วละเอียด และ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร

เดี่ยวระนาดเอก เพลงพญาโศก สามชั้น มีอยู่ด้วยกันหลายทาง โดยแบ่งออกเป็นทางสำนักต่างๆ เช่น ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ (สร ศิลปบรรเลง) ทางจางวางทั่ว พาทยโกศล เป็นต้น ในแต่ละทางจะมีเอกลักษณ์โดดเด่นในทางของตน เทคนิค วิธีการ ตลอดจนการผูกสำนวนกลอน จะแสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้ประพันธ์ทางเดี่ยว และเป็นที่หวงแหนในหมู่นักดนตรีที่มีทางเดี่ยวชั้นเลิศอยู่ในครอบครอง โดยทางเดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศกสามชั้นทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ(สร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษา : ครูอุทัย แก้วละเอียด และ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร เป็นทางที่ครูทั้งสองท่านได้รับการถ่ายทอดจากครูหลวงประดิษฐไพเราะ (สร ศิลปบรรเลง) โดยตรง ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเป็นเลิศทางระนาดเอกและมีลูกศิษย์ทางด้านระนาดเอกอยู่มากมายล้วนเป็นผู้มีชื่อเสียงทั้งสิ้น

จากการที่ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ทางเดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ (สร ศิลปะบรรเลง) กรณีศึกษา : ครูอุทัย แก้วละเอียด และ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร ได้พบว่าในทางเดี่ยวจะมีทำนองหรือลูกที่เป็นอัตลักษณ์ในแต่ละทางด้วยกันทั้งสิ้น จากการสัมภาษณ์ครูอุทัย แก้วละเอียดได้ให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัยว่า

ลูกศิษย์คุณครูมีเยอะมาก เวลาต่อคุณครูจะต่อตามมือ
คุณครูชอบคนหัวไว ต่อง่าย ทางเดี่ยวของคุณครูต่อให้
แต่ละคนจะไม่ซ้ำกันเลย สิบคนก็สิบทาง ใครมือดีก็ได้
ทางดี

(อุทัย แก้วละเอียด, สัมภาษณ์.27 ตุลาคม 2554)

จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครูอุทัย แก้วละเอียด ทำให้ทราบเกี่ยวกับครูหลวงประดิษฐไพเราะ(สร ศิลปบรรเลง)ว่ามีลูกศิษย์มากและทางเดี่ยวที่ท่านต่อให้ลูกศิษย์แต่ละคนนั้น จะมีทางที่แตกต่างกันไปไม่ซ้ำกันโดยจะดูตามความสามารถของลูกศิษย์แต่ละคนว่ามีความสามารถมากน้อยเพียงใด ท่านจะต่อให้เหมาะสมกับมือของแต่ละคน ถ้าใครหัวไวและต่อง่ายก็จะได้ทางดี โดยครูอุทัย แก้วละเอียด ได้ยกตัวอย่างการบรรเลงช่วงขึ้นต้นเดี่ยวระนาดเอก

เพลงพญาโศก สามชั้น ที่ได้รับการถ่ายทอดจากครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)ให้ผู้วิจัย
ดังนี้

-- คีร์มี	มี มี - ริ	คํ ํ คํ มี	ริมีร์คํ - ซ	- ร ร ซ	- ล - ํ	ลํคํคํมีร์คํ	ลํซลํคํคํมี - ํ
-- ครม	ซ ม - ร	ค ท ค ม	รรมค - ซ	- ร ล ซ	- ล - ท	ลทครมรคท	ลซลทคร - ํ

--- ซ	--- ค	--- ม	--- มี	--- มี	- มี - มี	- ริคํล ซม	- ร - ค
--- ซ	--- ค	--- ม	--- มี	--- ล	- ซ - ม	- รคล ซม	- ร - ค

ครูอุทัย แก้วละเอียดได้อธิบายเพิ่มเติมถึงทางเดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศกในช่วงขึ้นต้น
เพลงให้ผู้วิจัย ดังนี้

ทางเดี่ยวระนาดพญาโศกที่ตามมาก็มีลูกรวหวานตอนหัว
ทางของคุณครูจะมีตรงนี้เหมือนกันทุกคนเลย คุณครูจะเน้น
ลูกสะบัดต้องสะบัดให้ชัด คุณครูเคยบอกว่าสะบัด สะเคาะ
ไม่ชัดแล้วจะสะบัดทำไมตีเรียบๆไปยิ่งดีกว่า...

(อุทัย แก้วละเอียด, สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2554)

ทางเดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น ที่ครูอุทัย แก้วละเอียด ได้รับการถ่ายทอดจาก
ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ในช่วงขึ้นต้นนี้จะมีการขยี้ในท้องที่ 3 – 4 จากนั้นจะเป็น
การรวลูกเดียวและเคลื่อนที่ผ่านเสียงเป็นแนววิถีลงและแนววิถีขึ้นสลับกันไป ซึ่งลูกลักษณะนี้ผู้ที่เป็
นศิษย์ครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) เมื่อได้ยินหรือได้ฟังจะทราบได้เลยว่าเป็นทางของท่าน
นับว่าเป็นลูกที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นไม่เหมือนทางสำนักอื่น

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ลูกศิษย์ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)ที่เป็น
คนระนาดเอกต่างให้ข้อมูลที่ตรงกัน ในช่วงขึ้นต้นเพลงจะมีการรวลูกเดียวลักษณะขึ้น – ลง เหมือนกัน
ทุกคนที่ได้รับการถ่ายทอดจากครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) จากการสัมภาษณ์
พันโทเสนาะ หลวงสุนทร ได้กล่าวว่า

ทางเดี่ยวเพลงพญาโศกที่ครูต่อมา ของท่านครูจะ
ขึ้นหัวแบบรั้วหวานก่อนเหมือนกันหมดทุกคน
ครูเองก็ต่อขึ้นแบบรั้วก่อน แล้วท่านครูก็มาต่อ
พิเศษให้ใหม่เป็นทางขี้...

(เสนาะ หลวงสุนทร, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2554)

พันโทเสนาะ หลวงสุนทร ได้ยกตัวอย่างเดี่ยวระนาดเพลงพญาโศก สามชั้นที่ได้ต่อทางพิเศษ
จากครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ดังนี้

-- คีร์มี	มี มี-รี	ซลทลทตร	คตตรมรดท	รมรทรทลช	รมฟชฟชลท	ลี้คี่ร์มีรีคี่	ลี้ลี้ลี้ทลตร
-- क्रम	ช ม-ร	ซลทลทตร	คตตรมรดท	รมรทรทลช	รมฟชฟชลท	คตตรมรดท	ลซลทลทตร

ทลชรมฟชล	ทลซลทตรม	รดทรคทลค	ทลชทลชฟม	ชมรครมฟร	มฟชมฟชลช	ฟมรครมฟช	ฟชลชฟมรด
ทลชรมฟชล	ทลซลทตรม	รดทรคทลค	ทลชทลชฟม	ชมรครมฟร	มฟชมฟชลช	ฟมรครมฟช	ฟชลชฟมรด

ทลทซลทลค	ทตรทตรมค	รมฟลชฟมช	ฟมรฟมรดท	รมรทรทลช	ทลซลทลทท	คตตรมรดท	ลซลทลคม-ร
ทลทซลทลค	ทตรทตรมค	รมฟลชฟมช	ฟมรฟมรดท	รมรทรทลช	ทลซลทลทท	คตตรมรดท	ลซลทลคม-ร

จากการสัมภาษณ์พันโทเสนาะ หลวงสุนทร ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบข้อมูลเพิ่มเติมถึงวิธีการ
บรรเลงช่วงขึ้นต้นเพลงว่า

เวลาขึ้นต้นในแต่ละครั้งสำคัญมากเพราะถ้าเราขึ้นได้ชัดเจน
ก็ถือว่าเป็นการสะกดใจผู้ฟังสะบัดต้องให้สะอาดชัดเจน
ไม่พลาด ถือว่าทุกลูกมีความสำคัญทั้งหมดช่วงขี้ในตอน
ขึ้นหัวเพลงพญาโศกจะต้องขี้ให้ได้แนวและเรียบ เสียงจะ
ต้องไม่โยก และเก็บแรงให้เพิ่มแนวไปได้จนจบขี้
แนวจะต้องขี้ให้เร็วเป็นหางหนู

(เสนาะ หลวงสุนทร, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2554)

จากการสัมภาษณ์ครูอุทัย แก้วละเอียดและพันโทเสนาะ หลวงสุนทร ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่าอัตลักษณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของทางเดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้นของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) จะมีอัตลักษณ์สำคัญตอนช่วงขึ้นหัวเพลง คือ การรัวหรือที่กลุ่มลูกศิษย์เรียกว่า “รัวหวาน” ซึ่งจะเหมือนกันหมดทุกคน ถือเป็นลูกสำคัญ ที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) และมีทางขี้ที่ครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ได้ถ่ายทอดให้พันโทเสนาะ หลวงสุนทร ซึ่งเป็นการต่อให้พิเศษเพิ่มเติมในภายหลัง โดยการขึ้นเพลงเดี่ยวในแต่ละครั้งครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) จะมุ่งเน้นให้ขึ้นเพลงให้ชัดเจน จะทำเทคนิคพิเศษต่างๆ เช่น การสะเดาะ การสะบัด จะต้องดีให้สะอาดและชัดเจน จะสังเกตได้ว่าทั้งสองทางมีการใช้กลวิธีที่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นถึงความสามารถขั้นสูงในการประดิษฐ์ทางเดี่ยวระนาดเอกของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ซึ่งจะต่อให้ตามความถนัดและบุคลิกเฉพาะของแต่ละบุคคล จากการสัมภาษณ์ครูวิเชียร สาระเดช ซึ่งเป็นศิษย์ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ได้ให้คำสัมภาษณ์กับผู้วิจัยเกี่ยวกับทางเดี่ยวและการถ่ายทอดเพลงเดี่ยวของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ดังนี้

... ทางระนาดक्रमคาย ฉลาด ทางเดี่ยวพญาโศก ทางก็มี
บางคนดี ทางใครดีกว่าใครมันก็ไม่แน่นอนนะ คือลูกพิศดาร
เค้ามีบ้าง ส่วนมากจะมีด้วยกันทั้งนั้น เพราะครูบาอาจารย์
บอกมาแล้วมันรู้กันหมด คล้ายกับคุณกับผมมันรู้กัน ลูกนี้ดี
ลูกนั้นดี เค้าดีลูกนี้ เราดีลูกนั้น อะไรอย่างนี้ มันมีลูกแก้กัน
เดี่ยวเวลาต่อคุณครูต่อจะไม่บอกอะไรหรอก ให้เราดีไปเรื่อย
ไม่พอใจก็ให้ต่ออย่างนั้น แค่ว่าบอกทำให้เสียงมันดีกว่านี้
ดีแล้วคุณครูถึงจะให้ผ่านไป...
(วิเชียร สาระเดช,สัมภาษณ์,12 พฤศจิกายน 2554)

จากการสัมภาษณ์ครูวิเชียร สาระเดช ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงทางเดี่ยวของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ว่าเป็นทางที่มีความคมคาย เพลงเดี่ยวพญาโศกของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)แต่ละทางที่ถ่ายทอดให้แก่ศิษย์จะมีลูกพิเศษอยู่ในแต่ละคน สำหรับไว้รอดฝีมือกัน โดยระหว่างการต่อเพลงครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)จะให้ลูกศิษย์ดีไปเรื่อยๆ มีจุดไหนที่บกพร่องก็จะให้คำชี้แนะและให้ผ่านไป

จากการวิเคราะห์เดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก 3 ชั้น กรณีศึกษาครูอุทัย แก้วละเอียดและ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร ในบทที่ 3 จะเห็นถึงความแตกต่างของท่วงทำนองระหว่างทางทั้งสองและ พบถึงอัตลักษณ์เดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ซึ่งผู้วิจัยจะทำการแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของทางเดี่ยวทั้งสองทาง โดยยกลักษณะประโยคที่เหมือนกัน ในแต่ละบรรทัดของสองทาง และประโยคที่มีข้อแตกต่างกันของทางเดี่ยวทั้งสองทาง

โดยครูอุทัย แก้วละเอียด และ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร ได้ยกตัวอย่างเดี่ยวระนาดเอก เพลงพญาโศก สามชั้น ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ในส่วนที่วิวแรกถึงความเหมือนกันระหว่างสองทางนี้ และ อัตลักษณ์ของทั้งสองทางแก่ผู้วิจัย ดังนี้

ทำนองทางเดี่ยวเที่ยวที่ 1

เดี่ยวระนาดเอก เพลงพญาโศก สามชั้น กรณีศึกษาครูอุทัย แก้วละเอียด

-- (คี่มี)	ม มี - ริ	คํ ํ คํ ํ	[ริมีริคํ] - ซ	- ร ร ซ	- ล - [ท]	ลํ ํ คํ ํ ริ คํ ํ	ลํ ํ คํ ํ ริ
-- (คี่มี)	ซ ม - ร	ค ท ค ม	[รมรด] - ซ	- ร ล ซ	- ล - [ท]	ลทครมรดท	ลซลทคร] ร

--- ซ	--- ค	--- ม	--- มี	--- มี	- มี - มี	-(ริคํล)ซม	- ร - ค
--- ซ	--- ค	--- ม	--- มี	--- ล	- ซ - ม	-(รดล)ซม	- ร - ค

(ทลซ)ร ซ	ล ท ค ร	ม[ฟซลซฟ]	ม ร ค ซ	(ทลซ)ร ซ	ท(ลทค)ท	ค(ทคร)ค	ร(ครม)ร
(ทลซ)ฟซ	ล ท ค ร	ม[ฟซลซฟ]	ม ร ค ซ	(ทลซ)ฟ ซ	ท(ลทค)ท	ค(ทคร)ค	ร(ครม)ร

(ครม)ซล	[ริคํล]ค	ท คํ ร ค	ท ล ซ ม	ล คํ ซ ล	ม ซ ร ม	ค ร ล ท	ค ม ร ค
(ครม)ซล	[ริคํล]ค	ท ค ร ค	ท ล ซ ม	ล ค ซ ล	ม ซ ร ม	ค ร ล ท	ค ม ร ค

ซ ค ร [ม]	ฟซฟมฟลซฟ]	ค ร ม ฟ	(ลซฟ)ม ร	คํ ลํ ซํ ม	ล ซ ม ร	ซํ ม ร ค	ม ร ค ท
ซ ค ร [ม]	ฟซฟมฟลซฟ]	ค ร ม ฟ	(ลซฟ)ม ร	ค ล ซ ม	ล ซ ม ร	ซ ม ร ค	ม ร ค ท

ล ร(รรมฟ)	ท ม(มฟช)	ค ฟ(ฟชล)	ร ช(ชลท)	ม ล(ลทค)	ฟ ท(ทคร์)	ช ค(คร์ม)	ร ค ฑ ล
ล ร(รรมฟ)	ท ม(มฟช)	ค ฟ(ฟชล)	ร ช(ชลท)	ม ล(ลทค)	ฟ ท(ทคร์)	ช ค(คร์ม)	ร ค ฑ ล

ร ฑ ค ฑ	ม ฑ ค ฑ	ม ฟ ช ล	ร ฑ ค ฑ	ฟ ม ร ล	ร ม ร ช	ฟ ล ร ช	ฟ ม ร ช
ร ท ล ช	ม ร ค ท	ม ฟ ช ล	ร ท ล ช	ฟ ม ร ล	ร ม ร ช	ฟ ล ร ช	ฟ ม ร ช

ล ท ค ร	ม ท ร ม	ฟ ช ล ช	ฟ ม ร ช	ล ท ค ร	ม ท ร ม	ช ล ท ม	ร ฑ ค ฑ
ล ท ค ร	ม ท ร ม	ฟ ช ล ช	ฟ ม ร ช	ล ท ค ร	ม ท ร ม	ช ล ท ม	ร ท ล ช

ร ฑ ค ฑ [ฑ]	ล ท ร ท ล ช [ล]	ช ล ท ล ช ม [ช]	ม ช ล ช ม ร [ม]	(ล ท ค ร)(ม ร ค)	(ร ค ท)(ม ร ค)	(ร ค ท)(ค ท ล)	(ท ล ช)ล
ร ม ร [ท]	ล ท ร ท ล ช [ล]	ช ล ท ล ช ม [ช]	ม ช ล ช ม ร [ม]	(ล ท ค ร)(ม ร ค)	(ร ค ท)(ม ร ค)	(ร ค ท)(ค ท ล)	(ท ล ช)ล

ช ท ล ช	ล ท ค ร	ค ม ร ช	ค ม ร ค	ช ร ช ล	ร ฑ ค ฑ	ร ฑ ค ฑ	ร ค ฑ ล
ช ฑ ล ช	ล ฑ ค ร	ค ม ร ช	ค ม ร ค	ช ร ช ล	ร ฑ ค ฑ	ร ม ร ค	ร ค ฑ ล

ร ม ร ท	ร ท ล ช	ร ม ฟ ช	ฟ ช ล ท	ล ท ค ร	ม ร ค ท	ล ช ล ท	ล ท ค ร
ร ม ร ท	ร ฑ ล ช	ร ม ฟ ช	ฟ ช ล ท	ล ฑ ค ร	ม ร ค ฑ	ล ช ล ท	ล ฑ ค ร

ล ท ค ร	ค ท ค ร	ค ท ม ร	ค ท ค ร	ค ท ล ม	ล ท ค ร	ค ร ม ร	ค ท ล ฟ
ล ฑ ค ร	ค ท ค ร	ค ท ม ร	ค ท ค ร	ค ท ล ม	ล ท ค ร	ค ร ม ร	ค ท ล ฟ

ม ฑ ค ฑ	ร ฑ ค ฑ	ฑ ค ฑ ม	ค ฑ ม ร	ค ร ม ท	ค ร ม ร	ฟ ม ฟ ร	ม ฟ ม ฟ
ม ร ท ล	ร ท ล ฟ	ท ล ฟ ม	ล ฟ ม ร	ค ร ม ท	ค ร ม ร	ฟ ม ฟ ร	ม ฟ ม ฟ

ท ค ม ค	ฟ ม ค ฟ	ม ฟ ล ฟ	ท ล ฟ ท	ค ฑ ค ฑ	ม ฑ ค ฑ	ค ฑ ค ฑ	ค ฑ ค ฑ
ท ค ม ค	ฟ ม ค ฟ	ม ฟ ล ฟ	ท ล ฟ ท	ล ท ค ร	ม ร ค ท	ค ร ม ร	ค ท ล ฟ

ถ้ท้ถ้ฟ	ถ้ฟ้มร	ถทถร	ดรรมฟ้	ทร้ถท้	ฟลมฟ	รรมทค	รฟ้มร
ถทถฟ	ถฟ้มร้	ถทถร	ดूरूंมฟ	ทรลท	ฟลมฟ	รรมทค	รूंฟ้มร

ช้ถ้ช้ม	ช้มรด	ชลทค	ทดรรม	ฟชลร้	ค้ถชฟ	ดรรมฟ้	ช้ฟ้มร
ชลชม	ชมूंรค	ชลทค	ทคूरूंม	ฟชลร	ฟลชฟ	คूरूंมฟ	ชฟ้มร

ทำนองทางเดี่ยวเที่ยวที่ 1

เดี่ยวระนาดเอก เพลงพญาโศก สามชั้น กรณีศึกษาพันโทเสนาะ หลวงสุนทร

-- (คี่ริม)	มี มี - รั	[ซลทลทลคร	คทครมรดท	รมรทรทลช	รมฟชฟชลท	ล้ที่คี่ริมรัคี่ที่	ล้ซ้ล้ที่ลทลคร
-- (क्रम)	ช ม - ร	[ซลทลทลคร	คทครมรดท	รมรทรทลช	รมฟชฟชลท	ลทครมรดท	ลซลทลทลคร

ทลชรมฟชล	ทลซลทลครม	รดทลทลค	ทลชทลชฟม	ชมรครมฟร	มฟชมฟชลช	ฟมรครมฟช	ฟชลชฟมรด
ทลชรมฟชล	ทลซลทลครม	รดทลทลค	ทลชทลชฟม	ชมรครมฟร	มฟชมฟชลช	ฟมรครมฟช	ฟชลชฟมรด

ทลทลทลทลค	ทลทลทลครม	รมฟลชฟมช	ฟมรฟมรดท	รมรทรทลช	ทลซลทลทลท	ลททครมรดท	ลซลทลทลท
ทลทลทลทลค	ทลทลทลครม	รมฟลชฟมช	ฟมรฟมรดท	รมรทรทลช	ทลซลทลทลท	ลททครมรดท	ลซลทลทลท

(คทล) ท [ค	รดรท] ดร	(มรด) ร [ม	ฟ้มฟร] มฟ	(ลทรี)ทล	[ฟลทลทลฟ]	(มฟล) ฟม	[รมฟลฟมร]
(คทล) ท [ค	รดรท] ดร	(มรด) ร [ม	ฟ้มฟร] มฟ	(ลทรี)ทล	[ฟลทลทลฟ]	(มฟล) ฟม	[รมฟลฟมร]

ช ด ร ม	[ซ้ฟ้มฟ้ล้ซ้ฟ้]	ด ร ม ฟ	(ล้ซ้ฟ้) มร	ค้ ล้ ซ้ ม	ล ช ม ร	ซ้ ม ร ด	ม ร ด ท
ช ด ร ม	[ซฟมฟลชฟ]	ด ร ม ฟ	(ลชฟ) มร	ค ล ช ม	ล ช ม ร	ซ้ ม ร ด	ม ร ด ท
ร ม ร ล	ร ท ล ช	ร ช ล ช	ท ล ร ท	ล ท ด ร	ม ร ด ท	ล ช ล ท	ล ท ด ร
ร ม ร ล	ร ท ล ช	ร ช ล ช	ท ล ร ท	ล ท ด ร	ม ร ด ท	ล ช ล ท	ล ท ด ร

ล ร(รมฟ)	ท ม(มฟช)	ค ฟ(ฟ้ซ้ล)	ร ช้(ซ้ล้ท)	ม ล้(ล้ทค)	ฟ ท้(ทคี่)	ช ค้(คี่ริม)	ร ค้ ท ล
ล ร(รมฟ)	ท ม(มฟช)	ค ฟ(ฟชล)	ร ช(ชลท)	ม ล(ลทค)	ฟ ท้(ทคี่)	ช ค(क्रम)	ร ค ท ล

ร ท ล ช	ร ช ล ท	ร ม ร ท	ร ท ล ช	(ฟ้มร) มฟ	(ซ้ฟ้ม) ฟ้ช	(ล้ซ้ฟ้) ช้ล	(ท้ล้ซ้) ล้ท
ร ท ล ช	ร ช ล ท	ร ม ร ท	ร ท ล ช	(ฟมร) มฟ	(ซฟม) ฟช	(ลชฟ) ชล	(ทลช) ลท

ร ท ล ช	ล(รมฟ)ม	ฟ(ทรม)ร	ม(ลทล)ท	ม ฟ ร ม	ท ร ล ท	ช ล ท ม	ร ท ล ช
ร ท ล ช	ล(รมฟ)ม	ฟ(ทรม)ร	ม(ลทล)ท	ม ฟ ร ม	ท ร ล ท	ช ล ท ม	ร ท ล ช

(ชลาท) รม	(ลัษม) ร(ท)	ลัษ(มรืท)(ร)	ทล (ทลลั) ม	ช ล ท ร	ท(รมช)(ม)	รท(ลัษม) (ท)	ลช(มรืท)ล
(ชลลท) รุม	(ลชม) ร(ท)	ลช(มรืท)(ร)	ทล (ทลช) ม	ช ล ท ร	ท(รุมช)(ม)	รท(ลชม) (ท)	ลช(มรืท)ล

ร ท ร ล	ท ษ ล ม	ชล {ททท}	{ชชช}มร	ล ช ล ม	ษ ร ม ท	รช{มมม}	{รรร}ทล
ร ท ร ล	ท ช ล ม	ชล {ททท}	{ชชช}มร	ล ช ล ม	ษ ร ม ท	รช{มมม}	{รรร}ทล

ร ม ร ล	ร ท ล ช	ร ช ล ช	ท ล ร ท	ล ท ด ร	ม ร ค ท	ล ช ล ท	ล ท ด ร
ร ม ร ล	ร ท ล ช	ช ช ล ช	ท ล ร ท	ล ท ด ร	ม ร ค ท	ล ช ล ท	ล ท ด ร

ล ท ด ร	ค ท ด ร	ค ท ม ร	ค ท ด ร	(คทล)ทค	(รคท)ดร	(มรค)รม	(ฟมร)มฟ
ล ท ด ร	ค ท ด ร	ค ท ม ร	ค ท ด ร	(คทล)ทค	(รคท)ดร	(มรค)รม	(ฟมร)มฟ

(ลฟม)ฟล	(ทลฟ)ลท	(คทล)ทค	(รคท)ดร	ค ท ล ม	ล ท ค ร	ค ท ม ร	ค ท ล ฟ
(ลฟม)ฟล	(ทลฟ)ลท	(คทล)ทค	(รคท)ดร	ค ท ล ม	ล ท ค ร	ค ท ม ร	ค ท ล ฟ

ล ท ค ม	[คคคคคค]	มคท[ล]	ทลฟลทค] ท	คทล [ฟ]	ลฟลท]{ลลล}	ทลฟ [ม	ฟมฟล]{ฟฟฟ}
ล ท ค ม	[คคคคคค]	มคท[ล]	ทลฟลทค] ท	คทล [ฟ]	ลฟลท]{ลลล}	ทลฟ [ม	ฟมฟล]{ฟฟฟ}

ล (คทล)ฟ	ล ฟ ม ร	ล ท ด ร	ค ร ม ฟ	ม ฟ ล ท	ร ี ท ล ฟ	ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร
ล (คทล)ฟ	ล ฟ ม ร	ล ท ด ร	ค ร ม ฟ	ม ฟ ล ท	ร ท ล ฟ	ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร

ช ล ช ท	ล ท ร ม	ช ล ท ช	ล ช ม ร	ร ท ร ล	ท ล ช ม	ช ล ท ช	ล ช ม ร
ช ล ช ท	ล ท ร ม	ช ล ท ช	ล ช ม ร	ร ท ร ล	ท ล ช ม	ช ล ท ช	ล ช ม ร

จากการที่ครูอุทัย แก้วละเอียด และพันโทเสนาะ หลวงสุนทรได้ยกตัวอย่างเพลงเดี่ยวระนาดเอกพญาโศก สามชั้น เทียบแรกให้เห็นถึงข้อแตกต่างและอัตลักษณ์ของทั้งสองทางนี้ ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ทั้งสองทาง ผู้วิจัยพบว่าทำนองในช่วงขึ้นต้นเพลงนั้น ครูทั้งสองท่านได้กล่าวไว้ตรงกันถึงช่วงขึ้นเพลงว่าของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) เวลาขึ้นจะมีการรัวหรือที่เรียกกันว่า “รัวหวาน” ซึ่งใครที่เป็นศิษย์ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) และได้รับการถ่ายทอดเดี่ยวระนาดเอกพญาโศก สามชั้น จะมีลักษณะการขึ้นที่เหมือนกันทุกคน

โดยทางที่พันโทเสนาะ หลวงสุนทรได้รับการถ่ายทอดครั้งแรกก็มีลักษณะเช่นเดียวกันคือ มีลูกรัวหวานในช่วงต้นเพลง ต่อมาภายหลังได้รับการถ่ายทอดแก้ไขเพิ่มเติมจึงกลายเป็นทางขี้หกชั้นในช่วงขึ้นเพลงเท่านั้น

ตัวอย่างทำนองช่วงขี้

-- (ครีมี)	มี มี - ริ	[ชลทลทศร	คทศรมรดท	รมรทรทลช	รมฟชฟชลท	ล้ที่ครีมีรีค้ที่	ล้ช้ล้ทลทศร
-- (ดรัม)	ช ม - ร	[ชลทลทศร	คทศรมรดท	รมรทรทลช	รมฟชฟชลท	ลทศรมรดท	ลชลทลทศร

ทลชรมฟชล	ทลชลทศรม	รดทรคทลค	ทลชทลชฟม	ชมรศรมฟร	มฟชมฟชลช	ฟมรศรมฟช	ฟชลชฟมรด
ทลชรมฟชล	ทลชลทศรม	รดทรคทลค	ทลชทลชฟม	ชมรศรมฟร	มฟชมฟชลช	ฟมรศรมฟช	ฟชลชฟมรด

ทลทชลทลค	ทศรทศรมค	รมฟลชฟมช	ฟมรฟมรดท	รมรทรทลช	ทลชลทลทศร	ลทศรมรดท	ลชลทศรม ร]
ทลทชลทลค	ทศรทศรมค	รมฟลชฟมช	ฟมรฟมรดท	รมรทรทลช	ทลชลทลทศร	ลทศรมรดท	ลชลทศรม ร]

จากการศึกษาทางเดี่ยวระนาดเอก เพลงพญาโศก สามชั้น จากครูอุทัย แก้วละเอียด และพันโทเสนาะ หลวงสุนทร พบว่าในเที่ยวแรกนั้น ทางเดี่ยวจะมีความแตกต่างกันและมีความเหมือนกันบ้างในบางช่วงทำนอง ในส่วนที่เป็นอัตลักษณ์ในเที่ยวแรกนี้ คือ ในช่วงบรรทัดที่ 5 และ บรรทัดที่ 6

ตัวอย่าง

ครูอุทัย แก้วละเอียด

ช ค ร [ม]	ฟ้ช้ฟ้มฟ้ล้ช้ฟ้	ค ร ม ฟ้	(ล้ช้ฟ้)ม ร	ค้ ล้ ช้ ม	ล ช ม ร	ช้ ม ร ค	ม ร ค ท
ช ค ร [ม]	ฟชฟมฟลชฟ	ค ร ม ฟ	(ลชฟ)ม ร	ค ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ค	ม ร ค ท

ล ร(รมฟ้)	ท ม(มฟ้ช)	ค ฟ้(ฟ้ช้ล้)	ร ช้(ช้ล้ท)	ม ล้(ล้ท้ค)	ฟ ท้(ท้ค้ร)	ช ค้(ค้ร้ม)	ร้ ค้ ท ล
ล ร(รมฟ้)	ท ม(มฟช)	ค ฟ(ฟชล)	ร ช(ชลท)	ม ล(ลทค)	ฟ ท้(ท้ค้ร)	ช ค(คกรม)	ร ค ท ล

พันโทเสนาะ หลวงสุนทร

ช ค ร ม	[ช้ฟ้มฟ้ล้ช้ฟ้]	ค ร ม ฟ้	(ล้ช้ฟ้)ม ร	ค้ ล้ ช้ ม	ล ช ม ร	ช้ ม ร ค	ม ร ค ท
ช ค ร ม	[ชฟมฟลชฟ]	ค ร ม ฟ	(ลชฟ)ม ร	ค ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ค	ม ร ค ท

ล ร(รมฟ้)	ท ม(มฟ้ช)	ค ฟ้(ฟ้ช้ล้)	ร ช้(ช้ล้ท)	ม ล้(ล้ท้ค)	ฟ ท้(ท้ค้ร)	ช ค้(ค้ร้ม)	ร้ ค้ ท ล
ล ร(รมฟ้)	ท ม(มฟช)	ค ฟ(ฟชล)	ร ช(ชลท)	ม ล(ลทค)	ฟ ท้(ท้ค้ร)	ช ค(คกรม)	ร ค ท ล

จากตัวอย่างทางเดียวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น ของทั้งสองทางจะพบว่าช่วงทำนอง
ในบรรทัดที่ 5 และบรรทัดที่ 6 มีความคล้ายคลึงและมีความเหมือนกันอยู่ทั้งสองทาง โดยจะเห็นชัด
ในทำนองบรรทัดที่ 6 ซึ่งเป็นทำนองที่มีการสลับสามลูกในแนววิถีขึ้น ซึ่งทำนองนี้ถือเป็นอัตลักษณ์
อีกส่วนหนึ่งของทางเดียวทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)

ครูอุทัย แก้วละเอียด ได้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมกับผู้วิจัย ดังนี้

เพลงเดี่ยวพญาโศกทางคุณครูชั้นที่แรกเลยจะต้องมีลูก
ร้วหวานทุกคนพวกขี้เอะไรนี้คุณครูจะต่อเพิ่มให้ทีหลัง
ต่อให้พิเศษ

(อุทัย แก้วละเอียด,สัมภาษณ์,27 ตุลาคม 2554)

พันโทเสนาะ หลวงสุนทร ได้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมกับผู้วิจัย ดังนี้

ทางเดี่ยวเพลงพญาโศกที่ครูต่อมาของท่านครูจะ
ขึ้นหัวแบบร้าวหวานก่อนเหมือนกันหมดทุกคน
ครูเองก็ต่อขึ้นแบบร้าวก่อน แล้วท่านครูก็มาต่อ
พิเศษให้ใหม่เป็นทางขี้สำคัญตอนขี้นี้ล่ะจะ
ต้องเผื่อแรงไว้ให้ถึงตอนจบและต้องเรียวเป็น
หางหนู

(เสนาะ หลวงสุนทร,สัมภาษณ์,22 พฤศจิกายน 2554)

เดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น โดยในแต่ละเที่ยวนี้จะมีลูกพิเศษที่ถือว่า
ไม่เหมือนทางของใครและมีลูกทำนองที่เป็นอัตลักษณ์ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)
โดยครูอุทัย แก้วละเอียด และพันโทเสนาะ หลวงสุนทร ได้ยกตัวอย่างแก่ผู้วิจัย ดังนี้

ในเที่ยวที่ 2 ช่วงบรรทัดที่ 10

ครูอุทัย แก้วละเอียด

กวาดขึ้น	ร ร ร*	กวาดขึ้น	ม ม ม*	กวาดขึ้น	ซ ซ ซ*	กวาดขึ้น	ล ล ล*
--- ร	ร	--- ม	ม	--- ซ	ซ	--- ล	ล

พันโทเสนาะ หลวงสุนทร

กวาดลง	ร ร ร*	กวาดขึ้น	ม ม ม*	กวาดขึ้น	ซ ซ ซ*	กวาดขึ้น	ล ล ล*
--- ร	ร	--- ม	ม	--- ซ	ซ	--- ล	ล

ทำนองที่ได้ยกตัวอย่างมานี้อยู่ในบรรทัดที่ 10 ของการบันทึกโน้ตลักษณะเป็นการกวาด
โดยมีเสียง ร ม ซ และ ล เป็นเสียงหลัก ซึ่งทางเดี่ยวทั้งสองมีเหมือนกันและถือเป็นลูกทำนอง
ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของทางเดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศกของครูหลวงประดิษฐไพเราะ
(ศร ศิลปบรรเลง) อีกด้วย

โดยครูอุทัย แก้วละเอียด ได้ให้คำสัมภาษณ์เพิ่มเติมดังนี้

ทางของคุณครูพวกลูกกวาดกับตีแยกมือเนี่ยจะมีเหมือนกัน
ลูกศิษย์คุณครูต่อไปก็จะมีเหมือนกันหมด แล้วแต่มือใคร
ทำได้หรือทำไม่ได้

(อุทัย แก้วละเอียด,สัมภาษณ์,27 ตุลาคม 2554)

ทำนองที่ปรากฏว่ามีการตีแยกมือตามที่ครูอุทัย แก้วละเอียด ได้ให้คำสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบว่า
ในทางเดียวระนาดเอกเพลงพญาโศกของพันโทเสนาะ หลวงสุนทร ก็มีเช่นเดียวกับทางของ
ครูอุทัย แก้วละเอียด ดังนี้

เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 12 – 13

ร ร ร ร	ร ร ร ร	ร ร ร ร	ร ร ร ร	ร ร ร ร	ร ร ร ร	ร ร ร ร	ร ร ร ร
ล ท ด ร	ค ท ด ร	ค ท ม ร	ค ท ด ร	ค ท ล ม	ล ท ด ร	ด ร ม ร	ค ท ล ฟ

ม ร ี ท ล ี	ร ี ท ล ี ฟ	ท ล ฟ ม	ล ฟ ม ร	ค ล ค ค	ร ท ร ร	ม ค ม ม	ฟ ร ฟ ฟ
ฟ ฟ ฟ ฟ	ฟ ฟ ฟ ฟ	ฟ ฟ ฟ ฟ	ฟ ฟ ฟ ฟ	ท ท ท ท	ค ค ค ค	ร ร ร ร	ม ม ม ม

จากนั้นพันโทเสนาะ หลวงสุนทร ได้ยกตัวอย่างเดียวระนาดเอก เพลงพญาโศก สามชั้น
ซึ่งยกตัวอย่างประโยคที่สำคัญ ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ได้รับการถ่ายทอดพิเศษจาก
ครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ดังนี้

ร ี ท ล ี	ร ี ท ล ี	ร ี ม ร ี	ร ี ท ล ี	ฟ ร ม ฟ	ช ม ฟ ช	ล ฟ ช ล	ท ช ล ท
ร ท ล ช	ร ช ล ท	ร ม ร ท	ร ท ล ช	ฟ ร ม ฟ	ช ม ฟ ช	ล ฟ ช ล	ท ช ล ท

ท ช ช ท	ช ช ล ม	ช ร ช ร	ร ม ท	ร ร ร ร	ท ท ท ท	ล ล ล ล	ช ช ช ช
ล ล ช ล	ล ช ช ช	ม ม ม ม	ร ร ร	ร ร ร	ท ท ท	ล ล ล	ช ช ช

จะเห็นได้ว่าประโยคที่พันโทเสนาะ หลวงสุนทร ยกตัวอย่างมานั้นเป็นลูกที่มีความพิเศษ นอกจากจะต้องใช้ความสามารถมากแล้ว ยังเป็นลูกพิเศษที่ครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ถ่ายทอดให้แก่พันโทเสนาะ หลวงสุนทรเป็นพิเศษ ถือเป็นเอกลักษณ์ของทางนี้ จากนั้นพันโทเสนาะ หลวงสุนทร ยังได้ยกตัวอย่างทำนองเพลงเดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก ในช่วงเที่ยวที่ 3 ถึงความพิเศษของทางที่ได้รับถ่ายทอดมา ดังนี้

คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ
คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ
คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ
คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ	คํ ํ ํ ํ ํ

พันโทเสนาะ หลวงสุนทร ได้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมกับผู้วิจัยในการทำนองทางเดี่ยวระนาดเอก เพลงพญาโศก ถึงทำนองช่วงต้นเที่ยวที่ 3 ดังนี้

“ลูกนี้ครูไม่เห็นมีใครตีเลย ท่านครูต่อให้ครูเป็นพิเศษ
ลูกนี้ตียากพอถึงลูกสำคัญๆต้องตีให้ชัดเจน ถ้าไปตีเป็น
ธรรมดา มันก็ธรรมดาไปหมด มันไม่มีแปลกแตกต่างอะไร”
(เสนาะ หลวงสุนทร, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2554)

จากการสัมภาษณ์พันโทเสนาะ หลวงสุนทร และครูอุทัย แก้วละเอียด ในเพลงเดี่ยว ระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น ที่ได้รับการถ่ายทอดจากครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงอัตลักษณ์ของทางเดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูหลวงประดิษฐ ไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) จากการยกตัวอย่างทางเดี่ยวของพันโทเสนาะ หลวงสุนทร และ ครูอุทัย แก้วละเอียด ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงอัตลักษณ์ที่สำคัญของทั้งสองทาง จะมีลูกพิเศษโดดเด่น ไม่ซ้ำกัน จะมีลูกและทำนองที่แสดงเพื่อเป็นที่ให้ทราบกันว่าเป็นทางระนาดของครูหลวงประดิษฐ ไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ดังนี้

ครูอุทัย แก้วละเอียด

กลวิธีพิเศษ

การรื้อหวาน(ช่วงขึ้นเพลง)	การกวาด(เที่ยว 2 คาบลูกคาบดอก)	การตีแยกมือ
---------------------------	--------------------------------	-------------

พันโทเสนาะ หลวงสุนทร

กลวิธีพิเศษ

การขี้(ช่วงขึ้นเพลง)	การกวาด(เที่ยว 2 คาบลูกคาบดอก)	การตีแยกมือ	การรื้อและกระทบซ้าย
----------------------	--------------------------------	-------------	---------------------

ซึ่งทางทั้งสองนี้มีความไพเราะ แสดงถึงอัตลักษณ์เฉพาะของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) อีกทั้งยังมีความโดดเด่นในแต่ละทางควรค่าแก่การเก็บรักษาและสืบทอดกันต่อไป

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

วิเคราะห์เดี่ยวระนาดเอก เพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูลหวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) : กรณีศึกษาครูอุทัย แก้วละเอียด และ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร จากการศึกษาและวิเคราะห์เพลง สามารถสรุปผลได้ออกเป็นหัวข้อ ดังนี้

5.1 บริบทที่เกี่ยวข้องกับเพลงเดี่ยวพญาโศก

เพลงพญาโศกแต่เดิมเป็นเพลงประเภทอัตราจังหวะ 2 ชั้น ปรากฏอยู่ในเพลงเรื่องพญาโศกประกอบไปด้วยเพลงจำนวน 5 เพลง คือ พญาฝัน พญาโศก พญาครวญ พญาตรีภ และพญารำพึง จัดว่าเป็นเพลงเก่าโบราณสมัยกรุงศรีอยุธยา ราวปลายสมัยรัชกาลที่ 4 พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร หรือครุมีแขก) จึงแต่งขึ้นเป็น 3 ชั้น สำหรับร้องและบรรเลงมโหรี ปี่พาทย์ แล้วจึงประดิษฐ์เป็นทางเดี่ยวอีกชั้นหนึ่งซึ่งดุริยางคศิลป์นับถือว่าเพลงพญาโศกเป็นเพลงในกลุ่มเพลงเดี่ยวหลัก ที่มีความสำคัญ มีผู้ประดิษฐ์ทางเดี่ยวไว้สำหรับทุกเครื่องมือ ซึ่งทางเดี่ยวสำหรับระนาดเอกนั้นจะมีความพิเศษมากกว่าเครื่องดนตรีอื่น คือ จะต้องบรรเลงทั้งหมดจำนวน 4 เที้ยว แบ่งออกเป็น เที้ยวแรกสะบัด ขยี้ เที้ยวที่สองรวบคาบลูกคาบดอก เที้ยวที่สามรวบพื้น และเที้ยวสุดท้ายเก็บ ซึ่งเครื่องดนตรีอื่นๆนั้นบรรเลงทางเดี่ยวเพียง 2 เที้ยวเท่านั้น ทั้งนี้ผู้ที่บรรเลงเพลงเดี่ยวได้ดี จะต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอนเพื่อก่อให้เกิดความไพเราะและความสมบูรณ์ครบถ้วนทุกประการในการบรรเลงเพลงเดี่ยว

การสืบทอดเดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศกของครูอาวุโสจำนวน 5 ท่าน พบว่าหลังจากได้รับการถ่ายทอดจากครูลหวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) มีการถ่ายทอดต่อไปยังลูกศิษย์อีกชั้นหนึ่ง โดยกลุ่มหลักจะเป็นกลุ่มเครือญาติพี่น้อง และกลุ่มลูกศิษย์ตามสถาบันการศึกษาต่างๆโดยครูเผชิญ กองโชค เป็นผู้เดี่ยวที่มีได้ถ่ายทอดเดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศกไว้ให้กับผู้ใดเลย

5.2 วิเคราะห์ทางเดี่ยวและอัตลักษณ์เดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษา : ครูอุทัย แก้วละเอียด และ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร

จากการวิเคราะห์การดำเนินทำนองในทางเดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศกของทั้งสองทางนั้น ผู้วิจัยพบว่าลักษณะการดำเนินทำนองในทางเดี่ยวเพลงพญาโศกแบ่งออกเป็น 4 เที้ยวด้วยกันเริ่มจาก เที้ยวแรกสะบัด ขยี้ เที้ยวที่สองรัวคาบลูกคาบดอก เที้ยวที่สามรัวพื้น และเที้ยวสุดท้ายเก็บ ในช่วงเที้ยวแรกทางของครูอุทัย แก้วละเอียด มีการใช้ลูกรัวที่เรียกว่า “รัวหวาน” ส่วนทางของ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร จะใช้การบรรเลงด้วยการขยี้ โดยทำนองต่าง ๆ นั้นจะมีความคล้ายคลึงกันในบางวรรคตอนและจะมีลูกพิเศษเฉพาะตัวที่ได้รับการถ่ายทอดเพิ่มเติมพิเศษให้ในภายหลัง ส่วนวงกลอนที่พบในเที้ยวเก็บ ได้แก่ กลอนไต่ลวด กลอนม้วนตะเข็บ กลอนลับ เป็นต้น ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ประจำทางของแต่ละบุคคลซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ในลักษณะที่แตกต่างกันไป

ข้อเสนอแนะ

ปัจจุบันยังมีกลุ่มลูกศิษย์ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กระจายอยู่ตามหลายจังหวัดในประเทศไทย ทั้งนี้ยังมีทางเดี่ยวระนาดเอกเพลงอื่นๆอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งแต่ละเพลงมีทางที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ผู้ที่สนใจควรรักษาเพลงเดี่ยวระนาดเอกเพลงอื่นๆที่ ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้ถ่ายทอดไว้ให้กับลูกศิษย์ เพื่อเป็นการศึกษาความแตกต่างและเป็นการศึกษาวิธีการประดิษฐ์ทางเดี่ยวของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) อันเป็นการเชิดชูผลงานเพลง อีกทั้งยังเป็นการมิให้ทางเดี่ยวของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) สูญหายไปกับกาลเวลา

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

เกียรติศักดิ์ ทองจันทร์. วิเคราะห์เดี่ยวจะเข้เพลงกราวใน: กรณีศึกษาทาง นามมหาเทพกษัตริย์สมุท (ครูบรรเลง สาคริก). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

ชาคริต เกลิมสุข. วิเคราะห์เดี่ยวจะเข้เพลงพญาผืน พญาโศก พญาครวญ สามชั้น ทางรองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผือก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

นตทนนท์ เจริญ. อาศรมศึกษา : คุณครูอุทัย แก้วละเอียด. สาขาวิชาดุริยางค์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

เผชิญ กองโชค. สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2554.

มงคล ภิรมย์ครุฑ. การพัฒนาแบบฝึกคลาริเน็ตเพื่อบรรเลงเพลงไทย: กรณีศึกษาเพลงเดี่ยวพญาโศก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

มนตรี ตราโมท. คำบรรยาย วิชาดุริยางคศาสตร์ไทย. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร, 2545.

มนตรี ตราโมท. เชิดชูเกียรติ 100 ปี พระยาภูมิเสวิน (จิตร จิตตเสวี). กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2537.

มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลคำณท์. ฟังและเข้าใจเพลงไทย. กรุงเทพมหานคร: ไทยเกษม, 2523.

ราชบัณฑิตยสถาน. สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคคีต-ดุริยางค์. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2540.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, 2552.

วิเชียร สาระเดช. สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2554.

สงว ศรีผ่อง. สัมภาษณ์, 27 สิงหาคม 2554.

สทรัฐ จันทร์เฉลิม. การเดี่ยวจะเข้เพลงพญาโศก 3 ชั้น บทเรียบเรียงทางใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ศิลปศาสตร์(ดนตรี) มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545.

สุราชดิษฐ์ ศรีสัตย์ชยะ. การดำเนินงานองระนาดเอกในเพลงเรื่องสี่กั๊ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

เสนาะ หลวงสุนทร, พันโท. สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2554.

อุทัย แก้วละเอียด. สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2554.

อุทัย แก้วละเอียด. สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2554.

ภาคผนวก

เดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น

ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

กรณีศึกษาครูอุทัย แก้วละเอียด

เที่ยวที่ 1

-- (คี่มี)	มี มี - รั	คี่ คี่ มี	[รัมีรัคี่]-ซ	- ร ร ซ	- คี่ - [หึ	คี่คี่มีรัคี่หึ	คี่คี่คี่คี่รั*
-- (คี่มี)	ซ ม - ร	ค ท ค ม	[รมรด]-ซ	- รุ ล ซ	- ล - [ท	ลทครมรดท	ลซลทคเร]-

--- ซ*	--- คี่*	--- ม*	--- มี*	--- มี	- มี - มี	-(รัคี่ล)ซม	- ร - ค
-----	-----	-----	-----	--- ล	- ซ - ม	-(รคล)ซม	- ร - ค

(ทลซ)ร ซ	ล ท ค ร	ม[ฟซลซฟ]	ม ร ค ซ	(ทลซ)ร ซ	ท(ลทค)ท	ค(ทคเร)ค	ร(ครม)ร
(ทุลซ)ฟซ	ล ท ค ร	ม[ฟซลซฟ]	ม ร ค ซ	(ทลซ)ฟ ซ	ท(ลทค)ท	ค(ทคเร)ค	ร(ครม)ร

(ครม)ซล	[รัคี่คี่ซ]ค	หึ คี่ ร ค	ท ล ซ ม	ล คี่ ซ ล	ม ซ ร ม	ค ร ล ท	ค ม ร ค
(ครม)ซล	[รัคี่คี่ซ]ค	ท ค ร ค	ท ล ซ ม	ล ค ซ ล	ม ซ ร ม	ค ร ล ท	ค ม ร ค

ซ ค ร [ม	ฟซฟมฟลซฟ]	ค ร ม ฟ	(ลซฟ)ม ร	คี่ คี่ ซ ม	ล ซ ม ร	ซ ม ร ค	ม ร ค ท
ซ ค ร [ม	ฟซฟมฟลซฟ]	ค ร ม ฟ	(ลซฟ)ม ร	ค ล ซ ม	ล ซ ม ร	ซ ม ร ค	ม ร ค ท

ล ร(รมฟ)	ท ม(มฟซ)	ค ฟ(ฟซล)	ร ซ(ซลหึ)	ม ล(ลหึค)	ฟ หึ(หึค)	ซ ค(คี่มี)	รั คี่ ท ล
ล ร(รมฟ)	ท ม(มฟซ)	ค ฟ(ฟซล)	ร ซ(ซลท)	ม ล(ลทค)	ฟ หึ(หึค)	ซ ค(ครม)	ร ค ท ล

รั หึ คี่	มี รั คี่ หึ	ม ฟ ซ ล	รั หึ คี่	ฟ ม ร ล	ร ม ร ซ	ฟ ล ร ซ	ฟ ม ร ซ
ร ท ล ซ	ม ร ค ท	ม ฟ ซ ล	ร ท ล ซ	ฟ ม ร ล	ร ม ร ซ	ฟ ล ร ซ	ฟ ม ร ซ

ล ท ค ร	ม ท ร ม	ฟ ช ล ช	ฟ ม ร ช	ล ท ค ร	ม ท ร ม	ช ล ท ม	ร ี ท ล ี่
ล ุ ท ุ ค ุ ร ุ	ม ท ร ม	ฟ ช ล ช	ฟ ม ร ช ุ	ล ุ ท ุ ค ุ ร ุ	ม ท ร ม	ช ล ท ม	ร ุ ท ุ ล ุ ี่

ร ี ม ี่ ร ี [ท ี่	ล ท ร ี ท ล ช][ล	ช ล ท ล ช ม][ช	ม ช ล ช ม ร ี่ ม	(ล ท ค ร)(ม ร ค)	(ร ค ท)(ม ร ค)	(ร ค ท)(ค ท ล)	(ท ล ช) – ล
ร ม ี่ ร [ท	ล ท ร ี ท ล ช][ล	ช ล ท ล ช ม][ช	ม ช ล ช ม ร ี่ ม	(ล ท ค ร)(ม ร ค)	(ร ค ท)(ม ร ค)	(ร ค ท)(ค ท ล)	(ท ล ช) – ล

ช ท ล ช	ล ท ค ร	ค ม ร ช	ค ม ร ค	ช ร ช ล	ร ี ล ท ค	ร ี ม ี่ ร ี ค ี่	ร ค ท ล
ช ุ ท ุ ล ุ ช ุ	ล ุ ท ุ ค ุ ร ุ	ค ม ร ช	ค ม ร ค	ช ุ ร ุ ช ล	ร ล ท ค	ร ม ี่ ร ค ี่	ร ค ท ล

ร ี ม ี่ ร ี ท ี่	ร ท ล ช	ร ม ฟ ช	ฟ ช ล ท	ล ท ค ร	ม ร ค ท	ล ช ล ท	ล ท ค ร
ร ม ี่ ร ุ ท ุ	ร ุ ท ุ ล ุ ช ุ	ร ม ฟ ช	ฟ ช ล ท	ล ุ ท ุ ค ุ ร ุ	ม ุ ร ุ ค ุ ท ุ	ล ช ล ท	ล ุ ท ุ ค ุ ร ุ

ล ท ค ร	ค ท ค ร	ค ท ม ร	ค ท ค ร	ค ท ล ม	ล ท ค ร	ค ร ม ร	ค ท ล ี่
ล ุ ท ุ ค ุ ร ุ	ค ท ค ร	ค ท ม ร	ค ท ค ร	ค ท ล ม	ล ท ค ร	ค ร ม ร	ค ท ล ี่

ม ี่ ร ท ล	ร ี ท ล ฟ	ท ี่ ล ฟ ม	ล ี่ ฟ ม ร	ค ร ม ท	ค ร ม ร	ฟ ม ฟ ร	ม ฟ ม ฟ
ม ร ท ล	ร ท ล ฟ	ท ล ฟ ม	ล ฟ ม ร	ค ร ม ท	ค ร ม ร	ฟ ม ฟ ร	ม ฟ ม ฟ

ท ค ม ค	ฟ ม ค ฟ	ม ฟ ล ฟ	ท ล ฟ ท	ล ี่ ท ี่ ค ี่ ร ี่	ม ี่ ร ี่ ค ี่ ท ี่	ค ี่ ร ี่ ม ี่ ร ี่	ค ี่ ท ี่ ล ี่ ฟ ี่
ท ุ ค ุ ม ุ ค ุ	ฟ ม ค ฟ	ม ฟ ล ฟ	ท ล ฟ ท	ล ท ค ร	ม ร ค ท	ค ร ม ร	ค ท ล ฟ

ล ี่ ท ี่ ล ี่ ฟ ี่	ล ี่ ฟ ี่ ม ร	ล ท ค ร	ค ร ม ี่	ท ี่ ร ี่ ล ี่ ท ี่	ฟ ล ม ฟ	ร ม ท ค	ร ฟ ม ร
ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ุ ร ุ	ล ท ค ร	ค ุ ร ุ ม ุ ฟ ุ	ท ร ล ท	ฟ ล ม ฟ	ร ม ท ค	ร ุ ฟ ุ ม ุ ร ุ

ซ้ํ ล้ํ ซ้ํ ม	ซ้ํ ม ร ด	ซ ล ท ค	ท ด ร ม	ฟ ช ล ร้	ค้ํ ล ช ฟ	ค ร ม ฟ้	ซ้ํ ฟ้ ม ร
ซ ล ช ม	ซ ม ร ุ ค	ซ ล ท ค	ท ุ ค ร ุ ม	ฟ ช ล ร	ฟ ล ช ฟ	ค ร ุ ม ฟ	ซ ฟ ม ร ุ

เท่ยวที่ 2

ค้ํ ล้ํ ซ้ํ ม	ล้ํ ซ้ํ ม ร	ซ้ํ ม ร ด	ม ร ด ช	ท ล ท ช	ล ท ล ท	ค ท ม ท	ค ร ม ร
ค ล ช ม	ล ช ม ร ุ	ซ ม ร ุ ค	ม ร ุ ค ช	ท ล ท ช	ล ท ล ท	ค ท ม ท	ค ร ม ร

ช ช* ค	ช ช* ค	ช ช* ร	ช ช* ม	ช ช* ช	ม ม* ม	ร ร* ร	ค ค* ค
ช ช ุ ค	ช ช ุ ค	ช ช ุ ร	ช ช ุ ม	ช ช ุ ช	ม ม ุ ม	ร ร ุ ร	ค ค ุ ค

ค้ํ ล้ํ ซ้ํ ม	ล้ํ ซ้ํ ม ร	ซ้ํ ม ร ด	ม ร ด ช	ท ล ท ช	ล ท ล ท	ค ท ม ท	ค ร ม ร
ค ล ช ม	ล ช ม ร ุ	ซ ม ร ุ ค	ม ร ุ ค ช	ท ล ท ช	ล ท ล ท	ค ท ม ท	ค ร ม ร

ล ล* ร	ล ล* ร	ล ล* ม	ล ล* ฟ	ล ล* ล	ฟ ฟ* ฟ	ม ม* ม	ร ร* ร
ล ล ุ ร	ล ล ุ ร	ล ล ุ ม	ล ล ุ ฟ	ล ล ุ ล	ฟ ฟ ุ ฟ	ม ม ุ ม	ร ร ุ ร

ม ด ร ม	ร ม ฟ ช	ฟ ล้ํ ซ้ํ ฟ้	ซ้ํ ฟ้ ม ร	ค้ํ ล้ํ ซ้ํ ม	ล้ํ ซ้ํ ม ร	ซ้ํ ม ร ด	ม ร ด ท
ม ด ร ม	ร ม ฟ ช	ฟ ล ช ฟ	ซ ฟ ม ร ุ	ค ล ช ม	ล ช ม ร ุ	ซ ม ร ุ ค	ม ร ุ ค ท

ท ร ท ม	ท ร ท ท้	ท ร ท ม	ท ร ท ท้	ม ม้ ม ม้	ร ร้ ร ร้	ท ท้ ท ท้	ล ล้ ล ล้
ท ท ท ท	ท ท ท ท	ท ท ท ท	ท ท ท ท	ม ม ม ม	ร ร ร ร	ท ท ท ท	ล ล ล ล

ร้ ท้ ล้ ซ้	ร ุ ซ้ ล้ ท้	ร้ ม ร้ ท้	ร้ ท้ ล้ ซ้	ร ช ร ช	ร ช ร ช	ร ช ร ช	ท้ ุ ช้ ท้ ท้
ร ท ล ช	ร ุ ช ล ท	ร ม ร ท	ร ท ล ช	ร ร ร ร	ร ร ร ร	ร ร ร ร	ล้ ล้ ล้ ล้

รื้ํต้ฟ้	ต้ฟ้ม	ต้ฟ้มร	ฟ้มรท	ฟ้รฟ้ฟ้	ทมมท	ฟ้รมท	ชททช
รทลช	ทลฟ้ม	ลฟ้มร	ฟ้มรท	มมมม	รรรร	มมรร	ลลลล

ลทรม	รมชล	ต้ค้ร้ค้	ต้ล้ช้ม	ทท*รร	ทท*มม	รร*ชช	มม*ลล*
ลท้ร้ม	รมชล	ทครค	ทลช้ม	ทท ร	ทท ม	รร ช	มม ล

กวาดข้	ร ร ร*	กวาดข้	ม ม ม*	กวาดข้	ช ช ช*	กวาดข้	ล ล ล*
---ร	ร	---ม	ม	---ช	ช	---ล	ล

รมรท	รทลช	ร้มฟ้ช	ฟ้ชลท	ลทคร	มรคท	ลชลท	ลทคร
ร้มร้ท	ร้ทล้ช	ร้มฟ้ช	ฟ้ชลท	ลทคร	มรคท	ลชลท	ลทคร

ร้ร้ร้ร้	ร้ร้ร้ร้	ร้ร้ร้ร้	ร้ร้ร้ร้	ร้ร้ร้ร้	ร้ร้ร้ร้	ร้ร้ร้ร้	ร้ร้ร้ร้
ล้ท้ค้ร้	ค้ท้ค้ร้	ค้ท้ม้ร้	ค้ท้ค้ร้	ค้ทล้ม	ล้ท้ค้ร	ค้ร้มร	ค้ทล้ฟ้

ม้ร้ต้	ร้ต้ฟ้	ทลฟ้ม	ลฟ้มร	คคคค	รทรร	มคmm	ฟ้รฟ้ฟ้
ฟ้ฟ้ฟ้ฟ้	ฟ้ฟ้ฟ้ฟ้	ฟ้ฟ้ฟ้ฟ้	ฟ้ฟ้ฟ้ฟ้	ทททท	คคคค	รรรร	มมมม

คค*มม	คค*ฟ้ฟ้	มม*ลล	ฟ้ฟ้*ทท	---ค	กวาดข้	---ล	กวาดข้
คค ม	คค ฟ้	มม ล	ฟ้ฟ้ ท	กวาดล	---ท	กวาดล	---ฟ้

ลทลฟ้	ลฟ้มร	ลทคร	ค้ร้มฟ้	ท้ร้ลท	ฟ้ล้มฟ้	ร้มคท	ร้ฟ้มร
ลทลฟ้	ลฟ้มร	ลทคร	ค้ร้ม้ฟ้	ท้ร้ลท	ฟ้ล้มฟ้	ร้มค้ท	ร้ฟ้มร

ทชทท	มทम्म	ฟรฟฟ	ทมมท	ฟรฟฟ	ทมมท	ฟรมท	ชททช
ลลลล	รรรร	มมมม	รรรร	มมมม	รรรร	ลลลล	ลลลล

มทम्म	ดลลล	ทชทท	มดลล	ทมมท	มทम्म	มดลล	ดลลล
รรรร	ชชชช	ลลลล	ชชชช	รรรร	รรรร	รชชช	ชชชช

ร้ร้ร้	ท้ท้ท้	ทลทช	ลมชช	ลชลล	ช้ร้ร้	ชมชช	มทรร
ทททล	ลชชม	ลลลช	ช มมร	ชชชม	มรรท	มมมร	รททล

ม้ทชท	ม้ททช	ม้ททช	ทชทท	ชททช	ทชทท	ทรรท	รทรร
รรรล	รรรล	รรรล	ลลลล	ลลลล	ลลลล	ลคคค	คคคค

ชชชช	ชชชช	ชชชช	ชชชช	คคคค	รทรร	มคम्म	ฟ้รฟ้ฟ้
รชชช	รชชช	รชชช	รชชช	ทททท	คคคค	รรรร	มมมม

ค้ลค้ค้	ฟ้ททฟ้	ค้ลทฟ้	รฟ้ฟ้	คคคค	รทรร	มคम्म	ฟ้รฟ้ฟ้
ท้ท้ท้	ล้ล้ล้	ททลล	มมมม	ทททท	คคคค	รรรร	มมมม

ลค้ค้	ลค้ค้	ฟทคท	ฟททท	มลทล	มลลล	รฟลฟ	รฟฟฟ
ทททท	ททค	ลลลล	ลลท	ฟฟฟฟ	ฟฟล	มมมม	มมฟ

ลรรร	ฟ้รรร	ลรรร	รฟฟฟ	ค้ลค้ค้	ฟ้ททฟ้	ค้ลทฟ้	รฟ้ฟ้
ททล	มมล	ททล	มมค	ท้ท้ท้	ล้ล้ล้	ททลล	มมมม

ล ม ค ม	ล ม ม ค	ล ม ม ค	ม ค ม ม	ร ี ล ฟ ล	ร ี ล ล ฟ	ร ี ล ล ฟ	ร ุ ฟ ฟ ร
ช ช ร ร	ช ช ร ร	ช ช ร ค	ร ร ร ร	ค ค ช ช	ค ค ช ช	ค ค ช ช	ม ม ม ม

เที่ยวที่ 4

ค ื ล ค ช	ล ม ช ร	ช ม ช ร	ม ค ร ท	ช ท ท ช	ท ช ท ท	ท ร ร ท	ร ท ร ร
ล ล ล ช	ช ม ม ร	ม ม ม ร	ร ค ค ท	ล ล ล ล	ล ล ล ล	ล ค ค ค	ล ค ค ค

ท ช ล ท	ค ล ท ค	ร ท ค ร	ม ค ร ม	ช ร ม ช	ล ม ช ล	ท ช ล ท	ค ล ท ค
ท ช ล ุ ท	ค ล ท ค	ร ท ค ร	ม ค ร ม	ช ร ม ช	ล ม ช ล	ท ช ล ท	ค ล ท ค

ม ร ค ช	ล ท ค ร	ล ท ค ร	ม ร ค ช	ล ท ค ฟ	ช ล ท ม	ฟ ช ล ร	ม ฟ ช ร
ม ร ค ช	ล ท ค ร	ล ท ค ร	ม ุ ร ค ช	ล ท ค ฟ	ช ล ท ม	ฟ ช ล ร	ม ฟ ช ร

ค ท ล ม	ล ท ค ร	ค ท ล ฟ	ม ร ค ช	ฟ ม ร ล	ช ฟ ม ท	ล ช ฟ ค	ท ล ช ร
ค ท ล ม	ล ท ค ร	ค ท ล ฟ	ม ร ค ช	ฟ ม ร ล	ช ฟ ม ท	ล ช ฟ ค	ท ล ช ร

ค ท ล ช	ฟ ล ช ฟ	ค ร ม ฟ	ช ี ฟ ม ร	ค ล ช ม	ช ี ค ม ร	ม ท ร ค	ร ล ค ท
ค ท ล ช	ฟ ล ช ฟ	ค ร ม ฟ	ช ฟ ม ุ ร	ค ล ช ม	ช ี ค ม ร	ม ท ร ค	ร ล ค ท

ล ร ม ฟ	ท ม ฟ ี ช ี	ค ฟ ช ล ี	ร ช ล ท ี	ม ล ท ค ี	ฟ ท ค ร ี	ช ค ร ี ม ี	ร ี ค ี ท ี
ล ร ม ฟ	ท ม ฟ ี ช ี	ค ฟ ช ล ี	ร ช ล ท ี	ม ล ท ค ี	ฟ ท ค ร ี	ช ค ร ี ม ี	ร ี ค ี ท ี

ร ี ท ี ล ี ช ี	ม ร ค ท	ม ฟ ช ล	ร ี ท ี ล ี ช ี	ฟ ม ร ล	ร ม ร ช	ฟ ล ร ช	ฟ ม ร ช
ร ท ล ช	ม ร ค ท	ม ฟ ช ล	ร ี ท ี ล ี ช ี	ฟ ม ร ล	ร ม ร ช	ฟ ล ร ช	ฟ ม ร ช

ลทดร	มทรม	ฟชลช	ฟมรช	ลทดร	มทรม	ชลทม่	รทลช
ลทดร	มทรม	ฟชลช	ฟมรช	ลทดร	มทรม	ชลทม่	รทลช

ม่รีม่ที	รชทล	ทมลช	ลรชม	ชดมร	มทรค	รลคท	คชทล
ม่รีม่ที	รชทล	ทมลช	ลรชม	ชดมร	มทรค	รลคท	คชทล

ชทลร	ลทดร	คมรช	คมรด	ชลทล	รลทค	รמרค	รคทล
ชทลร	ลทดร	คมรช	คมรด	ชลทล	รลทค	รמרค	รคทล

รמרล	รμφช	ฟมรม	ฟชลท	ลทดร	มรดท	ลชลท	ลทดร
รמרล	รμφช	ฟมรม	ฟชลท	ลทดร	มรดท	ลชลท	ลทดร

ต้ต้ต้	ค้ต้ต้	คทมร	คทดร	คทลม	ลทดร	ครมร	คทลฟ
ต้ต้ต้	ค้ต้ต้	คทมร	คทดร	คทลม	ลทดร	ครมร	คทลฟ

ม่รีต้	รีต้ฟ	ต้ฟม	ต้ฟมร	คลทค	รทดร	มครม	ฟรมฟ
มรทล	รทลฟ	ทลฟม	ลฟมร	คลทค	รทดร	มครม	ฟรมฟ

ลทคม่	ค้ค้ค	มคทล	ททคท	คทลฟ	ลลทล	ทลฟม	ฟฟลฟ
ลทคม่	ค้ค้ค	มคทล	ททคท	คทลฟ	ลลทล	ทลฟม	ฟฟลฟ

ทลทฟ	ลัมฟร	ม่รีม่ที	รีต้ฟ	รีต้ล	ต้ฟลม	ทลทฟ	ลมฟร
ทลทฟ	ลัมฟร	มรมท	รลทฟ	รทรล	ทฟลม	ทลฟม	ลฟมร

ซั้ ลั้ ซั้ ม	ซั้ ม ร ด	ซ ล ท ค	ท ค ร ม	ร ค ร ม	ฟั ลั้ ซั้ ฟั	ค ร ม ฟั	- ม - ร
ซ ล ซ มุ	ซ มุ รุ ค	ซ ล ท ค	ท ค รุ มุ	ร ค ร ม	ฟ ล ซ ฟ	ค รุ มุ ฟ	- มุ - รุ

- ม - มี*	--- รุ*	--- คั*	--- ซั*	--- ลั*	--- ท*	(ทล -ลท	ค ร - รุ*
- ม - -	-----	-----	-----	-----	-----	--ซ) --	- ร - -

เดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโศก สามชั้น

ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

กรณีศึกษาพันโทเสนาะ หลวงสุนทร

เที่ยวที่ 1

-- (คั้ม)	มี มี - รุ	[ซลทลทค	คทครมรดค	รรมทรทลซ	รมฟซฟซลท	ลัคั้มรุคั้ม	ลัซั้มลัทค
-- (ครม)	ซ ม - ร	[ซลทลทค	คทครมรดค	รรมทรทลซ	รมฟซฟซลท	ลทครมรดค	ลซลทลทค

ทลซรมฟซล	ทลซลทครม	รคทรคทลค	ทลซทลซฟม	ซมรครมฟร	มฟซมฟซลซ	ฟมครมฟซ	ฟซลซฟมรด
ทลซรมฟซล	ทลซลทครม	รคทรคทลค	ทลซทลซฟม	ซมรครมฟร	มฟซมฟซลซ	ฟมครมฟซ	ฟซลซฟมรด

ทลทซลทค	ทคทรครมค	รมฟลซฟมซ	ฟมรฟมรดค	รรมทรทลซ	ทลซลทลท	ลทครมรดค	ลซลทคม ร]
ทลทซลทค	ทคทรครมค	รมฟลซฟมซ	ฟมรฟมรดค	รรมทรทลซ	ทลซลทลท	ลทครมรดค	ลซลทคม ร]

(คทล) ท [ค	รคทรท] ค	(มรด) ร [ม	ฟั้มฟร] มฟ	(ลทรุ)ทล	[ฟลทลทฟ]	(มฟล) ฟม	[รมฟลฟมร]
(คทล) ท [ค	รคทรท] ค	(มรุค) รุ [ม	ฟมฟร] มฟ	(ลท)ทล	[ฟลทลทฟ]	(มฟล) ฟม	[รมฟลฟมร]

ซ ค ร ม	[ซัฟั้มฟัลัซัฟ]	ค ร ม ฟั	(ลัซัฟ) มร	คั ลั้ ซั้ ม	ล ซ ม ร	ซั้ ม ร ด	ม ร ค ท
ซ ค รุ มุ	[ซฟมฟลซฟ]	ค รุ มุ ฟ	(ลซฟ) มรุ	ค ล ซ มุ	ล ซ ม ร	ซั้ ม ร ด	ม ร ค ท

ล ร(รรมฟ)	ท ม(มฟช)	ค ฟ(ฟชล)	ร ช(ชลท)	ม ล(ลทค)	ฟ ท(ทคร์)	ช ค(คร์ม)	ร ค ท ล
ล ร(รรมฟ)	ท ม(มฟช)	ค ฟ(ฟชล)	ร ช(ชลท)	ม ล(ลทค)	ฟ ท(ทคร์)	ช ค(คร์ม)	ร ค ท ล
ร ํ ํ ํ ํ	ร ํ ํ ํ ํ	ร ํ ํ ํ ํ	ร ํ ํ ํ ํ	(ฟมร) มฟ	(ชฟม) ฟช	(ลชฟ) ชล	(ทลช) ลท
ร ท ล ช	ร ช ล ท	ร ม ร ท	ร ท ล ช	(ฟมร) มฟ	(ชฟม) ฟช	(ลชฟ) ชล	(ทลช) ลท
ร ํ ํ ํ ํ	ล(รรมฟ)ม	ฟ(ทรม)ร	ม(ลทร)ท	ม ฟ ร ม	ท ร ล ท	ช ล ท ม	ร ท ล ช
ร ท ล ฟ	ล(รรมฟ)ม	ฟ(ทรม)ร	ม(ลทร)ท	ม ฟ ร ม	ท ร ล ท	ช ล ท ม	ร ท ล ช

(ชลท) รรม	(ลชม) ร(ท)	ลช(มรท)(ร	ทล(ทลช)ม	ช ล ท ร	ท(รมช)(ม	รท(ลชม) (ท	ลช)(มรท)ล
(ชลท) รรม	(ลชม) ร(ท)	ลช(มรท)(ร	ทล(ทลช)ม	ช ล ท ร	ท(รมช)(ม	รท(ลชม) (ท	ลช)(มรท)ล

ร ท ร ล	ท ํ ํ ํ ํ	ชล {ททท}	{ชชช}มร	ล ช ล ม	ช ํ ํ ํ ํ	รช{มมม}	{รรร}ทล
ร ท ร ล	ท ช ล ม	ชล {ททท}	{ชชช}มร	ล ช ล ม	ช ํ ํ ํ ํ	รช{มมม}	{รรร}ทล

ร ม ร ล	ร ท ล ช	ร ช ล ช	ท ล ร ท	ล ท ค ร	ม ร ค ท	ล ช ล ท	ล ท ค ร
ร ม ร ล	ร ท ล ช	ร ช ล ช	ท ล ร ท	ล ท ค ร	ม ร ค ท	ล ช ล ท	ล ท ค ร

ล ท ค ร	ค ท ค ร	ค ท ม ร	ค ท ค ร	(คทล)ทค	(รคท)ค	(มรค)รรม	(ฟมร)มฟ
ล ท ค ร	ค ท ค ร	ค ท ม ร	ค ท ค ร	(คทล)ทค	(รคท)ค	(มรค)รรม	(ฟมร)มฟ

(ลฟม)ฟล	(ทลฟ)ลท	(คทล)ทค	(รคท)ค	ค ํ ํ ํ ํ	ล ท ค ํ ํ	ค ํ ํ ํ ํ	ค ํ ํ ํ ํ
(ลฟม)ฟล	(ทลฟ)ลท	(คทล)ทค	(รคท)ค	ค ท ล ม	ล ท ค ร	ค ท ม ร	ค ท ล ฟ

ล ํ ํ ํ ํ	[คคคคค]ค	มคคค[ล	ทลฟลคค]ท	คคคค [ฟ	ลฟลคค]{ลลล}	ทลฟ [ม	ฟมฟล]{ฟฟฟ}
ล ท ค ม	[คคคคค]ค	มคคค[ล	ทลฟลคค]ท	คทล [ฟ	ลฟลคค]{ลลล}	ทลฟ [ม	ฟมฟล]{ฟฟฟ}

ล้ (คทล)ฟ	ล้ ฟ้ มร	ลทคธ	คธมฟ้	มฟลท	ร้ทลฟ	ลทลฟ	ลฟมร
ล (คทล)ฟ	ลฟมร	ลทคธ	คธมฟ้	มฟลท	รทลฟ	ลทลฟ	ลฟมร

ชลชท	ลทรม	ชลทช	ลชมร	รทธล	ทลชม	ชลทช	ลชมร
ชลชท	ลทรม	ชลทช	ลชมร	รทธล	ทลชม	ชลทช	ลชมร

เที่ยวที่ 2

ค้ล้ช้ม	ล้ช้มร	ช้มรด	มรดช	ลชทช	ลทลท	คทมท	คธมร
ค้ล้ช้ม	ล้ช้มร	ช้มรด	มรดช	ลชทช	ลทลท	คทมท	คธมร

ช้ล้ช้ค้	ช้ล้ช้ค	ชลชค	มคम्म	ท้ช้ท้ท้	มล้ล้ม	ทชลม	คम्मค
ชชชค	ชชชค	ชชชค	รรรร	ล้ล้ล้ล้	ช้ช้ช้ช้	ลลชช	รรรร

ค้ล้ช้ม	ล้ช้มร	ช้มรด	มรดช	ลชทช	ลทลท	คทมท	คธมร
ค้ล้ช้ม	ล้ช้มร	ช้มรด	มรดช	ลชทช	ลทลท	คทมท	คธมร

ลทลธ	ล้ท้ล้ร้	ลทลธ	ฟ้รฟ้ฟ้	ค้ล้ค้ค้	ฟ้ท้ท้ฟ้	คทลฟ	รฟ้ฟ้ร
ลลลล ุ	ลลลล ุ	ลลลล ุ	มมมม	ท้ท้ท้ท้	ล้ล้ล้ล้	ททลล	มมมม

ชคธม	ฟ้ล้ช้ฟ้	คธมฟ้	ช้ฟ้มร	ค้ล้ช้ม	ล้ช้มร	ช้ม้รค	มรดท
ชคธม	ฟลชฟ	คธมฟ	ชฟมร	คลชม	ลชมร	ชมรค	มรคท

มทุมช้	มทุมท้	มทุมช้	มทุมท้	มม้มม้	รร้รร้	ทท้ทท้	ลล้ลล้
รรุรุรุ	รรุรุรุ	รรุรุรุ	รรุรุรุ	มมมม	รรรร	ทททท	ลลลล

รื้ํต้ซึ้	รื้ํต้ทึ้	รื้ํต้รึ้	รื้ํต้ซึ้	ฟรรมฟ	ซมฟช	ลฟชล	ทชลท
รทลช	รชลท	รمرت	รทลช	ฟรรมฟ	ซมฟช	ลฟชล	ทชลท
ทชชท	ชชลม	ชชชช	รรมท	รรรร	ทททท	ลลลล	ชชชช
ลลชล	ลชชช	มมมม	รรร	รรร	ททท	ลลล	ชชช

ลทรม	รรมซึ้	ต้ต้ซึ้	ต้ต้ซึ้	ชชชช	ทชมม	คคชช	ฟรลล
ลทลล	รรมชล	ทลชค	ทลชม	ลลล	ลลล	รรร	มมลล

กวาดลง	รรร*	กวาดขึ้น	มมม*	กวาดขึ้น	ชชช*	กวาดขึ้น	ลลล*
---ร	ร	---ม	ม	---ช	ช	---ล	ล

รمرت	รทลช	รรมฟช	ฟชลท	ลทคร	มรดท	ลชลท	ลทคร
รรมรท	รทลช	รรมฟช	ฟชลท	ลทคร	มรดท	ลชลท	ลทคร

รื้ํต้รึ้	รื้ํต้รึ้	รื้ํต้รึ้	รื้ํต้รึ้	รื้ํต้รึ้	รื้ํต้รึ้	รื้ํต้รึ้	รื้ํต้รึ้
ลทลล	คคคค	คคคค	คคคค	คคคค	คคคค	คคคค	คคคค

มื้ํต้	รื้ํต้ฟ	ทลฟม	ลฟมร	คคคค	รทลล	มคคค	ฟรฟฟ
ฟฟฟฟ	ฟฟฟฟ	ฟฟฟฟ	ฟฟฟฟ	ทททท	คคคค	รรรร	มมมม

คค*มม	คค*ฟฟ	มม*ลล	ฟฟ*ทท	---ค	กวาดขึ้น	---ล	กวาดขึ้น
คค ม	คค ฟ	มม ล	ฟฟ ท	กวาดลง	---ท	กวาดลง	---ฟ

ลทลฟ	ลฟมร	ลทคร	คคคค	มฟลท	รื้ํต้ลฟ	ลทลฟ	ลฟมร
ลทลฟ	ลฟมร	ลทคร	คคคค	มฟลท	รื้ํต้ลฟ	ลทลฟ	ลฟมร

ทชทท	คคคค	รทรร	มคम्म	คมชม	คम्मช	ฟลลฟ	ลฟฟร
ลลลล	ทททท	คคคค	รรรร	ชรรร	รรรรฟ	ชชชช	ชชมม

เที่ยวที่ 3

ค้ล้ช้ม	ล้ช้มร	ช้มรด	มรดช	ลชทช	ลทลท	คทมท	ครมร
ค้ล้ช้ม	ล้ช้มร	ช้มรด	มรดช	ลชทช	ลทลท	คทมท	ครมร

ช้ช้*	ค้*	ร้*	ม้*	ช้*	ล้*	ท้*	ค้
ช้ช้*	ค้*	ร้*	ม้*	ช้*	ล้*	ท้*	ค

มมมม	รรรร	คคคค	ชชชช	ลลลล	ทททท	คคคค	รรรร
มม ม	รร ร	คค ค	ชช ช	ลล ล	ทท ท	คค ค	รร ร

คคทฟ	รฟฟร	ทฟฟร	ฟ้รฟ้ฟ	ค้ล้ค้ค้	ฟททฟ	คคทฟ	รฟฟร
ททลล	มมมม	ลลมม	มมมม	ท้ท้ท้ท้	ล้ล้ล้ล้	ททลล	มมมม

คคฟร	ชมลฟ	ทชลฟ	ชมฟร	ทชลฟ	ชมฟร	ชมฟร	มครท
รรมม	ฟฟชช	ลลชช	ฟฟมม	ลลชช	ฟฟมม	ฟฟมม	รรดค

ชททช	ทชทท	ชททช	ทชทท	ทมมท	มทมม	มล้ล้ม	ล้มล้ล้
ลลลล	ลลลล	ลลลล	ลลลล	ลลลล	รรรร	รรรร	รชชช

มททช	ท้ช้ท้ท้	ท้ม้ม้ท้	ช้ท้ท้ช้	ฟ้รฟ้ฟ	ช้มช้ช้	ล้ฟ้ล้ล้	ท้ช้ท้ท้
ร้ร้ล้ล้	ล้ล้ล้ล้	ร้ร้ร้ร้	ลลลล	มมมม	ฟ้ฟ้ฟ้ฟ้	ช้ช้ช้ช้	ล้ล้ล้ล้

รื้ทื้รื้ลื้	ทื้ฟื้ลื้มื้	ลื้ฟื้ลื้มื้	ฟื้รื้มื้ท	มื้ทททช	ทชททท	ทมมมท	ชทททช
ทื้ทื้ทื้ทื้	ลื้ลื้ฟื้ฟ	ฟื้ฟื้มื้ม	มมมมร	รื้รื้ลื้ล	ลื้ลื้ลื้ล	รื้รื้รื้ร	ลื้ลื้ลื้ล

ททททท	ลลลลล	ชชชชช	มมมมม	รรรรร	มมมมม	ชชชชช	ลลลลล
ททททท	ลลลลล	ชชชชช	มมมมม	รรรรร	มมมมม	ชชชชช	ลลลลล

รื้ทื้รื้ลื้	ทื้ชื้ลื้มื้	ลมชม	มมมมร	ลชลม	ชื้รื้มท	มมมมร	ททลลล
ททททท	ลลชชช	ลลชชช	มมมมร	ชชชชช	มมมมร	มมมมร	ททลลล

มมมมท	รลททช	ชชมมม	รรททท	ชทททช	ทชททท	ทรรรท	รทรรร
รื้รื้รื้ร	ลลลลล	ชชชชช	รรททท	ลลลลล	ลลลลล	ลลลลล	ลลลลล

ลรื้ลรื้	ลรื้ลรื้	ลรื้ลรื้	ลรื้ลรื้	ลลลลล	ลลลลล	ลลลลล	ลลลลล
รลลลล	รลลลล	รลลลล	รลลลล	รลลลล	รลลลล	รลลลล	รลลลล

ทลื้ทลื้	ทฟื้ลื้ฟ	ลื้มื้ฟื้ม	ฟื้รื้มื้ร	คคคคค	รทรรร	มคคคค	ฟรื้ฟรื้
ฟฟฟฟ	ฟฟฟฟ	ฟฟฟฟ	ฟฟฟฟ	ททททท	คคคคค	รรรรร	มมมมม

ลลลลล	ลลลลล	ฟทคท	ฟททท	มลทล	มลลล	รฟลฟ	รฟฟฟ
ททททท	ททค	ลลลลล	ลลลล	ฟฟฟฟ	ฟฟล	มมมมม	มมฟ

ลลลลล	รลลลล	รลลลล	ลลลลล	ลลลลล	ฟฟฟฟ	มมมมม	รลลลล
ลลลลล	รลลลล	รลลลล	ลลลลล	ลลลลล	ฟฟฟฟ	มมมมม	รลลลล

ทชทท	คคคค	รทรร	มคम्म	คมชม	คम्मช	ฟลลฟ	ลฟฟร
ลลลล	ทททท	คคคค	รรรร	ชรรร	รรรรฟ	ชชชช	ชชชม

เที่ยวที่ 4

ม่ม่ม	รรรร	คคคค	ชชชช	ลลลล	ทททท	คคคค	รรรร
มมมม	รรรร	คคคค	ชชชช	ลลลล	ทททท	คคคค	รรรร

ทชลท	คคคค	รทคร	มครม	รคคค	คคคค	ลคคค	คคคค
ทชลท	คคคค	รทคร	มครม	รคคค	คคคค	ลคคค	คคคค

คคคค	ลคคค	คคคค	มคคค	ลคคค	ลคคค	คคคค	คคคค
คคคค	ลคคค	คคคค	มคคค	ลคคค	ลคคค	คคคค	คคคค

คคคค	รทคร	มครม	ฟคคค	ลคคค	คคคค	ชคคค	ชคคค
คคคค	รทคร	มครม	ฟคคค	ลคคค	คคคค	ชคคค	ชคคค

ชคคค	ฟคคค	คคคค	ชคคค	คคคค	ลคคค	ชคคค	มคคค
ชคคค	ฟคคค	คคคค	ชคคค	คคคค	ลคคค	ชคคค	มคคค

รรรร	รรรร	ทททท	รรรร	มมมม	ชชชช	ลลลล	ทททท
รรรร	รรรร	ทททท	รรรร	มมมม	ชชชช	ลลลล	ทททท

รคคค	มคคค	มคคค	รคคค	ฟคคค	รคคค	ฟคคค	ฟคคค
รคคค	มคคค	มคคค	รคคค	ฟคคค	รคคค	ฟคคค	ฟคคค

ทลรืท	มืรฟม	ซืฟลซ	ฟมรซ	ลทคร	มทรม	ซลทืม	รืทลืซ
ทลรท	มรฟม	ซฟลซ	ฟมรซุ	ลทคร	มทรม	ซลทม	รทลซ

มืรืมืท	รซทล	ทมลซ	ลรซม	ซดมร	มทรค	รลคท	คซทล
มืรืมืท	รซทล	ทมลซ	ลรซม	ซดมร	มทรค	รลคท	คซทล

ซทลร	ลทคร	คมรล	ซมรด	ซรซล	รืลทค	ทครม	รคทล
ซทลร	ลทคร	คมรล	ซมรด	ซรุซล	รลทค	ทครม	รคทล

ฟรมฟ	ซมฟซ	ลฟซล	ทซลท	ลทคืซ	ลทคืฟ	ซลทืม	ฟซลืร
ฟรมฟ	ซมฟซ	ลฟซล	ทซลท	ลทคซุ	ลทคฟ	ซลทม	ฟซลร

คทลซ	ทลซร	ซลทซ	ลทคร	คลทค	รทคร	มครม	ฟืรมฟ
คทลซุ	ทลซรุ	ซลทซุ	ลทคร	คลทค	รทคร	มครม	ฟืรมฟ

ลืมฟล	ทฟลท	คืลทค	รทคร	คืลทม	ลทคืร	คืลทม	คทลฟ
ลมฟล	ทฟลท	คลทค	รทคร	คืลทม	ลทคร	คทม	คทลฟ

ลมฟม	ทคมฟ	ทลฟล	มฟลท	ลทคืร	มืรคืท	คืรืมื	คืลลฟ
ลมฟม	ทคมฟ	ทลฟล	มฟลท	ลทคร	มรคท	ครม	คทลฟ

ลทลฟ	ลฟมร	ลทคร	ครมฟ	มฟลท	รืลลฟ	ลทลฟ	ลฟมร
ลทลฟ	ลฟมรุ	ลทคร	ครมฟ	มฟลท	รืลลฟ	ลทลฟ	ลฟมร

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายปราชญา สายสุข เกิดเมื่อวันพฤหัสบดี ที่ 3 กันยายน พุทธศักราช 2530 บิดาชื่อ นายสมาน สายสุข มารดาชื่อ นางวิมาลี สายสุข ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 172 ซอยบางแค 9 แขวงบางแค เขตบางแค กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10160

- พุทธศักราช 2543 ปีการศึกษา 2542 สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดนิมมานรดี กรุงเทพมหานคร
- พุทธศักราช 2549 ปีการศึกษา 2548 สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
- พุทธศักราช 2553 ปีการศึกษา 2552 สำเร็จการศึกษาหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๒) สาขาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พุทธศักราช 2555 ปีการศึกษา 2553 สำเร็จการศึกษาหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย